

GELECEĞİ YARATACAK
GENÇLER MEZUN
OLUYOR

02

ABD DESTEKLİ MEK'İN
HEDEFİ İRAN'IN
NÜKLEER TESİSLERİ
DEVLET DESTEKLİ
SANAL TERÖRİZM

Nile Bowie

04

BATI VE STRATEJİSİ
DAHA KAPSAMLI BİR
ORTA DOĞU BA HAR
MI? YOKSA SAVAŞ MI?

Pyotr Stegny

06

SAVAŞ, UZAYA
KAYIYOR
ÇİN, UZAY
ÜSTÜNLÜĞÜNÜ ELE
GEÇİRMEK ÜZERE

Brendan O'Reilly

11

GELECEĞİ
BELİRLEYECEK İKİ
UNSUR: NÜFUS VE
TÜKETİM
AFRİKA'NIN 'ORTA
SINIF' POTANSİYELİ

James Melik -
Richard Black

12

AYDIN

AFGAN ERKEK KIZLAR!

Tahir Kadiri

Ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı Afgan ailelerin çoğu erkek çocuk sahibi olmak ister. Bu tercih, bazı ailelerin Baça Poş olarak bilinen, kızların erkek kılığına sokulduğu eski bir geleneği uygulamalarına yol açıyor. Örneğin eski bir Afgan milletvekili olan Azita Rafet kızlarını okula hazırlarken birini farklı giydiriyor. Kızlarından üçü beyaz elbiseler giyerek başlarına beyaz başörtüsü takıyor; ama dördüncüsü, Mehrnuş, takım elbise giyinip kravat takıyor. Dışarı çıktıklarında Mehrnuş artık bir kız değil, Mehran adlı bir erkek çocuğu. Azita Rafet'in oğlu yok; bu boşluğu doldurmak ve insanların alaylarından kurtulmak için bu radikal çözüme başvurmuş. Uygun bir saç kesimi ve erkek giysileri ile kolay bir iş oluvermiş bu. Afganistan'da bu geleneğin bir adı bile var: Baça Poş, yani kızları erkek kılığına sokmak.

"Afganistan'da varlıklı ve iyi bir konumdaysanız, insanlar size farklı bakıyor. Eğer oğlunuz yoksa hayatınızda bir eksiklik var diye düşünüyorlar" diyor. Ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı Afganistan'da her zaman erkek çocuğu tercih edilir. Bayan Rafet'in kocası İzzetullah Rafet, erkek çocuk sahibi olmanın prestij ve onur kaynağı olduğunu ifade ediyor. "Bize kim gelse 'ah ne yazık ki oğlunuz yok' diyor. Bu nedenle de kızımızı erkek kılığına sokmanın iyi bir fikir olacağını düşündük; o da bunu istedi." Azita Rafet bunu yapan tek anne değil.

Erkek kılığında kızlar

Afgan pazarlarında erkek kılığına girmiş çok sayıda kız bulmak mümkün. Bazı aileler dışarıda çalışıp evlerini geçindirebilsinler diye kızlarını erkek

kılığına sokuyor. Kendilerini erkek diye tanıtan bu kızlardan bazıları, su ya da sakız satıyor. Yaşları beş ile 12 arasında değişen bu çocukların hiçbiri erkek olarak sürdürdükleri yaşamları hakkında benimle konuşmak istemiyor. Erkek olarak büyütülen bu kızlar ömür boyu böyle kalmıyor. 17-18 yaşına geldiklerinde yeniden kızlığa dönüyorlar. İlahe, Afganistan'ın kuzeyinde Mezar-ı Şerif'te yaşıyor. Ailesinin erkek çocuğu olmadığı için 20 yıl boyunca erkek olarak yaşamış; iki yıl önce üniversiteye gitmesi gerektiğinde ise tekrar kız olmuş. Ama kendisini tümüyle kız gibi hissetmiyor; kız alışkanlıklarının olmadığını ve evlenmek istemediğini söylüyor. "Erkek kardeşim olmadığı için ailem beni küçükken erkek kılığına soktu. Yakın zamana kadar erkek olarak dışarı çıkar ve diğer çocuklarla oynardım; daha özgürdüm." Tekrar kendi gerçek cinsiyetine

döndüğünü, geleneklerin kendisini buna zorladığını söylüyor. "Ailem beni evlenmeye zorlarsa, Afgan kadınların öcünü almak için kocamı öyle döveceğim ki her gün mahkemeye gitmek zorunda kalacak" diyor. Mezar-ı Şerif'teki ünlü mavi caminin imamı Atikullah Ensari bu geleneğin tanrıya yalvarış amaçlı olduğunu söylüyor. Ensari "Erkek çocuk sahibi olmayan aileler, iyi şans getirsin diye kızlarını erkek kılığına sokuyor ki Allah onlara bir oğlan çocuğu versin" diyor. "Oğulları olmayan analar Hazreti Ali'nin türbesine gidiyor ki onlara bir oğlan çocuğu bağışlasın." Ensari, erkek olarak yaşamlarını sürdüren kızların erişkin olduğunda İslami usullere göre başlarını örtmesi gerektiğini söylüyor. Afganistan'da böyle hikayeler yaygınlaşıyor. Hemen herkesin bu yolu deneyen akraba ya da komşuları var.

DEVAMI 3. SAYFADA

GELECEĞİ YARATACAK GENÇLER MEZUN OLUYOR

İstanbul Aydın Üniversitesi Mezuniyet Töreni 7. Kez Gerçekleştirdi. 16.000'e yakın öğrencinin eğitim öğretim hayatına devam ettiği İAÜ 2011-2012 eğitim öğretim yılında 3.475 mezun verdi. Sinan Erdem Spor Salonu'nda gerçekleştirilen mezuniyet törenine Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu, Küçükçekmece Belediye Başkanı Aziz Yeniay, İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Dr. Mustafa Aydın, İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yadiğâr İzmirli, öğrenciler, öğretim üyeleri ve veliler katıldı.

İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu Eğitim ve Kültür Vakfı (AKEV) tarafından ulusal ve uluslararası düzeyde aranılan nitelikli insan gücünü yetiştirmek amacıyla 2003 yılında Anadolu BİL Meslek Yüksekokulu ile kurulmuş olup, başlangıçta 8000 m² kapalı alana sahipken bugün bu alan 175000 m²'ye ulaştı. Doğrudan Yükseköğretim Kurulu'na bağlı olarak eğitim-öğretim hayatına başlayan Anadolu BİL Meslek Yüksekokulu, "Türkiye'nin ilk vakıf meslek yüksekokulu" olarak bir ilke imza attı. İstanbul Florya, Bahçelievler, Beşiktaş, Kadıköy ve Bakırköy yerleşkelerinde, 16.000'e yakın öğrenci ile eğitim öğretim hayatını devam eden İstanbul Aydın Üniversitesi, çağın gerektirdiği insan gücünü yetiştirmek için modern ve çağdaş bir ortamına sahip.

Kurulduğu gün itibarıyla yaklaşık 15.000 mezun veren Üniversite 2011-2012 eğitim öğretim yılında da 3.475 mezun verdi. Yenidünyaya, tam donanımlı şekilde hazırlanan ve geleceğimizi aydınlatacak gençlerin bu en güzel ve anlamlı günü, dün Sinan Erdem Kapalı Spor Salonunda Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu başta olmak üzere, Küçükçekmece Belediye Başkanı Aziz Yeniay, İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Dr. Mustafa Aydın, İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yadiğâr İzmirli, öğrenciler ve velilerin katılımıyla gerçekleşti.

Dünyaya Entegre Oluyoruz

Eğitim ve öğretimde emin adımlarla ilerleyen İAÜ, çok zengin alt yapısı, teknoloji merkezleri, konusunda uzman akademik kadrosu, sosyal, kültürel ve çeşitli ihtiyaçlara cevap veren birimleri geleceği aydınlatacak gençlerimizin en iyi şartlarda eğitim almalarına olanak sağlıyor.

Ayrıca ulaşım imkanlarının rahatlığı, yaşam ve barınma ihtiyaçlarını karşılayacak bir şehir üniversitesi olması, kampüs içerisinde yaratılan sosyal çevre, yurtdışında eğitim olanakları, farklı branşlarda sertifikasyon programları, iki yabancı dilde ücretsiz eğitim gibi birçok özelliği tercih edilmesindeki önemi daha da artırıyor. İAÜ; Türkiye'nin uygulamalı eğitim yapan ilk üniversitesi olma özelliği yanında dünyaca tanınmış 250'e yakın uluslararası üniversiteyle yapmış olduğu işbirlikleriyle de kendini dünyaya entegre ediyor. Öğrenim süresince vermiş olduğu kesintisiz eğitim bursları, dünyanın en iyi üniversitelerinde lisans tamamlama imkânı, dünya çapında ün yapmış alanında en iyi akademisyenler, ulusal ve uluslararası konferanslar, Çift anadal programları sayesinde aynı anda iki diploma sahibi olma fırsatı yine İstanbul Aydın Üniversitesi'nde mevcut.

Akademik eğitimin yanı sıra kişisel gelişim ve mesleki becerilerin artırılmasına da önem veren İstanbul Aydın Üniversitesi, sektörlerle yakın işbirlikleri, uygulamalı eğitimi, uluslararası ilişkileri ve uluslararası diploma programları yanında bünyesindeki destek sertifika programlarıyla da öğrencilerini geleceğin dünyasına tam donanımlı olarak hazırlamaktadır.

Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu ile temelleri atılan İAÜ, Türkiye'de bir ilki gerçekleştirmiş ve "Ye-

rinde Uygulama Sistemi" ile stajdan farklı olarak öğrencilerin eğitimleri boyunca sektörde çalışmalarını ve fiilen yer almalarını sağlamıştır. Öğrenciler Üniversite eğitimleri süresince belirlenen kurum ve kuruluşlarda çalışmaktadırlar. Ayrıca "Mezun Yerleştirme" sistemi ile mezun olacak ya da daha önce mezun olmuş öğrenciler sektörün en iyisi sayılan firmalarda işe yerleştirilmektedir. Üniversite bünyesinde faaliyet gösteren Gelişim Merkezleri ile (Mezun Yerleştirme, Yerinde Uygulama ve Sürekli Eğitim Merkezi) öğrencilerinin sürekli kendilerini geliştirmeleri, mezun olmadan iş tecrübesine sahip olabilmeleri ve mezuniyetlerinden sonra da işe yerleştirilmeleri konusunda destek vermektedir.

İstanbul Sanayi ve İstanbul Ticaret Odaları ile geliştirilen işbirlikleri ve iki yüz binin üzerinde çözüm ortağı, öğrencilere staj olanağı sağlamaktadır. (Çözüm ortakları arasında sektörünün önde gelen pek çok kurumsal firması bulunmaktadır. Renault-Mais, Amerikan Hastanesi, Schenker Arkas, Acıbadem Hastaneleri, Ankara Sigorta, Mercedes, Bisse, Aras Kargo, Collezione, Carrefour, Simit Sarayları, vb)

Siz Hazırsanız İşinizde Hazır

2015 yılına kadar Türkiye'nin ilk 5'ine, 2020 yılında ise dünyanın ilk 500 listesine girmeyi hedefleyen İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Doktor Mustafa Aydın hedeflerini şöyle dile getiriyor, "Üniversitemizdeki gelişme ne kadar ilerlemiş olursa olsun, sürekli yolun başında olduğumuz düşüncesiyle hız kesmeden yolumuza devam ediyoruz. Hedef; kısa bir gelecekte ülkemizde önde gelen bir üniversite, yakın bir gelecekte de bir 'dünya üniversitesi' olmaktadır. Dünya üniversitesi olmadıkça hiç kuşku yok ki başarıda öğrencilerimiz

olacaktır. Yüksek aidiyet duygusuna sahip olan öğrencilerimiz üniversitelerini dünya platformuna taşıyacaklardır. Biz onlara sadece yardım görevinde bulunuyoruz. Çünkü İAÜ onların hem mezun oldukları hem de mensubu oldukları bir kurumdur".

Aydın'a göre üniversitenin her geçen gün daha fazla tercih edilmesinin sebebi ise, öğretimde bağlı kaldıkları kalite standartları ve mezunlarının iş dünyasında gördükleri yoğun talep olmasıdır.

Üniversitede de Sonrasında da Tam Destek

İstanbul Aydın Üniversitesi, ÖSS'de başarılı olan adaylarına, belirli koşullarla "aylık ücret"ten "ücretsiz dil kursu" imkânı tanımaya, yurt dışında ücretsiz yüksek lisans ve doktora eğitimine kadar çeşitli olanaklar sunuyor. ÖSS'de başarılı olan adaylar, İstanbul Aydın Üniversitesi'nde özellikle burs konusunda diğer adaylara göre birçok avantaj elde ediyor. Başta, ÖSS'de derece kazanmış öğrenciler olmak üzere burs seçeneklerini ilk 10 bine kadar çoğaltan İAÜ "onur bursu", "üstün başarı bursu", "Sporda Başarı Bursu", "tercih bursu" ve "kurucu vakıf bursu" gibi çok sayıda ve kapsamda bursla öğrencilerine destek olmaktadır.

İstanbul Aydın Üniversitesi'nde öğrenim gören yaklaşık 16 bin öğrencinin üçte birinin burslu okumaktadır. Lise ve dengi okulların birincilerinden olup, İstanbul Aydın Üniversitesi'nin lisans ve ön lisans programlarını 1, 2, ve 3'ncü sırada tercih eden ve kayıt yaptıran öğrencilere yerleşme sırası ne olursa olsun öğretim ücretinin yüzde 30'u kadar burs imkânı sağlanır. Ayrıca bölümünde 1'nci, 2'nci ve 3'ncü olan öğrencilerimize yüzde 10 ila yüzde 6 arasında başarı bursu imkânı sağlanmaktadır. Üniversitemizde başarılı öğrencilerimize yüzde 5'ten başlayıp yüzde 100'e kadar burs ve indirim imkânı sağlanmaktadır.

İDEALLERİN İCRAATLARA DÖNÜŞTÜĞÜ YER; İAÜ

Kuruluşundan bu yana başarı grafiğini hız kesmeden yükselten İstanbul Aydın Üniversitesi, fakülte sayısını 8'e, meslek yüksek okulu sayısını da 3'e çıkardı. Bünyesinde 1 yüksekokul, 2 enstitü, Türkiye'nin kapalı alan üzerine kurulu ve tek bir alanda toplanmış ikinci büyük Teknoloji Merkezi ve 11 Araştırma Merkezin de yer aldığı üniversite, son beş yılın aralıksız en çok tercih edilen vakıf üniversitesi olurken, öğrenci sayısını da arttırdı. Burs imkânlarının gelişmiş olduğu İstanbul Aydın Üniversitesi, uluslararası platformda daha şimdiden 250'e yakın üniversite ile eğitim - öğretim işbirliği anlaşması yaptı. 2015 yılına kadar Türkiye'nin ilk 5'ine, 2020 yılında ise dünyanın ilk 500 listesine girmeyi hedefleyen İstanbul Aydın Üniversitesi, global sahnede başrolü öğrencilerine veriyor.

SİZ HAZIRSANIZ, İŞİNİZDE HAZIR

İstanbul Aydın Üniversitesi 2003'den beri yaklaşık 15.000 mezuna bu yıl yenilerini ekliyor. Öğrencilerini tam donanımlı ve dünya insanı olarak yetiştiren üniversite sunmuş olduğu imkânlar ve eğitime destek bursları ile öğrencilerini hayata en iyi şekilde hazırlıyor. Yerinde Uygulama Sistemi ile öğrencilik yıllarında gençleri sektörle tanıştıran ve onları birçok alanda sertifikalandırarak becerilerini arttıran İAÜ, Mezun Yerleştirme Merkezi ile öğrencilerine mezun olduktan sonra da desteğini sürdürüyor. Vermiş olduğu mezunları sektörle buluşturma oranı yüksek olan üniversite, bugüne kadar mezunlarının % 86,4'sını eğitimlerini en iyi şekilde alarak tam donanımlı olmalarından dolayı işe yerleştirmiştir.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ UYGULAMA GAZETESİ	
AYDIN	
1 Temmuz - 1 Ağustos 2012, Sayı 13	
İmtiyaz Sahibi :	İAÜ Mütevelli Heyet Bşk. Dr. Mustafa AYDIN
Genel Yayın Yönetmeni :	Özgül YAMAN
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü :	Av. Nigar ÇELİK
Yazı İşleri Müdürü :	Nabi SARIBAŞ
Haber Merkezi :	Erhan YÜKSEL
Dünya Haberleri :	Turquie Diplomatique
Tasarım ve Uygulama :	İstanbul Aydın Üniversitesi Görsel Tasarım Birimi Arif İbiş
Basım Yeri :	Ceren Matbaa Namık Kemal Mah. 122. Sok. No:8 Esenyurt/İSTANBUL
İletişim :	İstanbul Aydın Üniversitesi Florya Yerleşkesi Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Küçükçekmece/ İSTANBUL 0212 444 1 428 - 1224
Gazetede yayımlanan yazılar kurumun değil, yazarların görüşleridir	

KAPILARI AÇACAK EN İYİ ANAHTAR ‘EĞİTİMİNİZ’

İstanbul Aydın Üniversitesi Mezuniyet Töreni 7. Kez Gerçekleştirdi. 16.000'e yakın öğrencinin eğitim öğretim hayatına devam ettiği İAÜ 2011-2012 eğitim öğretim yılında 3.500 mezun verdi. İAÜ 2011-2012 eğitim öğretim yılı İstanbul'da Sinan Erdem Spor Salonu'nda yapılan törenle son buldu. 7.si gerçekleştirilen mezuniyet törenine Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu, Küçükçekmece Belediye Başkanı Aziz Yeniyay, İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Dr. Mustafa Aydın, İAÜ'si Rektörü Prof. Dr. Yadiğar İzmirli, öğrenciler ve veliler katıldı. Saygı duruşu ve İstiklal Marşının okunmasıyla başlayan İAÜ 7. Mezuniyet Törenine yoğun programlarından dolayı katılamayan Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, TBMM Başkanı Cemil Çiçek'in kutlama mesajları okundu.

Törende konuşan Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, “Hayatta uluslararası en büyük rekabet, artık eğitim üzerinden, eğitilmiş insan üzerinden yapılmaktadır. Lütfen bunun farkına varınız. Bugün sahip olduğunuz bilim ve yetenekler, belki size ilerde büyük bir iş bulmanıza yardımcı olacak. Ama biliniz ki o işte ilerlemeniz için daha iyi işlere sahip olabilemeniz için bugün kazanmış olduğunuz bilgi ve yetenekler yeterli olmayacaktır. Bu sebeple hayatın her safhasında yeni bilgi ve yeteneklere, yeni eğitimlere, yeni işlere ihtiyaç duyulacaktır. Bugün diplomanızı aldıktan sonra eğitiminizden, kitap okumaktan vazgeçmeyiniz. Ben inanıyorum ki eğer siz kendinizi yeniliyorsanız, hayat her zaman size yeni şanslar ve fırsatlar verecektir. Bilgi toplumu özelliğine sahip ülkelerde bütün çalışma hayatı boyunca en az 4 kez yeni meslek edinmek, 10'a yakın yeni işyeri edinmek durumunda kalacağınızı düşünüyorum. Bunun içinde gittiğiniz her yerde anahtarınız eğitiminiz olacaktır ve sizler İAÜ'den mezun olarak çok iyi bir anahtara sahip oldunuz. Hepinizi tekrar tebrik ederim, yolunuzun açık olsun” dedi. Konuşmaların ardından dereceye giren öğrenciler plaketlerini alırken, İAÜ okul birincisi Emine Tuba Tuncay, plaketini ve hediyelerini Bakan Dinçer'in elinden aldı.

İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Dr. Mustafa Aydın konuşmasında, sizleri, gücünü Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ten alan dinamik bir Cumhuriyetin, aydınlık gençleri olarak yetiştirdik ve bugün sizleri gerçek hayata uğurluyoruz. Başarılarınız karşısında, bizim tüm kutlama sözlerimiz eksik kalacaktır. Dünyada en geniş sınırlara sahip ülke yürek ülkesidir, gönül ülkesidir. Sizleri gönül ülkemizin ölçeğinde kutluyoruz. Ülkemizin ve bizlerin, sizlerle ilgili umutları dağlar kadar büyüktür. Köklerinizi ve asırlara dayanan tarihinizi unutmadan, kimliğinizi oluşturan milli ve manevi değerlerinize sahip çıkarak global dünyanın ayrılmaz bir parçası olunuz. Sizlere sadece bir diploma değil kutsal bir meşale veriyoruz. 21. YY farklılıklar yüzüylüdür. Sıradan değil, fark yaratan olunuz. Çünkü yarattığınız fark kadar var olacaksınız” dedi. İAÜ Rektörü Prof. Dr. Yadiğar İzmirli'de yaptığı konuşmada, Sevgili mezunlar, eğitime gönül verenlerin hayat kalitelerinin odağında sizler varınız. Sizlerle birlikte olmak, sizlere öğretmek, sizlerden öğrenmek ve sizlerle birlikte üretmek, bizim hayatımızı; bu meslekte olmayanların hayal bile edemeyecekleri kadar güzel, anlamlı ve kaliteli kılacaktır.

İAÜ'nün en muhteşem manzarası ile karşı karşıya olduğumuz şu anda ben, tüm İAÜ adına sizleri bu mutlu gününüzde sadece tebrik etmiyor, hepinize varlığınıza hayatınıza kattığınız anlam ve kalite için, bugün burada olduğunuz bu muhteşem manzara için çok teşekkür ediyor, her birinizi ayrı ayrı gözlerinizden öpüyor tebrik ediyorum. Yolunuz ve bahtınız açık olsun, Cenabı hak yar ve yardımcınız olsun” dedi. Yapılan konuşmaların ardından öğrenciler mezuniyet heyecanlarının arkadaşları ve aileleri ile paylaştı. Tören, kep atma ile son buldu.

SPEKÜLASYONLARIN JEOPOLİTİĞİ PETROL FİYATINI BELİRLEYEN VE KABUL EDENLER

Artan petrol fiyatları, petrol ithal eden ekonomilerin performansını öyle kısıtlıyor ki, bu etkiyi Amerikan ekonomisi bile bu ekonomilere yapamaz. Petrol fiyatlarındaki oynamalar, ABD ekonomisinin diğerleri karşısında sahip olduğu gücün derecesinde bir değişime yol açıyor. Halihazırda süregiden kasvetli döngü içerisinde, petrol kontrol mekanizması yoluyla Amerika'nın prestijinin yeniden ortaya konduğu bir ortam söz konusu.

Prof. Ali Kadri*

Tüm piyasalar, sosyal ve güç ilişkileri süreçlerinin bir toplamıdır. Her piyasada fiyat belirleyenler ve bunu kabul edenler bulunur. Bununla birlikte, petrol piyasası sıradan bir piyasa değildir. Dolayısıyla, petrol piyasasını kontrol altında tutmaya dönük mücadele de sıradan bir mücadele olmaz. Petrol piyasasının kontrol altında tutulma derecesi, tüm diğer piyasalardaki gücün de ne denli arttığının bir göstergesidir. Ancak, bir petrol piyasasını kontrol etmek için, başlıca oyuncunun –bu oyuncunun ABD olduğu kuşku götürmez- kaynakta müdahale yönünde bir strateji geliştirmesi gerekiyor. Bu strateji askeri olur, başka türlü olur, fark etmez. Ancak, son kertede, diğer oyunculara hadlerini bildirir.

Sonuç olarak, Amerika'nın petrol üreten alanlardaki gerilimlere ilham verme boyutu, petrol üreten devletlerin petrol üzerinde egemenlik haklarından ne ölçüde feragat edebileceklerini ve diğer büyük oyuncuların ne ölçüde piyasadan uzak tutulacağını belirlemektedir. Bu dur durak bilmeyen güç egzersizi, emtia-parasının veya –daha somut olmak gerekirse- petrodolar temelli küresel para sisteminin nirengi noktasını oluşturur. Yüzeysel olarak bakıldığında, petrol fiyatları, ekonomik ve jeopolitik etmenlere yanıt olarak değişir. Petrol fiyatlarındaki değişimlerin fazlalığı, sistematik olarak, İran kaynaklı jeopolitik risklerin artmasına ve bol miktardaki likiditeye atfedilmiştir. Oldukça yüksek seyreden uluslararası petrol fiyatlarının zaten kırılma eğilimi henüz atlatamamış olan küresel düzelmeye engel teşkil edebileceği gerçeğine rağmen, Amerika'nın İran'a savaş açma yönündeki nahoş kibri, piyasayı rahatsız etmeye devam ediyor.

Bununla birlikte, konunun derinlerine inildiğinde, petrol fiyatları, “piyasaya” bırakılmayacak kadar önemlidir aslında. Artan petrol fiyatları, petrol ithal eden ekonomilerin performansını öyle kısıtlıyor ki, bu etkiyi Amerikan ekonomisi bile bu ekonomilere yapamaz. Petrol fiyatlarındaki oynamalar, dolayısıyla, Amerikan ekonomisinin diğerleri karşısında sahip olduğu gücün derecesinde bir değişime yol açıyor. Halihazırda süregiden kasvetli döngü içerisinde, petrol kontrol mekanizması yoluyla Amerika'nın prestijinin yeniden ortaya konduğu bir ortam söz konusu. Amerika'nın borçluluk durumunun artması ve yükselen fiktif sermaye sonucunda sermaye piyasası da bu durumdan hoşnut kaldı. Çalışan kesimin kaliteli bir yaşam elde etme yollarını azaltacak şekilde omuzlarına binen borç yükü sonucunda, sermaye de dayanıklılık göstermeye başladı. Sosyal ideolojide ağırlıklı bir krizin yaşandığı dönemlerde çalışan kesimlerin yoksullaştırılması, yönetici sınıfların elde ettiği gerçek değerın payını ve refahı artırmaktadır. Bir anlamda, yükselen borçlar veya fiktif sermaye, daha ileri ekonomilerdeki çalışan sınıf üzerinde fiktif olmayan ve şiddetli etkiler bırakır. Ancak, artan fiktif sermayenin gerçek ve ağır sonuçları en çok Orta Doğu halklarını etkilemektedir. Saldırganlık savaşlarının anlamı; petrolün artışına endekslı iddialar ortaya koyarak Amerika'nın artan borçlarını sağlama almaktır. Dolayısıyla, küresel ekonominin durumu hakkında en çok bilgi veren unsur; pompalanan petrolün maliyetinden daha çok petrol fiyatlarıdır.

Değişken Petrol Fiyatları

Ham petrol fiyatlarında oldukça değişken bir ortam söz konusu. Kısa süre önce OPEC'in Referans Sepet Fiyatı, varil başına Temmuz 2008'de 140 dolara ulaştı; o yılın sonunda ise 35 dolara geriledi; şimdiye bir kez daha 100 doların üzerine fırlamış bulunuyor. Finansal spekülasyon –özellikle de ham petrolün vadeli işlemlerinin satın alınması, 2008 yılında fiyatların birden sıçramasının ardında yatan temel sebepti ve halihazırda yaşanan yükseliş, jeopolitik açt-

dan oldukça yüklü bir geleceğin etrafında şekillenen spekülasyon sonucu oluştu. Petrolün tükenebilirliğine ilişkin söylenegelen jeolojik endişelerin, ne 1973 ne de 2004'teki petrol fiyatı artışlarının sorumlusu olmadığını özellikle belirtmek gerekiyor. Uzun vadede petrol rezervleri önemlidir; mevcut petrol fiyatları ise, uzun vadedeki inanışlar tarafından belirlenmemiştir. Söz konusu jeolojik endişeler, sadece ileriye dönük veya uzun vadeli fiyatlar üzerinde etki doğurmuştur. Ancak, jeopolitik sorunlar, piyasanın gücünü sürekli olarak sarsmaktadır. Körfez ülkelerinde geçmişte ve şimdi yaşanan sorunlar, neredeyse sürekli hale geldi ve İran'a saldırının kaçınılmaz olduğu yönündeki iddialar karşısında bu sorunların yoğunluğu da artıyor. Petrol fiyatlarını etkileyen en kısa erimli endişe ise, petrol arzının aniden kesilebileceği ve petrolün büyük bölümünü sağlayan Suudi Arabistan'ın temin ettiği “tampon” bölgenin zayıflaması riskidir.

Şunun da özellikle altının çizilmesi gerekir ki, petrol piyasasının etkin bir şekilde faaliyet göstermesinin yegane yolu, belli bir üretim fazlasının mevcut olmasıdır. Küçük çaplı savaşlar, kasırga gibi doğal afetlerin etkilerinin telafi edilmesi için her zaman ekstra bir petrolün bulunması gerekir. Bununla birlikte, Hürmüz Boğazı'nın kapatılmasıyla sonuçlanacak bir savaşın etkilerini telafi etmeye hiçbir üretim fazlası yeterli olmayacaktır. Bu uydurma hikayenin etrafında gelişen korku etmeni, petrol fiyatlarındaki ani hareketliliğin tetiklenmesinde sıradışı bir etkiye bulunuyor. Bununla birlikte, ne entegre piyasas ne de istihbarat hizmetleri, İran'ın askeri kapasitesi etrafında şekillendirilen bu “fabrikasyon” a inanılmasını sağlayacak kadar aptalca değil. Farz edelim ki İran'ın elindeki yetenekler, boğazlardan geçişi engelleyecek ve Amerika'nın Körfez'e yönelik bir saldırısına karşı koyabilecek yetide olsun; ne dolar ne ABD ne de dünya bugünkünden oldukça farklı olur. Irak gibi İran'ın elindeki güç de abartılıyor; çünkü bu şekilde olası bir saldırı meşrulaştırılmaya çalışılıyor.

Artan Endişeler

Vadeli piyasaların katılımcıları arasında; Goldman Sachs, Morgan Stanley, Merrill Lynch, Société Générale ve J.P. Morgan gibi büyük finansal kuruluşlar bulunuyor. Hedge fonlarının ve münferit bahisçilerin büyük bölümü bu piyasada taraf oluyorlar. Bir noktanın daha eklenmesi gerekiyor: Hedge fonu sahipleri de, bu piyasada spekülâtörler arasında seçiliyorlar; çünkü güvence altına almak istedikleri fiyatlar ile mevcut fiyatları karşılaştırdıklarında mevcut fiyatların daha az elverişli olduklarını görüp korkuya kapılıyorlar. Dolayısıyla, bugünün petrol piyasasında en büyük oyuncular, spekülâtörler arasında seçiliyor. Bundan çıkarılacak ana fikir ise; petrol fiyatının, diğer piyasalardaki yatırımlardan elde edilen kazanç oranlarındaki farklılığa yanıt olarak da değişebildiğidir; dolayısıyla sadece arz-talep endişeleri sonucunda bir değişim söz konusu değildir. Dolayısıyla, piyasadaki yüksek likidite ve diğer piyasalardaki düşük kazanç oranları düşünüldüğünde, arz-talep dengesinin ne olduğuna dair uyduruk algılar veya beklentiler, önümüzdeki aylarda ağırlığını hissettireceğe benziyor. Körfez'de petrol kıtlığıyla bağlantılı bir savaşın aniden patlak verebileceği gibi korkular, bu piyasanın en güçlü ve belirleyici faktörleri haline geliyor.

Körfez'le bağlantılı jeopolitik endişeler ve İran'a yaptırımlar getirilmesine dair görüşmeler yeni değil aslında. Bu endişeler, daha önce bir şekilde petrol piyasasına da yıllar boyu sirayet etmişti. Bununla birlikte, son dönemde bahisler arttı. Düşünce kuruluşları ve ana akım medya tarafından “İran'a kaçınılmaz olarak saldırılacağına” dair Amerika'da yaygınlaştırılan görüşler, stres düzeyini artırıyor. Bu bilgiyi

piyasaya kim aşılarsa, bilsin ki, aslında zaten istikrarsız seyreden petrol fiyatlarını daha da istikrarsızlaştırıyor demektir. Amerika'nın petrol alanlarını jeostatejik olarak kontrol etmesinden kaynaklanan güç ve petrol fiyatlarının yüksek ve değişken seyretmesi, Amerika'nın kendi nüfuzunu güçlendirdiği ve diğer oyuncular karşısındaki göreceli konumunu müzakere ettiği aynı denklemin unsurlarıdır aslında.

Çin başta olmak üzere ithalatçıların karşılaştığı çelişki ise; Amerika'nın petrol arzı anlamında stratejik açıdan zor bir duruma girmemesi için petrol üretim alanlarındaki denetiminin azaltılması ile Amerika'nın dolar standardını kaybetmemesi için çok fazla güçsüzleştirilmemesi arasındaki dengeyi tutturabilmekte yatıyor. Bu değişken ilişkinin idare edilmesindeki aslan payı ise, ABD petrol açısından stratejik alanlardaki çatışmaların yoğunluğunu ayarlamasından ve mali sektör aracılığıyla petrol fiyatlarındaki değişkenliğin etkilerinin kendi ekonomisi ile diğer ekonomiler arasında nasıl dağıtılacağını belirlenmesinden geçiyor.

‘Karşı Teminat’

Petrol-dolar standardı, mevcut bir döviz kurunun değerinin emtia anlamında istikrarlı olması gereken bir kimlik değildir. Yakın tarihimizin hiçbir döneminde petrol kıtlığı olmamıştır ve petrol fiyatlarında hiçbir zaman bir nebze bile sabitlik yaşanmamıştır. Dolar ile genellikle istikrarsız seyreden petrol fiyatı arasındaki güçlü bağ, Amerika'nın gücünün doğrudan üreticiler ve ithalatçıları karşısındaki durumuyla belirlenmiştir. Prof Patnaik'in ifadesiyle, bu, güç-temelli bir emtia/para sistemidir. Petrol fiyatlarındaki değişkenlik, kısmen, Amerika'nın emperyal duruşunu belli bir çizgi dahilinde korumak üzere idare edilmektedir. Amerika açısından başlıca endişe unsuru; likidite düzeyidir, keza söz konusu likidite, pompalanan petrolün fiyatının siyasi olarak tahammül edilebilir düzeylere çıkarılmasını sağlayacaktır. Bu anlamda, petrol-dolar standardı, güç tarafından tanımlanan bir emtia-para aracıdır ve bu araç, emperyalist fetihleri yaygınlaştırıp güçlendirmeye yaramaktadır. Küresel sermaye, İran'a karşı saldırı meselesinde ikiye bölünmüş durumda: ulusal sermaye, denetimli bir sermaye hesabı ortamı ve uluslararası olarak finansallaştırılmış serbest sermaye dahilinde faaliyet gösteriyor. Üçüncü dünya ve sermayenin serbest bir şekilde dağıldığı diğer finansal ortamlar, istikrarlı bir doların güvencesinin “Amerika'nın petrol alanlarındaki denetiminin derecesine” büyük ölçüde bağlı olduğunun farkındalar. Finansallaştırılmış veya serbest bir şekilde dolaşan sermaye, Amerika'yı koşulsuz bir şekilde desteklemeye devam edecek. Daha ulusal-temelli elitlere gelince ise, bu kesimlerin dolar karşısındaki servetlerinin istikrarlı seyretmesini sağlamak bir şey; ser-vetlerinin ana kaynağını güçlendirmek (yani, ulusal ekonomilerinin performansı üzerinde söz sahibi olmalarını sağlamak) ayrı bir şey.

Amerika'nın İran'a yönelik aşırı saldırgan tavır konusunda artan tatminsizliğin bir göstergesi olarak; Çin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Suriye'ye yönelik kararını veto etti. Çin ile “Sağcı ve Solcu kanatlar” arasındaki mücadele, bu zamana değin sermaye denetimlerinin sol kesimler lehine gerçekleştiği gerçeğinden anlaşılabacaktır. Çin, İran'a yönelik ambargonun kırılmasında başlıca güç olageldi. İran'ın petrolünü ödemek üzere Asya'da alternatif bir petrol-Renminbi'nin kurulma şekli, Amerika'yı rahatsız ediyor ve düşünüldüğünden daha kısa süre içinde bir savaş tetikleyebilir.

*Ali Kadri, Singapur Ulusal Üniversitesi bünyesindeki Orta Doğu Enstitüsü'nde kudemli öğretim üyesidir. Kaynak: <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=30314>

AFGAN ERKEK KIZLAR!

BAŞ TARAFI 1. SAYFADA

Kuzeydeki Belh bölgesinde Kadın Hakları Bölümü'nün başkanı Fariba Mecit erkek olarak Vahid adıyla dolaşmış çocukken. “Ailemin üçüncü kızıydım; doğduğumda beni erkek kılığına sokmaya karar vermişler.” “Babamın dükkanında çalışır, hatta mal almak için Kabil'e bile giderdim” diyor. Özgüvenini kazanmasında ve bugünkü konumuna ulaşmasında bu tecrübenin yararı olduğunu düşünüyor. Mehran'ın annesi Azita Rafet'in de bir zamanlar erkek olarak yaşamış olması şaşırtıcı değil. “Size bir sır vereyim” diyor Azita. “ Çocukken erkek olarak

dolaşıp babamla çalışıyordum. Hem erkeklerin hem de kadınların dünyasını gördüm; bu da kariyerimde daha hırslı olmama sağladı.”

‘Hak ihlali’

Afganistan'da bu gelenek yüzyıllardır var. Kabilli sosyolog Davud Raviş'e göre bu geleneğin kökeninde, Afganların işgalcilere karşı verdiği savaşlarda kadınların erkek kılığına girerek savaşması yatıyor olabilir. Fakat Belh İnsan Hakları Komisyonu başkanı Gazi Said Muhammed Sami, bunu bir hak ihlali

olarak görüyor. “Bir süreliğine kimsenin cinsiyetini değiştiremeyiz. Bir kız bir süreliğine erkeğe dönüş-türemezsiniz. Bu insanlığa aykırı” diyor.

Bu gelenek bazı kız çocukları üzerinde olumsuz etkiler bırakmış; onları elzem çocukluk anılarından mahrum ettiği gibi kimliklerini kaybetmelerine de neden olmuş. Bazıları içine kız çocuğu olarak hiçbir zaman edinemeyecekleri özgürlükleri tatma bakımından iyi bir deneyim olmuş. Ama çoğu için asıl soru şu: Afgan kızların da erkek çocuklar gibi özgür olup saygı görecekləri günler gelecek mi acaba? (bbc)

FOTOGRAF: <http://refuniteaustralia.wordpress.com/category/opinion/>

ABD DESTEKLİ MEK'IN HEDEFİ İRAN'IN NÜKLEER TESİSLERİ DEVLET DESTEKLİ SANAL TERÖRİZM

İsrail, 2007 yılından beri İranlı beş nükleer fizikçinin öldürülmesinden sorumlu MEK üyelerine finansman, eğitim ve silah yardımıyla bulundu. New York Times'ın aktardığına göre ise, ABD'nin eski başkanı George W. Bush, İran'ın Natanz tesisine sabotajda bulunmaya yönelik gizli bir harekate izin vermişti.

Nile Bowie

Uluslararası camia, Tahran ile diğer altı ülkenin İstanbul'da kısa süre önce gerçekleştirdikleri müzakerelerin ardından, İran'a yönelik kinayıcı tavrını hafifletti. Toplantıya katılan taraflar Bağdat'ta 23 Mayıs 2012 tarihinde görüşmelerini geliştirmek konusunda uzlaşmış olsalar da, hem İsrail hem de Batı, Tahran'a yönelik yaptırımlar rejimini kolaylaştırdıklarına dair en ufak bir belirti bile göstermediler. İran'ın lider kadrosunun elektrik üretmek ve medikal reaktörlere yakıt sağlamak üzere sivil nükleer yetenekler kullandığına (böylelikle, Tahran'ın piyasalara ihracat yapması için temel petrol rezervlerini çeşitlendirmesini sağladığına) dair iddiaların ardından, İran'ın Ruhani Lideri Ayetullah Ali Hamaney, İran'da nükleer silahların kullanılmasına dair dini bir yasak getirdi. Son görüşmeler sırasında ise, İran'ın müzakerecisi Said Celili, Nükleer Silahların Yaygınlaştırılmasının Önlenmesi Antlaşması (NPT) dahilinde güvence altına alındığı üzere, İran'ın sivil nükleer program yürütme hakkı olduğunu vurguladı. Her ne kadar Tel Aviv'in elinde halihazırda 75 ila 400 kadar nükleer savaş başlığı bulursa da, İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak, İran'ın elindeki uranyumun tümünün %20 oranında zenginleştirildiği noktasında ısrar ediyor ve bu durumun, İran'ı "güvenilir" bir komşu ülke olma noktasından çıkardığını düşünüyor.

Hem CIA'nin başında bulunan David H. Petraeus hem de Amerikan Ulusal İstihbarat Direktörü James R. Clapper Jr., İran'ı nükleer silah geliştirmekle suçlamak için herhangi bir inandırıcı kanıtın olmadığı konusunda hemfikir. Dolayısıyla, İran'ın sivil nükleer programına yönelik istihbarat operasyonlarının pişkin kabahatliliği, oldukça sarıncı bir hal alıyor. ISSSource'un kısa süre önce teyit ettiği gibi, Stuxnet bilgisayar virüsünün yerleştirilmesinden sorumlu kişiler, İran'ın Natanz'daki nükleer tesislerine sabotajda bulunmak üzere bu virüsü kullanmışlar ve bu kişiler Mujahedeen-e-Khalq (MEK) üyesiymişler. MEK, Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın terörist örgütler arasında saydığı bir örgüt olup, 1965 yılında Amerika'nın desteklediği İran Şahı Muhammed Rıza Pevlevi'nin monarşisini galeyana getirmek üzere kurulan Marksist-İslamcı bir kitle siyasi hareketidir.

Grup, ilk başlarda 1979 İslam Devrimi'nin ardından Ayetullah Humeyni'nin başını çektiği devrimci din adamlarının yanında saf tuttu; ancak bir güç mücadelesi sırasında rejime sırtını dönünce, grup; 1981 yılında İran'ın Devrim Muhafızlarına karşı bir kent-sel gerilla savaşını başlattı.

Örgüte, daha sonraları Saddam Hüseyin sığınma hakkı verince, Irak toprakları içinden İran'a saldırılar başlatıldılar. Bu saldırılar sırasında yaklaşık 17.000 İran vatandaşı öldürüldü. MEK, Paris merkezli İran Ulusal Direniş Konseyi NCRI'nin ana unsuru olarak varlığını sürdürüyor. NCRI, kendilerini İran'da "demokratik, seküler ve koalisyon hükümeti kurma amacı güden sürgünde bir parlamento" olarak tanımlıyor ve İran'daki demokratik örgütlerin, grupların ve kişiliklerin bir koalisyonundan oluşuyor. Her ne kadar İslam Devrimi'nin ardından birçok kez

üst düzey Amerikan askeri personelinin öldürülmesinin ardında bu örgütün parmağı aransa da, New Yorker'ın aktardığına göre Mujahedeen-e-Khalq'in üyeleri, bizzat 2005 yılında Nevada'daki bir üste Ortak Özel Operasyonlar Kumandanlığı JSOC tarafından iletişim, kriptografi, küçük birim taktikleri ve silah kullanma eğitimleri almışlar. JSOC, İran'daki büyük iletişim sistemlerine nasıl girileceği konusunda MEK üyelerine yol gösterdi; Amerikan istihbaratıyla paylaşmak üzere grubun İran içinde yapılan telefon görüşmeleri ve SMS mesajlaşmalarını ele geçirmelerini sağladı.

Saddam Hüseyin'in devrilmesinin ardından Irak Ordusu iki kez Eşref Kampı'na girmeye çalıştı. Burası, yaklaşık 3200 personelin bulunduğu, MEK'in askeri kanadının 2009 yılına dek Amerikan ordusunun dış güvenlik koruması altında ikamet etti-

ği bir "mülteci kampı" idi. Amerika'nın Irak elçiliği ve Dışişleri Bakanlığı'nın tam desteğiyle, Birleşmiş Milletler'in Irak özel temsilcisi Martin Kobler, MEK isyancılarının Bağdat havalimanı yakınlarındaki eski bir Amerikan askeri üssüne (ismi de çok komik: "Özgürlük Kampı") yerleştirilmesi için girişimlerde bulundu. Amaç, MEK ile Şiilerin başını çektiği Irak hükümeti arasındaki şiddet dolu çatışmaların önüne geçmekti. Grup, uzun süre İsrail'den maddi destek aldı. İsrail, örgütün Paris'teki siyasi üsünden İran'a yayın yapması için yardım ederken, MEK ile NCRI de İran'ın nükleer programı konusunda ABD'ye sürekli istihbarat sağladı. Zaten bu istihbarat sonucunda Natanz'ta uranyum zenginleştirme tesisi olduğu 2002 yılında ortaya çıktı.

Dış İlişkiler Konseyi'ndeki üst düzey kişiler, MEK'i "totaliter eğilimleri bulunan tarikat-vari

TÜRKİYE'NİN ARTAN KENDİNE GÜVENİ

Lasse Ellegaard

AB Konusunda Giderek Artan Bir Şüphenin Arap Orta Doğu İçin Bir Demokrasi Modeli Olma Rolü ile Birleşmesi Türkiye'yi Daha İddialı Ama Aynı Zamanda Daha Pasif Avrupalı Yaptı Türkiye'nin bölgesel süper güç rolü Türkiye'nin Avrupa Birliği Bakanı Egemen Bağış ile birlikte dikkat çekici. Danimarkalı gazetecilerle yaptığı görüşmede, "26 üye ülkenin enerji ihtiyacını küçük bir ülkenin kararına terk ederek AB kaybediyor." diyor.

Bu, hem AB'ye tam üyelik sürecinde enerji başlığında Kıbrıslı Rumların vetosuna kinaye hem de 2013'ten itibaren Hazar Denizi'nden Avrupa'ya Türkiye üzerinden enerji taşıyacak Nabucco Doğal Gaz Boru Hattı iş birliğini etkileyeceği konusunda üstü örtülü bir tehdit. Böylece Egemen Ba-

ğış, hükümetinin AB'ye yönelik eleştirilerinin işaretini veriyor ki, bu işaretlerden, AB'nin dışlandığı ve düşmanlığın sınırında bulunduğu gibi bir izlenim çıkıyor. Ve Türk politikacılar, "Avrupa'nın, bizim onlara olduğumuzdan daha fazla bize ihtiyacı var." diyor.

Bu yeni, kendine güven Bağış'ın kasım ayında AB parlamenterleri ile bir araya geldiğinde, Hollandalı sağcı siyasetçi, Barry Madelener'in Bağış'a, bir Türk mahkemesi tarafından kutsal değerlere saygısızlık yapıldığı gerekçesiyle yasaklanmış olan çerçevelettilmiş karikatürü vermek istediğindeki söylemini getirdi. Bağış, hediye reddetti ve Madelener'a Türkçe olarak "Onu münasip bir yerine koymasını" söyledi. Bunun ne demek olduğunu bilen Türk kamuoyu kahkahalarla güldü.

Hatta altı yılda kişi başına düşen millî geliri üç katına çıkan Türkiye'nin ekonomi mucizesinin mirası, Ekonomi Bakanı Ali Babacan Türkiye'nin son yıllardaki büyüme oranları ile bugün dünyanın 15'inci, Avrupa'nın 6'ncı büyük ekonomisi olduğunu vurgulayarak kendine güvenin altını çiziyor. Babacan, Türkiye'yi üye olarak istemeyen AB'nin, Uluslararası Para Fonu (IMF) içinde nüfuzunun azalmasından dolayı üzgün olduğunu söylüyor.

Bağış gibi o da AB'ye üyeliğin Türklerin önceliği olduğunu iddia ediyor ancak aynı zamanda hükümetlerinin AB'nin liman ve havaalanlarını Kıbrıslı Rumlara açma talebine boyun eğmeyeceğini de söylüyor ve "AB kendi liman ve havaalanlarını Kuzey Kıbrıs Türklerine açmadan önce olmaz." diyor.

Hafıza Kartıyla Virüs Aktarımı

ISSSource, Stuxnet virüsünün MEK üyesi olduğuna inanılan bir sabotajcı tarafından Natanz nükleer tesisine yerleştirildiğini teyit eden mevcut ve emekli Amerikan istihbarat yetkililerinin sözlerini aktardı. USB hafıza kartı aracılığıyla kötücül yazılımı gönderen grup, Natanz nükleer tesisindeki en az 1000 santrifüje zarar verecek yetiye sahipti. MEK, aynı zamanda, İranlı nükleer bilim adamlarını öldürmekle ve Tahran'ın Shehab-3 orta menzilli füzelerinden çoğuna ev sahipliği yapan İran'ın batısındaki Horramabad kenti yakınlarındaki bir yer altı üssünü yerle bir eden bir patlamayı gerçekleştirmekle suçlanıyor.

NBC News'un aktardığına göre, İsrail, 2007 yılından beri İranlı beş nükleer fizikçinin öldürülmesinden sorumlu MEK üyelerine finansman, eğitim ve silah yardımıyla bulundu. New York Times'in aktardığına göre ise, ABD'nin eski başkanı George W. Bush, İran'ın Natanz tesisine sabotajda bulunmaya yönelik gizli bir harekate izin vermişti.

Stuxnet kodlamasının karmaşık yapısından dolayı, güvenlik uzmanlarına göre bu virüsün icat edilmesi, "ulusal bir hükümet ajansının işi olmalı." Stuxnet'i parçalarına ayırmış olan bağımsız bilgisayar güvenliği uzmanı Ralph Langner, İran'ın nükleer programına sabotaj düzenlemeye dö-

nük kötücül yazılımın icat edilmesinden İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri'ni suçluyor. Şöyle ki, Stuxnet'in endüstriyel operasyonlarda otomasyon sağlamaya dönük endüstriyel tesislerde kullanılan Programlanabilir Mantıksal Denetleyicileri'ni (Programmable Logic Controller - PLC) hedeflediği düşünüldüğünde, kötücül yazılımı tasarlayanların programlama dili konusunda ayrıntılı bilgi sahibi olması gerekmektedir. Ayrıca şu da anlama: Alman elektrik mühendisliği şirketi Siemens, 2008 yılında Amerikan şirketlerinden birleyle işbirliğine giderek, İran'ın zenginleştirme tesislerindeki kilit ekipman olarak belirlenen bilgisayar kontrolörlerindeki kırılğan noktaları ortaya çıkarmak üzere çalıştı. İstihbarat uzmanlarına göre, Stuxnet virüsünün sınanması, İsrail'in Negev çölünde yer alan Dimona kompleksinde gerçekleşti. Söz konusu çöl, İsrail'in pek bilinmeyen nükleer silah programına da kucak açıyor. Beyaz Saray'ın halihazırda kitle imha silahları konusundaki koordinatörü Gary Samore'ye katıldığı bir basın konferansında Stuxnet virüsü sorulduğunda yanıtı şöyle olmuştur: "Santrifüj makineleriyle sorunları olduğunu duymaktan memnunum. Amerika ve müttefikleri, bu durumu daha da karmaşılaştırmak için elinden gelen her şeyi yapacaktır."

bir örgüt" olarak tanımlarken, NATO'nun Müttefik Yüksek Karargahı kumandanı General Wesley K. Clark, New York'un eski valisi Rudy Giuliani, 9-11 Komisyonu eski başkanı Lee Hamilyon gibi duayan devlet adamlarına, MEK'i Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın Yabancı Terörist Örgütler listesinden çıkarılmasına yardım etmeleri için 20.000 ila 30.000 dolar arasında bir para ödendiği ortaya çıktı. NCRİ'nin başında bulunan Maryam Rajawi, halihazırda Paris'te yaşıyor ve ardına Amerikalı ve AB'li devlet adamlarının desteğini alıyor. Rajawi'nin 1991 yılında Saddam Hüseyin'in Irak Kürtleri'ni katlettiği sırada sarf ettiği şu sözleri pek ünlüdür: "Türkleri tanklarınızın altına alın ve mermilerini İran Devrim Muhafızları için saklayın." MEK güçlerinin gerçekleştirdikleri ve belgelendirilmiş vahşet vakalarına rağmen, AB Konseyi, bu grubu 2009 yılında AB'nin terörist örgütler listesinden çıkardı. Bu olayın şerefine NCRİ'nin sözcüsü Şahin Gobadi'nin sözleri ise, "Bizim tek istediğimiz İran'da demokratik seçimlerin gerçekleştirilmesi" şeklinde oldu.

Her ne kadar Amerika'da halihazırda görev alan ve geçmişte çalışmış olan yetkililer, İran'ın teslim e hazır bir nükleer savaş başlığı sahibi olmaktan fersah fersah uzakta olduğu ve BM'nin nükleer denetimlerinin dışında herhangi bir gizli uranyum zenginleştirme alanına sahip olmadığı konularında hemfikir olsalar da, MEK ile İran'ın Natanz nükleer tesisindeki yüzlerce santrifüjün yok edilmesine neden

olan Stuxnet bilgisayar virüsü arasındaki bağlantılara dair alınan son bilgiler, kasti ve daha önce eşi benzeri görülmemiş bir sabotaj olarak kabul ediliyor. Stuxnet, bu zamana dek bulunmuş en sofistike kötücül yazılımdır. Virüsün hedefi, Siemens'in Simatic WinCC Step7 yazılımıdır. Bu yazılım, nükleer güç tesisleri ve elektrik santralleri gibi endüstriyel sistemleri, Windows-temelli bir PC üzerinden takip eder. Stuxnet'in varlığı keşfedilmeden önce, anti-virüs yazılımları tarafından tespit edilemiyordu ve sanki Microsoft Windows açısından yasal bir yazılım şeklinde tasarlanmıştı. Stuxnet'in yükünün teslim edilmesinin ardından, kötücül yazılım, santrifüjlerin işletim hızını değiştirdi ve en sonunda makine-lerin hasar görmesine yol açtı. Denetleme operatörü açısından ise tüm bunların normal faaliyetler olduğu yönünde bir izlenim doğurup, acil önlemlerin uygulamaya konmasını engelledi.

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı IAEA'nın eski başkanı Hans Blix ise, IAEA'nın İran'ın nükleer faaliyetlerine dair yayınladığı haberlere karşı duruyor ve ajansı, Amerika ve İsrail'den alınmış ancak teyit edilmemiş istihbarata güvenmekle suçluyor. Amerikan nükleer silah üretim programlarının eski direktörü Clinton Bastin ise, İran'ın nükleer silah üretme kapasitesine ilişkin olarak Başkan Obama'ya bir mektup gönderdi. Bastin, mektubunda Başkan'a şu hususu yeniden anımsattı: "İran'ın gaz santrifüj tesislerinin nihai ürünü, yüksek düzeyde zenginleştiril-

birliği erişimi (kişilerin serbest dolaşımı) var, biz ise bir vize için haftalarca kuyrukta bekliyoruz." diyor.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü Müdürü Profesör Ayhan Kaya, "Evet" diye onaylıyor ve devam ediyor: "AB'nin olumsuz tavrı nedeniyle Türk kamuoyunda şartlı bir milliyetçi öfke var. Özellikle de insanlar vize almak için bu engellerle karşı karşıya kaldıklarında. Ve sonuç olarak AB üyeliğine destek yüzde 90'dan yüzde 50'lere düştü. Benim fakülteme başvuran öğrenci sayısı 100'den 30'a düştü. Gençler, "Bizi duymak istemeyen, vize kolaylığı sağlamak istemeyen AB bize ne gerek? Avrupa'ya sırtımızı çevirerek, Orta Doğu'da önde gelen bölgesel bir güç olma rolüne odaklanmak bizim için daha kazançlı değil mi?" diye soruyor.

Arap Modeli

Türkiye'nin AB süreci, Arap demokratları eski Osmanlı sömürge gücüne destek vermeye yöneltti. Arapların Türkiye'ye beslediği yeni sempatiye, 2008-2009 Gazze savaşından sonra Erdoğan yö-

miş uranyum hexafluorid olacaktır. Bu gaz ise, silah yapımında kullanılamaz. Gazın metale dönüştürülmesi, bileşenlerinin üretilmesi ve onların daha önce İran'da hiçbir zaman kullanılmamış türden tehlikeli ve zorlu teknolojiler yardımıyla büyük patlayıcılarla birleştirilmesi, uzun yıllar alacaktır. Bunun sonucunda ortaya çıkan silah ise, eğer füze yardımıyla gönderilmek üzere tasarlanmış ise, bir kiloton konvansiyonel yüksek patlayıcılarla eşdeğer olacaktır."

İran'ın nükleer güç programını kınarken ABD ve İsrail'in teatral tavırları, İran halkına oldukça pahalıya patladı. Keza söz konusu halk, türlü yaptırımlara, cinayetlere, kınamaya ve sabotaja maruz kaldı. Amerika, 1951-1998 yılları arasında 70.000'in üzerinde nükleer silah üretmişti; İsrail ise 75 ila 400 arasında değişen savaş başlıklarından oluşan nükleer silah stoğuna sahip bulunuyor. Halihazırda Nükleer Silahların Yaygınlaştırılmasının Önlenmesi Antlaşması (NPT) bağlamında ortaya konan uluslararası yasal çerçeve, barışçıl amaçlı nükleer enerji programları yürütülmesi hakkını güvence altına alıyor. Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'in Mossad ve CIA gibi uluslararası gruplar yoluyla yürüttükleri kasti provokasyonlar ise, uluslararası hukuk, güvenlik ve insan yaşamının değeri karşısında en bariz hakaret olarak görülmeli. Ana akım medya ise, İngilizce konuşan ülkelerin halklarının beyinlerini yıkmak için, İran teokrasisinin "provoke edilmemiş terör" başlatmak üzere güttüğü ideolojik gayelere dair uydurma bir

diskuru benimsemiş bulunuyor. Ancak bir yandan da İran Dışişleri Bakanı Ali Ekber Salhi gibi figürler ise, nükleer silah sahibi olduklarını halkın önünde reddediyor.

MEK, kurulduğu günden bu yana binlerce sivilin ölümünden sorumlu bir örgüt. Eğer Amerika ve İsrail, İran'a karşı savaş başlatsalardı, saldırgan uluslar büyük ihtimalle İran Ulusal Direniş Konseyi'ni – yani nam-ı diğer sürgündeki parlamentoyu- ülkenin meşru hükümeti olarak tanıyacaktı. Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın MEK'i Yabancı Terörist Örgüt olarak kabul ettiği websitesinde de şöyle belirtilmektedir: "ABD'de yaşayan veya ABD yasalarına uymakla yükümlü birinin, terör örgütü olarak tanımlanmış bir tarafa kasten "maddi destek veya kaynak" sağlaması hukuka aykırıdır." MEK, sürekli olarak Amerika'nın terör örgütleri listesinden çıkma yolları ararken, grubun affedilemez saldırılarının tarihin tozlu raflarına kaldırılmaması gerekiyor. NCRİ'nin lideri Maryam Rajavi, kendisini "demokrasi yanlısı" bir figür olarak tanıtmayı tercih edebilir; ancak uluslararası camianın sorumlu kesimleri, bu kişinin başında bulunduğu örgüt ve ona bağlı kişilerin eylemlerini açıkça kınamalıdır.

Stuxnet virüsü icat edilirken herkesin aklında İran'ın nükleer programını çöktürmek vardı; keza dünya çapında Stuxnet vakalarının %60'ı İran içinde oldu. Amerikan istihbarat kaynaklarının dikkat çektiğine göre, Amerikalı ve İsrailli yetkililer, yeni bir Stuxnet virüsü oluşturmak üzere çalışmalarını sürdürüyorlar. Virüsün adı "Duqu" olacaktır. Rusya'da Kaspersky Lab'da baş güvenlik uzmanı olan Alexander Gostev, Stuxnet ve Duqu'da kullanılan sürücüler inceledi ve her iki virüsü de büyük olasılıkla aynı ekibin tasarladığı sonucuna vardı; keza iki virüsün kötücül yazılım kodlarında kesişimler bulunmaktaydı. Duqu virüsü de Microsoft Windows sistemlerine yönelik olup, ileri ve daha önce bilinmeyen bir programlama diliyle yazılıyor. Büyük oranda İran'ın nükleer programlarıyla ilgili bilgi hırsızlığı yeteneklerini kullanmaya dönük birçok yazılım unsurunu içeriyor. Duqu'nun daha sonraki virüslerin "güvenli yazılım" olarak görülmesi için dijital sertifikaları çalma kapasitesi de bulunuyor. Duqu'nun hedef ağırları içinde çoğaltılma yöntemleri henüz bilinmiyor; ancak modüler yapısından dolayı daha sonraki siber-fiziksel saldırılarda teorik olarak özel bir içerik kullanılabilir. Dünya çapında döviz piyasalarında ve programlama kodlarında bir savaş başlarken, gizli provokatörlerin ekonomik yapıları manipüle etmesi ve sabotaj eylemlerine girişmesi durumunda cezalandırılmasına yönelik yeni bir uluslararası-yasal çerçeve belirlenmesi yönündeki gereksinim hiç bu kadar büyük olmamıştı.

Kaynak: <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=30353>

FOTOGRAF: <http://www.vosizneias.com/107946/2012/06/14/iran-iran-claims-arrests-in-nuclear-slayings/>

BATI VE STRATEJİSİ

DAHA KAPSAMLI BİR ORTA DOĞU

BAHAR MI? YOKSA SAVAŞ MI?

İran'ın nükleer programı ve genel anlamda Tahran'ın politikası konusunda yaşanan çelişkiler sarmalı, uluslararası politikayı o denli derinden etkiledi ki bu sorunları ortadan kaldırma yolunda atılan en ufak bir adım kısa vadede -ve sadece Büyük Orta Doğu ile sınırlı kalmamak suretiyle- başarı tahrip edebilir.

Pyotr Stegnyy

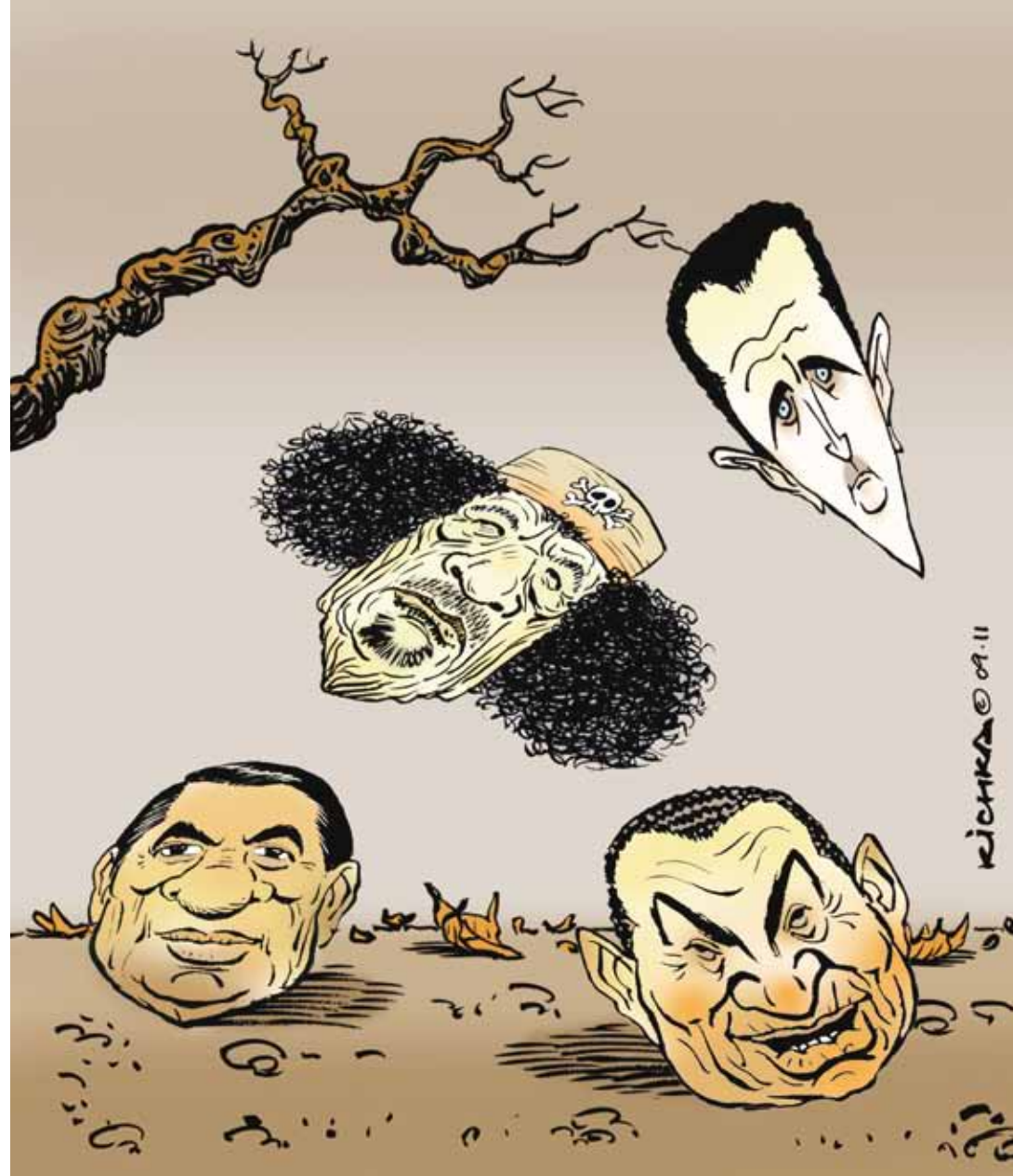
Sivil faaliyetler ve gerilim anlamında daha önce eşi benzeri görülmemiş türden kitlesel huzursuzluk hali on iki aydan uzun süredir Orta Doğu'da çalkantılara neden oluyor. Devrim ateşi Mısır, Tunus ve Yemen'deki rejimlerin ortadan kalkmasını sağladı. Libya'da Muammer Kaddafi'nin devrilmesi ise, NATO'nun hava hareketini gerektirdi; ancak bu bölgede yaşananlar, aslında aynı senaryonun bir devamı olarak tezahür etti. Görünen o ki Suriye de sırada bekliyor; tıpkı demokratik reformlar gerçekleştiremeyen, halkın büyük çoğunluğunun daha iyi bir yaşam umudu taşıdığı herhangi bir Arap ülkesinde olacağı gibi... Genel olarak bakıldığında, bölgede sistemik bir krizin tüm belirtileri bulunuyor. Artık krizin doğasına ve "ağ devrimlerinin" kendine özgü modellerine daha yakın bakmanın ve bunları dünya düzeni gerçekleri paralelinde anlamlandırıp daha sonraki gelişmeler için olasılıkları değerlendirmenin vakti geldi. Arap dünyasındaki devrim süreçlerinin ardında -sosyal ve ekonomik gerekçeler başta olmak üzere- nesnel sebeplerin olduğu açıkça belli. Aslında sosyal medya ağlarının düzenlediği kitlesel gösterilere katılanlar, otoriter rejimlere en ufak bir güven bile beslemiyordu. Keza bu rejimler ne yoksulluğa ne işsizliğe çare olabiliyor ve genel itibariyle bu ülkelerin modernleşip küresel dünya düzenine eklenmesine yardım etmiyorlardı.

Bir başka bariz sebep daha vardı. Başlangıçta seyreken olan muhalif hareketler, Batı'dan güçlü destek almıştı ve bu destek sadece, insanlar Kahire'de Tahrir meydanında toplandıklarında onlara verilen sınırötesi dayanışma şeklinde değildi. Mevcut rejimler üzerinde dış siyasi, bilişsel ve ekonomik baskı da, bu devrimlerin en azından Mısır ve Libya'daki başarısının ardındaki önemli gerekçelerden biriydi. Ayrıca, bu yaşananlar Batı'nın elektronik ve yazılı medyası ile İnternet'te de geniş yer buldu.

Elbette bu sürecin geleneksel ifadesinde "emperyalist suç ortaklığı"ndan söz edemeyiz; Arap Baharı'nı "ithal bir ürün" olarak görmek tehlikelidir; keza bu süreçlerin altyapısı uzun süredir zaten hazırlanmaktaydı. Büyüyen sorunların bilincinde olan uzmanlar açısından halkın memnuniyetsizliğinin patlak vermesi, "beklenen bir sürpriz" olarak algılandı. Zaman, mekan (protestolar görece olarak daha müreffeh konumdaki Tunus'ta başladı) ve protestoların ciddiyeti de bu durumu destekledi.

Sebep, fazla bilinmeyen ve çetrefilli bir algoritmaya göre gelişen "ağ devrimlerinin" yaygınlaşmasının ardındaki "virüs" mekanizmada aranabilir. Sosyal medya ağlarının ulus-üstü yapısı, bu sürecin temelinde yatmaktadır. Sosyal protestoları tetikleyen iç ve dış etmenler birbirleriyle o denli iç içe geçmişlerdir ki, bazı etmenler sona erip yenileri başladığında bunun farkına varılması bile çok güçtür. Bununla birlikte, Arap Baharı'nın haliha-zırdaki -ve görünürde ilk- aşamasında bile, bölgedeki olaylar Arap uluslarının demokrasi lehine serbest tercihini yansıtmamaktadır. Bunlar, küresel demokratik dönüşüme yönelik araçların yaratılmasında Batılı ulusların çıkarlarının yan ürünüdür ayrıca... Bu etmen ise, süregiden gelişmelerin etkilerini çarpıcı biçimde değiştiriyor; çünkü er ya da geç bu tür bir yaklaşım, bir kesimin tek tarafı çıkarlarının bir niyeti olarak görülmeğe başlıyor. Bu anlamda, geçtiğimiz yıllarda (özellikle Amerika başta olmak üzere) bazı ülkelerin demokrasi kriterleri yerleştirip onları diğer ülkelere uygulama yönündeki girişimleri, oldukça zayıftı. Bu uygulama ise, hiç kuşkusuz, çifte standartlara neden oluyor ve demokrasi ilkelerine zarar veriyor. Bunun çok fazla örneği var. Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın petrol zengini Körfez monarşileri ve Suriye'deki insan hakları siciline dair değerlendirmelerini kıyaslamak yeterli olacaktır.

Şunu en baştan netleştirmek isterim ki, Suriye veya Kaddafi Libya'sı gibi otoriter Arap rejimlerini gerçekleştirmek veya savunmak gibi bir niyetim yok. Sürekli Beşar Esad ile birlikte çalışan Arap Ligi de dahil olmak üzere herkes bu akan kanı durdurmanın ve Suriye'de reformlar yapmanın gereğini kabul ediyor. Ancak, silahlı bir isyana karşı anayasal düzeni savunmak üzere meşru yollardan seçilmiş bir devlet başkanının sahip olduğu haklar ile uluslararası camiyayı müdahale etmeye davet eden muhalif güçlerin kriminal şekilde ortadan kaldırılması arasındaki sınır nereden çizilmeli? NATO'nun Libya operasyonu sırasında ve öncesinde Afganistan ve Irak'ta onca kur-

banın yaşamını yitirmesine ne demeli? En etkin devlet formu olarak demokrasinin yayılması ve toplumun kendini siyasi olarak yeniden örgütlemesi, bugün evrensel olarak kabul edilen bir gerçeklik halini aldı ve demokrasinin temel unsurlarının (insan hakları ve seçimler gibi) bölgesel ve uluslararası örgütler tarafından denetlenmesi -ve tepkinin yaptırımlar şeklinde ortaya konması- artık meşru bir görünüm kazandı. Diğer türlü uluslararası camianın birliği tehlikeye atılıyor; tıpkı birkaç ay önce yaşanan olaylarda görüldüğü gibi özellikle birliğin en çok gerektiği durumlarda böyle bir vaka ortaya çıkarsa...

Genel itibariyle bakıldığında mevcut izlenim; Batı'nın, Arap Baharı sonrasında demokrasi ile güvenlik kavramlarının birbirine bağlanması ve demokrasiye yeni ve daha güvenli bir dünya düzeni inşasında öncelik verdiği, ancak demokrasiyi güvenliğin önüne geçmediği yönünde... Bu, stratejik açıdan bakıldığında oldukça cazip bir durum; ancak mevcut durum açısından biraz riskli bir eğilim gibi gözüküyor; keza -zaten yeni tehditlere ve sorunlara ayak uydurmada çok yavaş davranan- küresel güvenlik sisteminin şeklini bozma riskini beraberinde getiriyor. Sözlü oyunlar (örneğin "demokrasinin is-

tikrar için bir ön koşul olduğu") artık işlevselliğini yitirdi. Batı'nın devasa siyaset bilimi potansiyeliyle, bu tür bariz durumları gerçekleştiremediğine inanmak çok güç. Bununla birlikte, "demokrasi ihracı" yoluyla küresel istikrarın sağlanması, Batı'nın eylemlerinde giderek daha fazla yer etmeye başlıyor.

Batı Ve Stratejisi

Bu eğilimin ardındaki gerekçeleri görmek için Batı'nın tutumuna dana geniş bir açıdan bakalım ve bölgeye dair temel jeopolitik, siyasi ve ekonomik çıkarlarını analiz edelim. Jeopolitik açıdan Batı topluluğu, stratejik ve enerji açısından önemli Büyük Orta Doğu bölgesinde güvenliği inşa etmek istiyor. Bu görev, Soğuk Savaş'ın sonlanmasının ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından uluslararası gündemde ortaya çıktı. Bu görevin sıradışı önemi ise, sadece Amerikalı kuvvetlerin önümüzdeki dönemde Afganistan'dan çekilmesi ve halihazırda askeri birliklerin Irak'tan tamamen çekilmesi ile açıklanamaz; uluslararası barış ve güvenliğin önünde Büyük Orta Doğu bölgesinin doğu kesimlerinde (İran, Afganistan ve Pakistan) ortaya çıkan ciddi nükleer ve diğer riskler de tek açıklayıcı faktör olamaz. Winston Churchill'in bir sözünü aktarmak gerekirse, Büyük Orta Doğu bölgesi, Euro-Atlantik güvenliğinin "yumuşak karnı" haline geldi; tıpkı Balkanların iki dünya savaşı ara-

sındaki konumu gibi...

Siyasi açıdan bakıldığında, Sovyet-sonrası mirasın (yani, Batılı ve Sovyet blokları arasındaki çatışma sırasında patlak veren bir Arap milliyetçiliği dalgasının oluşturduğu hükümet ve siyasi yapıların) yok edilme sürecinin kontrollü bir şekilde yürütülmesi söz konusu. Yani; demokratik değerleri kabul etmeye hazır görünen bir yeni elitler kadrosunun önünü açmak isteniyor ve bu süreçte de 1980'li yılların sonundan 1990'lı yılların başına dek Doğu Avrupa ve Balkanlar'da, ardından da Sovyet-sonrası bölgedeki "renkli devrimler"de gerçekleşen olaylar sırasında başvuru mantığının aynı kullanılıyor.

Batı'nın Orta Doğu stratejisinin ekonomik boyutu ise (doğal kaynakların denetimini elinde bulundurmanın yanı sıra); değişen bölgesel ve küresel siyasi coğrafya bağlamında nüfuz alanlarının bölünmesine dair ortak bir anlayış geliştirmektir. Eş zamanlı olarak, yaklaşan küresel krizin karşısında çok-uluslu petrol ve doğalgaz şirketlerinin ve mali kuruluşların çıkarlarının dengelenmesi ve Amerikan ekonomisinde serbest dolaşan petrodolarların varlığını sürdürmek üzere petrol üreticisi Arap ülkeleriyle 1973 senesindeki anlaşmaların uygulanmasının temin edilmesi de büyük önem taşıyor. Bir başka öncelikli görev ise; Çin'in Arabistan'ın Doğusu'na ve Afrika'ya mali ve ekonomik olarak daha fazla yayılmasının önüne geçmektir.

Elbette Batı'nın yukarıda sözü edilen alanlardan herhangi birisine dair (belki de siyasi alan haricinde) konsolide bir stratejisi bulunmuyor. Ekonomik çıkarların doğal rekabeti ve siyasi nüansları sürdürmeye ek olarak, bölgenin geniş çaplı dönüşümü, geniş çaplı yatırımlar gerektiriyor; bu da bariz riskleri beraberinde getiriyor. Dolayısıyla, NATO'nun kendisini Amerika'nın Irak'taki eylemlerinden giderek daha fazla soyutlaması ve Amerika'nın Libya'daki askeri operasyonun aktif aşamasına çok fazla müdahil olmaması ve bu görevi Avrupalı müttefiklerine "emanet etmesi" de bu sebepten ileri geliyor. Genel itibariyle, bölgede giderek büyüyen hengeame, petrol üreten Arap ülkelerinin milyar dolarlık sosyal programlara odaklanmasını zorunlu kılıyor; bu da Batı'nın bölgedeki stratejisinin "kaynak temelini" ne denli güçlü olduğu sorusunu ortaya atıyor.

Batı'nın Arap Baharı'na yönelik temel yaklaşımları, büyük oranda, Büyük Orta Doğu Projesi'ni ortaya çıkaran ideolojik çerçeve içerisinde geliyor. Söz konusu proje, 9-11 terörist saldırıları sonrasında ortaya çıkan İslami terörizm tehdidini denetlemeyi öngörüyordu. Ortaya atılan planlara göre; bölgedeki akut nitelik arz eden ve aşırılık yanlıları için uygun zemin hazırlayan sosyoekonomik sorunlar, uluslararası camianın toplu desteği sayesinde çözülecekti. Bununla birlikte, Amerika tarafından 2004 yılında Londra'daki G-8 zirvesinde tanıtılan proje, herhangi bir destek bulamadı. Bunun sebeplerinden biri, Mısır ve Suriye başta olmak üzere bölgedeki başlıca ülkelerin takındığı olumsuz tavır idi. Dolayısıyla yeni muhafazakarların taktiklerini değiştirmeleri gerekiyordu.

2006 yılı Haziran ayında dönemin Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice, bölgeye yaptığı ziyarette "Yeni Orta Doğu" terimini kullandı. Bu kelimeye atfettiği anlam ise; bölgenin demokrasi temelinde "yeniden şekillenmesinin" önemiydi. Bu açıklamanın ardından çok uzun süre geçmedi ki Amerika ve bölge medyası, "Ralph Peters haritasını" yayımladı. Söz konusu harita, yeni muhafazakarlara yakın bir Amerikan uzman çevresinin tavrını yansıtıyordu. Haritada önerilen şey, Büyük Orta Doğu'daki devletlerin sınırlarının (halkın geleneksel etnik veya dini bölünmeleri temelinde) radikal bir şekilde yeniden çizilmesi idi. Örneğin haritada Irak, Suriye, Türkiye ve İran aleyhine bir Kürt devletinin kurulması, bugünkü Türkiye'nin bir kısmını içerecek şekilde büyük Orta Doğu inşası ve Suudi Arabistan'ın üç ayrı devlete bölünmesi söz konusuydu. Her ne kadar harita gayri-resmi olsa da, haritanın ortaya çıkarılması bile bölgede öfkeli bir tepkiye neden oldu. Özellikle de Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'nun bölünmesine yönelik planlar ve bu harita arasında paralellikler gören Türkiye'de...

2008 yılında Beyaz Saray'a gelen Demokratların, Cumhuriyetçiler tarafından Orta Doğu'da yaratılan ağır yük ile boğuşması gerekiyordu. Afganistan ve Irak'taki askeri operasyonlara yapılan ve mantıksız boyutlara varan -ancak pek de fayda sağlama-

yan- harcamalar (ortalama 1,5 trilyon dolar tuttuğu tahmin ediliyor), Amerika açısından da son derece külfetli hale geldi ve küresel mali dengeleri etkilemeye başladı.

2009 Haziran'ında Kahire'de önemli bir konuşma yapan Barack Obama, Orta Doğu'da Amerika'nın benimsediği politikada vurgu noktalarını değiştirdi ve iki temel görevi ön plana getirdi:

Arap dünyasındaki demokratik reformların teşvi-ki; ve Arap – İsrail anlaşmazlığının hızla çözüme ermesi (kendisinin görev süresi sona ermeden önce)

Bir dizi bölgesel sorunun çözümüne yönelik siyasi ve diplomatik yaklaşımlar eşliğinde dünyanın bu şekilde yeniden tasarlanmasının, bir buçuk yılın ardından Arap Baharı'na giden yolu araladığını, bu anlamda önemli bir itici güç olduğunu söylemek, mübalağa olmasa gerek.

Aynı çerçeveden bakıldığında, Amerikalılar Büyük Orta Doğu projesine içkin fikirlerin uygulanmasına yönelik bir dizi “şiddet içermeyen” (ve daha az pahalı) araca çoktan sahipti. Rice'in görevde bulunduğu sırada geliştirilen “dönüştürücü diplomasi”ye dair şemsiye kavramla paralel olarak, Amerikalılar, ülke dışındaki demokratik reformlara desteğin öncelikli hale getirilmesi için Dışişleri Bakanlığı ve diğer kurumların faaliyetlerine (sosyal medya ağları da dahil olmak üzere) yeniden çeki düzen verdiler. Vurgu, hükümet-dışı kuruluşlar ve sistem-dışı muhalefetle doğrudan temas noktasında yapıldı; hükümet “baypas” edildi.

Öte yandan, “Kahire senaryosunun” pratikte tam olarak yerine getirilmesi, bir kez daha Amerika'nın Orta Doğu stratejisinin zayıf noktalarını ve bölgesel gerçekliklere ilişkin yeterli araştırma yapılmadığını gözler önüne serdi. Bu durum, öncelikle İslamcıların Arap ülkelerinde oynadıkları rolle ilintiliydi. Bazı ülkelerdeki kitlesel gösteriler, Amerika-karşıtı sloganları da beraberinde getirdi. Bu hissiyat, Washington'un “sosyal mühendislik” projelerinin Orta Doğu'ya uygun düşmediği noktasından doğuyordu; çünkü bu projelerde bölgedeki mevcut dinler-arası dengeler ve İslami faktör doğru bir şekilde değerlendirilmiyordu.

İslam Etmeni: Tüm Modellerin Ötesinde

Öte yandan, Arap Baharı'nın geçici sonuçları –öncelikle de Tunus ve Fas'taki seçimlerin sonuçları ve Mısır'daki parlamento seçimlerinin ilk aşaması- İslami partilerin ve örgütlenmelerin Arap sokaklarındaki adamlar üzerinde sahip olduğu nüfuza işaret ediyor. Sünni ve Şii'ler veya ilimliler ve radikallerin siyasi tavırları arasında “dış müdahalenin reddi” veya “İsrail'e yönelik takınılacak tavır” gibi noktalarda farklılıklar olabilir. Ve bu farklılıklar üzerinden bir politika inşası, “safça” bir girişim olacaktır. Bugünkü İslamcılar, birçok açıdan, geçmişin Arap milliyetçilerinin siyasi gündemlerini miras aldı. Kahire'deki ikinci halk ayaklanmaları dalgasının arifesinde İsrail elçiliğinin basılması, bunun sadece bir örneğidir.

İlimli ve radikal görüşlü İslamcılar arasındaki temel farklılıklar, devletin neye benzermesi gerektiği noktalarındaki yaklaşımlarında ortaya çıkıyor: seküler mi teokratik mi, Şeriat hükümlerine uygun mu? Üçüncü bir seçenek daha var: geleneksel toplumun yumuşak ve demokratik bir şekilde dönüşümü. Bu seçenek, Türkiye'nin seküler bir devlet inşa etme deneyimini örnek alıyor. Bu seçenekte, demokrasi ideal ve başarılı bir şekilde gelişen piyasa ekonomisi, İslam gelenekleriyle harmanlanıyor.

Arap dünyasında demokrasinin Türkiye modeli paralelinde gelişimi, hiç kuşku yok ki, her açıdan “tercih edilesi” olacaktır. Bununla birlikte, Türkiye

modeli, ordunun komünistler ve ardından da İslamcılarla anlaşmazlık içinde olduğu ve tamamen farklı bir tarihsel bağlam içinden filizlenmiştir. Ancak, bu sistem, artık Türkiye'de bile işlemiyor. İşte bu yüzden, hukuk çerçevesinde belirlenmemiş olsa da kendilerini anayasal düzenin koruyucusu olarak gören Mısır ordusu, bu zamana değin İslamcı kalabalıklarla başa çıkmada başarılı olamadı.

Dahası, Arap dünyası da Türkiye'ye doğru çok fazla meyillenmiyor; keza bölgede başlayan değişimler paralelinde aslında Türkiye Arap dünyasına yöneliyor. Bunun oldukça belirgin bir örneği; Türkiye ile İsrail ilişkilerinde iki yıl önce “Gazze'ye Özgürlük Filosu”na yapılan baskın sonrası patlak veren krizdir. Bu kriz sırasında Türklerin gösterdiği inatçı tavır, demokrasi ve Kuzey Atlantik dayanışması ile bölgede Filistin sorununa öncelik verilmesinin farklı iki şey olduğunu açıkça göstermeye yöneltti.

Bu davranış biçimi sadece Türkiye'ye özgü değildir. Arap Baharı'nın Arap-İsrail anlaşmazlığını arka plana atacağını düşünen politikacıların ve uzmanların beklentilerinin de aslında pek bir temeli yoktur. Arap Ligi'nin Libya ve Suriye'deki muhaliflerin öldürülmesini kınayan “dayanışma açıklamaları” ve Türkiye'nin Şam'a karşı takındığı benzer tavır; bağimsız bir Filistin devleti kurulmasına yönelik talebin arka plana atılacağı anlamına gelmiyor. Keza Filistin zaten Arapların desteğiyle UNESCO'nun tam üyesi oldu bile... Tam tersine, Orta Doğu'ya demokrasi getirilmesi konusunda Batı ile yaşanan yakınlaşma, İsrail ve Amerika nezdinde karşılıklı adımlar atılacağı yönündeki beklentilere yol açtı. Bununla birlikte, Obama'nın iki yönlü stratejisinin en hayalkırıklığı yaratan sonuçları beraberinde getirdiği alan da, yine, Orta Doğu barış sürecidir.

Hiç kuşku yok ki, Benjamin Netanyahu'nun sağ eğilimli hükümeti, müzakerelerde basit bir ortak olmaktan oldukça uzak bir noktadadır. Keza bu hükümet, Amerikalıların ve Barış Dörtlüsü'nün üstlendiği George Mitchell misyonu ve daha sonraki çabaları sekteye uğratmanın sorumluluğunu taşımaktadır. Bu durum, İsrail-Filistin diyalogunu da kuşkusuz köşeye sıkıştırdı. Netanyahu kabinesinin “nihai çözüm” sorununa dair yaklaşımlarını sürekli katılaştırmasının ardındaki gerekçeleri düşündükçe, bölgedeki olası gelişmeleri genellikle öngören İsrailililerin Arap dünyasındaki devrim ayaklanmalarının kaçınılmaz olduğunu öngörememiş olabileceklerine inanıyoruz.

İsrail, baş gösteren olayların boyutu ve yoğunluğuyla mücadele etmede hazırlıksız yakalandı. Kendilerini sonucu belli olmayan bir bölgesel tsunaminin tam merkezinde bulan İsrailililer, “ağ demokrasininin”, “doğru” hedefleri (Tahran) vurmadığını, onun yerine (öngörülebilir olan, ancak yeterince demokratik olmayan) komşularla ilişkilerin dokusunu bozduğunu fark ettiler. Mısır ve Ürdün ile olan barış anlaşmalarının geleceğinden endişelenen Tel Aviv, Washington'un Batı-yanlısı Hüsnü Mübarek'ten vazgeçmesini ve Müslüman Kardeşlerle Amerikalılar arasında kurulan teması eleştirdi. Suriye konusunda ise, Suriye'nin İran, Hizbullah ve Hamas ile bağının zayıflaması, İsrail açısından çok daha tercih edilebilir olacaktır.

Öte yandan, İsrail'in ardında, bölgeye demokrasi getirmeye dönük Amerikan desteği bulunuyor. Yıllardır Orta Doğu'da “biricik demokrasi” olma konumunu kullanan bir devlet için, bu oldukça doğal bir durumdur. Ancak, İsrail hükümetinin bölgede yeniden şekillenen koşulları karşılamaya dönük, iyi düşünülmüş bir eylem planı bulunmamaktadır. Bu ise, çatışmaların denetimden çıkma riskini beraberinde getirmektedir.

İran Düğümü

İran'ın nükleer programı ve genel anlamda Tahran'ın politikası konusunda yaşanan çelişkiler sarmalı, uluslararası politikayı o denli derinden etkiledi ki bu sorunları ortadan kaldırma yolunda atılan en ufak bir adım kısa vadede –ve sadece Büyük Orta Doğu ile sınırlı kalmamak suretiyle- barışı tahrip edebilir. İran, nükleer devlet kavramında bir “eşik değerdir” ve küresel güvenlik sisteminin geleceği, İran'ın nükleer bomba edininip edinmemesine büyük ölçüde bağlıdır. Sorun, sadece nükleer silahların Orta Doğu bölgesinde yayılmasından ibaret değildir.

Daha da önemlisi; İran'ın küresel anlamda potansiyel bir tehlike arz eden bir üçgenin (Pakistan, Afganistan ve Irak) ortasında konumlanması ve bu bölgenin çağdaş dünyadaki farklı güç odaklarının (Avrupa, ABD, Rusya ve Çin) jeopolitik çıkarlarının kesişiminde bulunmasıdır. Üçgenin köşelerinden biri olan Pakistan'ın elinde daha şimdiden nükleer silah bulunuyor. Bir diğer devlet olarak Afganistan'da ise “demokrasi yoluyla güvenlik” formülü test ediliyor ve bu ülkedeki durum da pek iyimsir bir tablo çizmiyor (keza komşu Irak da aynı şekilde) “İstikrarsızlık üçgeninin” temel sebebinin, İran, Irak ve Suudi Arabistan'dan oluşan ve Irak savaşıyla yok edilen geleneksel “istikrar üçgeninin” tahrip edilmesinden kaynaklandığını söylemek mübalağa olmasa gerek. Bağdat ve Tahran, birbirini bu üçgen içinde çevreleyecek ve Riyad da bu iki kavgacı ülke arasında manevralar yapacak. Bu model ise, bu ülkelere herhangi birinde nükleer bombanın ortaya çıkabileceğini göz ardı ediyor; keza ülkelerin birbirini açığı göz bir şekilde gözeteleyecek.

Bununla birlikte, küresel hakimiyetin mantığı (yani demokrasi), George W. Bush yönetimi sırasında Washington'da ağır bastı. “İstikrarsızlık üçgeni”, Büyük Orta Doğu projesine dahil edildi. Ancak, bu sırada Arap uluslarının dertleri kendilerine ancak yetiyordu. Bu stratejik gaf, bölgede kritik bir tehditler yumağı oluşturdu ve bu yumak halihazırda bölge sınırlarının dışına taşıyor.

İsrailililer bu tehdidi derhal fark ettiler. İsraili liderler, İran'ın nükleer bomba edini- ni olasılığını “Yahudi devletinin varlığının önünde bir tehdit” olarak görüyorlar. İran'ın nükleer tesislerine saldırıda bulunmaya hazır olduklarını her fırsatta ifade ediyorlar. İsraili yetkililer, Ahmedinejad'ı Hitler'e benzetiyorlar ve Ahmedinecad'ın İsrail'e yönelik açıklamalarını Holokost ile bağdaştırıyorlar. İsrailiiler, bu meseleyi varoluş sorunu düzeyinde algılıyorlar.

İsrailililer, Washington'un siyasi şemsiyesi ve açık/örtülü lojistik desteği olmaksızın Tahran'la doğrudan mücadeleye girmenin tehlikeli olduğunu anlıyorlar. Ancak, Arap Baharı ve radikal milliyetçi rejimlerin çöküşü sonucunda, güçlerin geniş çapta yeniden düzenlenmesi için bölgedeki durumdan istifade edilmesi gündeme gelebilir. Örneğin, İran'da Şiiler ile Suudi Arabistan ve Körfez ülkelerindeki Sünni çoğunluk arasındaki çelişkiler kullanılabilir. Doğal olarak, Körfez bölgesinde İran-Suudi anlaşmazlığı, derin kökleri bulunan bir mesele olup; İran'ın nüfuzunu yaymaya çalıştığı yönünde yapılan it-hamların da nesnel temelleri bulunmaktadır. Ancak, Körfez bölgesindeki petrol monarşileri, her daim potansiyel galibin yanında durmaya meyillidirler. Bununla birlikte, eğer durum bir çatışmaya doğru evrilirse, kimse galip olmayabilir.

İran'daki durumun mantıksızlık noktasına evrilmesini durdurmak mümkün mü? Elbette ancak eğer herkes şunu anlarsa: Afganistan, Irak ve Libya'nın ardından, yaptırımların ardından ortaya atılan “demokratik müdahale” tehdidi, kendini aşırı derecede savunmaya yönelen bir grubu harekete geçirmekten başka bir işe yaramayacaktır. Ve bu grup sadece İran'da ortaya çıkmayacaktır. Diğer ülkeler ve liderler de, ancak nükleer bomba sahibi olurlarsa kimliklerini ve yaşam tarzlarını koruyabileceklerinden emin hale geleceklerdir.

İran'ın nükleer programı, tamamen siyasi ve diplomatik yöntemler aracılığıyla çözülmeli; İran da Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nun denetim alanında kalmalıdır. İran'la sürdürülen Beş-Artı-Bir görüşmeleri, uluslararası camia açısından kabul edilebilir bir sonuç üretebilir. Irak modeli örneğindeki gibi mecburi bir demokratikleşmenin veya Büyük Orta Doğu projesi bağlamında parçalara ayrılmasının herhangi bir risk teşkil etmediği yönünde Tahran'a sinyaller gönderilmesi suretiyle, görüşmelerde işbirlikçi bir atmosfer oluşması kolaylaştırılabilir. Buna ek olarak, İranlıların benzeri sinyallere verdikleri tepki, niyetlerinin samimiliğini gösterecek ve müzakerelerde taraf olan tüm kesimlerin tutumlarında yansımaları bulacak.

İran'ın nükleer programına dair durum, halihazırda kritik bir noktaya ulaştı ve uluslararası camianın hızlı ve uyumlu bir çaba içine girmesini gerektiriyor. Diğer türlü Büyük Orta Doğu Baharı, Büyük Orta Doğu Savaşı'na dönüşebilir.

SU SAVAŞINA HAZIRLIK ORTA ASYA'DA SU GÜCÜNE DAİR JEOPOLİTİKA: SIR DERYA

Eelke P. Kraak

Kırgızistan hükümeti, sınır-ötesi Sır Derya nehrine ilişkin iddialı bir su-gücü geliştirme programı başlattı. Söz konusu proje, aşağı akım noktasında bulunan Özbekistan'ın yoğun muhalefetiyle karşı karşıya kaldı. Program, mevcut enerji çıkarıları ile ulusal su ellilerinin çıkarlarının ve proje finansmanına dair küresel politikaların bağdaştırılmasıyla ortaya çıktı. Bu da, baraj mantığının, bölge çapında mevcut jeopolitik gerilimleri kızıştırabileceğini ortaya koydu.

2010 yılı Ağustos ayının otuzuncu günü, o sırada Kırgızistan devlet başkanı olan Roza Otunbayeva, Kambarata-II Barajının ve hidro-güç tesisinin açılışı için Narin nehrinin oldukça uca bir noktasını ziyaret etti. Bu, 1980'li yılların ortasında Sovyet yönetimi sırasında inşaatı başlayan, ancak 1991 yılında elde edilen bağımsızlık sürecinde finansman eksikliği nedeniyle askıya alınan bir projenin tamamlanması demekti. 200 MW kapasitesiyle Kambarata-II, Narin nehri üzerinde Kırgızistan'ın önümüzdeki on yıl içinde inşa etmeyi planladığı 6 ila 8 arasında değişen baraj dizinin ilkinin oluşturuyor.

Kambarata-I'e ilişkin planlar ise, Sovyet döneminden beri süregeliyor. Söz konusu baraj tamamlandığında, Narin-Sır Derya nehir sistemi üzerindeki en büyük baraj olacak –gerek yükseklik gerekse güç üretim kapasitesi açısından. Bu iki hidro-güç barajından elde edilen elektriğin amacı, Kırgızistan'ın –özellikle kış döneminde- son on yıldır karşılaştığı ciddi enerji kesintilerine deva olmak. 2009-2010 kış döneminde ülkenin farklı kesimlerinde 12 saati aşkın zaman dilimlerinde elektrik kesintileri yaşanmıştı. Ancak, gerek akademisyenler gerekse diplomatlar ve ulusal enerji uzmanları, bu barajların değerine dair bazı ciddi endişeleri dile getiriyorlar. Halihazırda Kambarata-II, kapasitesinin sadece üçte biri kadar işlev gösterebiliyor; çünkü üç türbininden ikisi, nehrin akışını düzenlemek üzere daha büyük çaplı bir baraj üst akımı tamamlanınca kurulabilecek ancak... Öte yandan, bu daha büyük barajın finansmanını sağlamak da zorlu olacak; keza maliyet-kar arasındaki denge bunun aleyhine işliyor.

Dahası, nehrin üzerine kurulacak bir başka baraj da çelişkili olabilir. Keza Sır Derya nehrinin suları, farklı kıyı devletleri arasında yoğun ihtilaflara neden oluyor. Aşağı akım yönünde bulunan Özbekistan'ın Devlet Başkanı İslam Kerimov, yukarı akım devletler olan Kırgızistan ve komşu Tacikistan'daki hidrolik gelişmeler aleyhine demecler veriyor ve daha fazla baraj yapımının, ülkesindeki su tedarikini tehlikeye düşüreceğinden çekiniyor. Barajların faaliyeti konusunda daha önceleri de bir takım gerilimler yaşanmış; boyutları ise ekonomik yaptırımlara, sınırların kapanmasına dek varmıştı.

Kırgız hükümetinin baraj inşası projesi ise, bir dizi soruyu beraberinde getirdi. Bu barajlara yönelik arzuyu ortaya çıkaran mantık nedir? Yeni bir barajın oluşturduğu aşırı maliyetleri kim ödeyecek? Hele ki ülkenin ekonomik sürdürülebilirliği bu denli düşükken... Ancak en kritik soru halen varlığını sürdürüyor: yeni barajların, Sır Derya nehrinin jeopolitiği ve özellikle de Özbekistan ve Kırgızistan arasındaki gerilim açısından ne anlam ifade ettiği... Bu sorulara yanıt vermeden önce, Orta Asya'da su yönetimine dair çalkantılı tarihçeyi incelemek önem taşıyor.

Çevresel ve Jeopolitik Huzursuzluk

Kambarata çağlayanı, Sır Derya'nın drenaj alanının yarısını kapladığı Aral denizi havzasındaki ilk hidrolik müdahale olma özelliğini taşıyor. 1930'lu yıllardan beri yüzlerce baraj, rezervuar, sulama kanalı ve diğer su yönetim yapıları kuruldu. Bu gelişmeler, Sovyetlerin hidrolik misyonunun, doğanın fethini ideolojik bir gereklilik haline getiren modernizasyon planının bir parçasıydı. “Azgın” Sır Derya ve Amu Derya nehirlerinin “evcilleştirilmesi” yoluyla tarımsal üretimin çok fazla artması bekleniyordu.

Orta Asya, Rusya ve Sovyet imparatorluklarının “kemer”i kabul ediliyordu ve burada bol miktarda bulunan devlet kaynakları, geniş çaplı sulama ağlarını sürdürülebilir kılıp yaygınlaştırmaya ayrılmıştı; böylelikle üretim de mümkün hale gelecekti. Halihazırda Özbekistan sınırları içinde bulunan Açlık Stepi, kimsenin yaşamadığı bir ova iken halihazırda 300.000 hektarlık bir pamuk fabrikasına dönüştü. Türkmen topraklarında bulunan Karakum kanalı ise, halihazırda çölü sulamak için Amu Derya'dan yılda 13 km3 su taşıyor. Krucev'in Bakır Topraklar Kampanyası sayesinde ise, sadece birkaç yıl içinde Kazak Sosyalist Cumhuriyeti'ndeki hububat üretimi çarpıcı biçimde arttı. Ancak, bir yandan maliyetler de oldukça yüksek. Sır Derya ve Amu Derya nehirlerinin bitiminde bulunan Aral Gölü, 1960 yılındaki hacminin en az %10'unu kaybetmiş durumda. Bunun sonuçları ise oldukça acı: kuruma, toz fırtınalarının kirlenici etkisi ve bölge çevresinde ekosistemin fazla uzun süre yaşamaması. Özbek ve Kazak ekonomilerindeki bozul-

Daha fazla baraj = Daha fazla güç mü?

İlk bakışta, Sovyet döneminde kurulan Toktogul barajının hemen üst akım yönündeki yeni Kambarata barajlarının, hem Özbekleri hem de Kırgızları tatmin etme potansiyeli bulunuyor. Eski devlet başkanı Kurmanbek Bakiyev, 2009 yılındaki bir bölgesel zirvede şöyle söylemişti:

“Kambarata projesinin uygulanması, sadece ülkemizdeki enerji ihtiyacını karşılamakla kalmayacak, aynı zamanda bölge ortaklarımızın da ilgisini çekeceği üzere Toktogul'un sulama rejimlerinde kullanılmasını da sağlayacak.”

Dünya Bankası'nın yürüttüğü ekonomik analize göre, çok daha fazla sayıda pahalı baraj inşa etmeksizin de kazan-kazan durumu sağlanabilir: suyun ekonomik değerinin idrak edilmesi sayesinde, mevcut baraj operasyonları daha optimal düzeyde kullanılabilir. Kırgızistan yaz döneminde Özbeklerin sulama faaliyeti için suyu tahliye etmesi, bunun karşılığında kış döneminde alternatif bir elektrik arzı için gereken maliyetlerin nominal ödemelerini Özbekistan'dan talep etmesi söz konusu olabilir. Her iki durumda da, çözüm, siyasi bir işbirliğine bağlı. Aslında Kambarata planı, kıyı devletler arasındaki gerilimleri artırmışa benziyor. Bağlayıcı bir yasal çerçeve hazırlamayı amaçlayan bölgesel işbirliği süreci, temel ilkeler üzerindeki anlaşmazlıktan dolayı kesintiye uğradı. Özbek yetkililer, Kırgızistan'ı, uluslararası bir nehrin suyunu satmak istemekle suçluyor. Öte yandan, aşağı akım ülkelerinde dillendirilen ancak herhangi bir temeli olmayan bir diğer korku

ise, Kırgızistan'ın Kambarata barajını işbirliğini geliştirmek üzere kullanmayacağı, tam tersine nehrin akışı üzerine denetimini yaygınlaştırıp, aşağı akım ülkeleri haraca bağlayacağı yönünde...

Bağımsız uzmanlar ise, bu yeni durumun, Kırgızistan'daki enerji krizini çözebileceğine ihtimal vermiyorlar. Enerji sistemi, kendi başına oldukça etkisiz durumda. kimilerine göre, üretilen elektriğin yarısı ya çalınıyor ya da kayboluyor. Dahası, sistemde üç adet kilit dengesizlik hali söz konusu. Kırgızistan, elektriğinin %90'ını hidro-güç tesislerinden sağlıyor; ancak bu tesisler de yağmurun keyfi yağışına bağlı. Söz konusu barajlar, ülkenin güneyinde konumlanmış bulunuyor; nüfusun ve endüstrinin büyük bölümü ise, kuzeyi mesken bilmiş. Son olarak, nehrin hidrolojisi, su en yüksek düzeydeken (yani Tien Shan dağlarındaki buzlar ve kar tabakaları eridikten sonra yaz döneminde) daha fazla elektrik üretilmesine imkan veriyor.

Dolayısıyla, ülkenin güneyinde bulunan ve yazın daha fazla hidro-güç üreten, yeni ve pahalı bir barajın kış döneminde enerji kesintileri yaşayan kuzey bölgelerin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamayacağını soruyor insan kendisine ister istemez... Dünya Bankası'nın kıdemli enerji uzmanlarından birisinin de bir röportajda dillendirdiği gibi: “daha fazla hidro-güç anlamsızdır; Kambarata şelalesi, ekonomik olarak fizibl değildir.” Dolayısıyla, projenin ardında başka fikirlerin, niyetlerin olduğu görülüyor.

Siyaset kuramcısı Timothy Mitchell'in 2002 yılın-

da yayımladığı “Uzmanların Kuralı” (Rule of Experts) adlı kitabında şöyle yazar: “Büyük barajlar, sadece sulama ve güç sistemleri kurmanın değil, ayrıca ulus devletler inşa etmenin de bir yolunu sunmuştur”. Zira, Kambarata gibi büyük çaplı bir proje, eğer başarılı olursa, otorite yoksunu bir rejime meşruiyet kazandırabilir. Büyük bir barajın sunduğu sembolik değer, Kambarata I'in cazibesini açıklayabilir.

Öte yandan, 2 milyar dolardan daha yüksek bir maliyet gerektirecek olan bir projede, büyük olasılıkla, bazı Kırgız elitlere de rüşvet verilecek. Bu projeden çok büyük rantlar alınması bekleniyor. Basın kuruluşlarının haberlerine yansıttığına göre, daha küçük çaplı Kambarata-II de, devlet başkanının oğlu tarafından bir rüşvet aracı olarak kullanılmıştı. Dolayısıyla, bu eğilim pek de yeni sayılmaz. Tarihçi David Worster, İmparatorluğun Nehirleri (Rivers of Empire) başlıklı kitabında, büyük hidrolik çalışmaların, siyasi gücün tek bir elde toplanmasına giden yolu araladığını söyler. Velev ki baraj ekonominin geneli açısından kötü bir şey olsa bile, hidrolik elitler ve karar alıcılar bundan her halükarda yararlanmak isterler.

Ülkedeki başat ulusal söylem, Kırgızistan'ı sürekli olarak şu şekilde lanse ediyor: “Orta Asya'nın su kenti olarak henüz işletilmemiş devasa bir potansiyeli bulunan bir hidro-güç nirvanası”. Görünen o ki kişisel ve yerel düzeydeki mantık yürütmelerde de, bu söylemden feyz alınıyor. Ancak şu da bir gerçek ki, tek başına bir söylem, bir barajın inşasını sağlamaz. Ta ki birileri bu barajın parasını ödeyene dek...

TÜRKİYE'NİN SURİYE İKİLEMİ

Gareth Jenkins

B M tarafından Suriye için üzerinde anlaşmaya varılan ateşkese uyulup uyulmayacağı beklenirken, galiba bazı Türk yetkililer, Devlet Başkanı Beşar Esad'ın ateşkese delmesini umuyor. Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Şam'daki eski müttefikine bu denli kararlılıkla karşı gelmesinin ardından, hikâyenin sonunda Esad'ın daha uzun yıllar iktidarda kalması olasılığı, Ankara açısından adeta bir kâbus senaryosu. Saddam

Hüseyin'in 1991 yılındaki Birinci Körfez Savaşı sonrasında gücünü muhafaza etmesi, Suriye'deki olayların da bu yönde seyredebileceğine uyarı örneği teşkil ediyor.

2011 yılının ilkbahar aylarında, Suriye ilk kez Esad'ın baskıcı iktidarına yönelik toplu gösteriler ile sarsılmaya başladığında, Erdoğan Türk televizyonlarında ortaya çıktı ve protestoları kınadı. Erdoğan o dönemlerde, ülkeyi birçok kez ziyaret ettiğini ve

ziyaretleri sırasında Suriyelilerin, liderlerini ne kadar çok sevdiğini gördüğünü açıkladı. Erdoğan'ın o zamanki dayanışma beyanı, iki lider arasındaki dostluğun yakın, şahsi bir dostluktan çok daha fazlasına dayandığını gösteriyor. Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Türkiye'nin Orta Doğu'daki etkisinin, Esad'ı sessiz sedasız bir şekilde, protestoları liberal yoldan çözmesini sağlamak için ikna etmekten geçtiği konusunda emin-

ma ise, hiçbir zaman tam olarak ölçülemedi; ancak bu bozulmanın da ciddi boyutlarda olduğu görülüyor. Nehirleri dizginleyerek ve doğayı kontrol altına alarak Moskova ve Taşkent'teki yönetici elitler, tarihte insan eliyle gerçekleştirilen çevre felaketlerine bir yenisini daha eklemiş oldular.

1991 yılında Orta Asya devletlerinin bağımsızlıklarını kazanmasının ardından, çevre kirliliğine ek olarak, daha geniş çaplı bir jeopolitik sorun baş gösterdi. Entegre bir ekonomik sistem içinde ulusal çapta bir nehir olmak yerine, Sır Derya, farklı ekonomik ve siyasi çıkarlara sahip dört devletin –Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ve Kazakistan– sınırları içinden geçen uluslararası bir nehir halini aldı. Başlangıçta bu yeni devletlerin bölgedeki çevre ve siyasi sorunları çözmek üzere işbirliğine gidebileceği yönünde bir umut vardı. Ancak, son 20 yıldır Orta Asya'daki su sorunlarını azaltmak konusunda pek fazla bir şey yapılmadı. Bunun yerine, su hakları konusunda yaşanan gerilimler arttı– özellikle de aşağı akım yönündeki Özbekistan ile yukarı akım yönündeki Kırgızistan arasında.

Kambarata-1 tamamlanana dek en büyük nehir sistemi olma ünvanını elinde bulunduran Kırgız Toktogul barajının ve rezervuarının faaliyete geçmesi de, asli bir sorun arz etmekteydi. Bu barajın birçok işlevi vardı: Özbekistan'da sulamaya dönük başlıca su tedarikçisi olması ve Kırgızistan'ın elektriğinin yüzde doksandan fazlasının kaynağını teşkil etmesi... Buradaki sorun ise, Kırgızistan'ın elektrik talebinin en fazla olduğu kış döneminde güç üretmek üzere rezervuardaki suyu tahliye etmesi, ancak Özbekistan'ın ise sulama için gereken yaz dönemlerinde bu tahliyenin yapılmasını istemesi.

Su tasfiyesinin zamanlaması konusunda yaşanan anlaşmazlıklar ise, iki ülkeyi karşı karşıya getirdi ve kıt su kaynakları üzerinde şiddet içeren bir çatışmanın patlak verebileceği yönünde uyarılar dillendirilmeye başlandı. Politika çevrelerinde “su savaşları” fikri, etkisini sürdürdü. Amerikan Senatosunun Dışişler Komitesi'nin 2011 tarihli bir raporunda, “Orta Asya'da su savaşlarının patlak vermesini sonsuza dek önleyemeyiz” diye kaydedilmişti. Teorik olarak ise, yukarı akım yönünde yeni bir baraj inşası, bu gerilimin patlak vermesini kolaylaştırabilir.

Su Finansmanının Jeopolitiği

Mali kısıtlamalar nedeniyle barajın inşası 1991 yılında askıya alınmıştı ve yeni bağımsızlığını kazanan Kırgız Cumhuriyeti açısından yeterli fon bulmak gibi bir sorun ortaya çıkmıştı. Özellikle de uluslararası bir nehrin üzerinde bir baraj inşa edilmesi, söz konusu finansmanı daha geniş çaplı bir jeopolitiğe maruz kale getiriyordu.

Kırgızistan, 850 dolar-dan daha düşük kişi başına GSYİH'ya sahip olan, yoksul bir ülke. Ekonomisi ise, son on yıldır büyük oranda durağan seyreliyor. Dolayısıyla, devlet kasasından bir barajın finansmanını sağlamak, bir seçenek olarak görünmüyor. Hidrolik çalışmaların bölge düzeyinde yarattığı hasasiyet sebebiyle Dünya Bankası ve Asya

Özbekistan Devlet Başkanı İslam Kerimov.

FOTOĞRAF: https://www.opblog.com

FOTOĞRAF: http://centralasialine.com/en_GB/articles/cat/features/politics/2009/12/29/feature-02

Kalkınma Bankası gibi kalkınma bankaları da bu süreçte karışmaya pek yanaşmıyorlar. Her halükarda, Kırgızistan gibi düşük gelirli bir ekonomiye en fazla verilebilecek borç, yıllık 50 milyon doların ötesine geçmiyor.

Ancak, 2009 yılı Şubat ayında Rusya ile birlikte bu süreçte yeni bir ivme yakalandı; keza Rusya, oldukça kapsamlı bir yardım paketi aracılığıyla bu baraja finansman sağlayacağını açıkladı. Buna göre Kırgızistan'a 150 milyon dolarlık bir hibe, 300 milyon dolarlık bir ayrıcalıklı kredi ve 1,7 milyar dolarlık bir kredi verilecekti. Bu meblağ, sadece Kambarata-1'in maliyetlerini değil, aynı zamanda devlet başkanı Bakiyev'in yeniden seçilme kampanyasını da finanse etmeye yeterliydi. Rusya, aynı zamanda Kırgızistan'ın borçlarının tümünü silmeyi de kabul etti. Hiç şaşırtıcı olmasa gerek; Moskova bu cömert teklifinin karşılığında kendi yararına bir şeyler de istiyordu. Genellikle bu konularla yakından ilgilenen Uluslararası Kriz Grubu'nun bir raporuna göre, bu anlaşmanın ardındaki örtülü niyet; Kırgızistan'ın başkent Bişkek yakınlarındaki Amerikan hava gücü üssü Manas'ı kapatmasıydı. Amerikalılar, Irak ve Afganistan savaşlarına destek olması için bu üssü kiralamışlardı ve Rusya'nın arka bahçesindeki varlıkları, Rusları bir süredir rahatsız etmekte, gözlerine batmaktaydı.

Kredi karşılığında Rusya'ya ayrıca Kambarata şelalesinden %50'lik bir hisse verildi. Bu oldukça yüksek bir rakamdı; çünkü baraj üzerindeki denetim sayesinde Moskova, Sır Derya nehrinin sularının tümü üzerinde de denetim hakkı kazanmış olacaktı. Sadece Kırgızistan'daki nehir değil, ayrıca Tacikistan, Özbekistan ve Kazakistan üzerinden aşağı akım da Rusya'nın denetimi altına girecekti. Bu durum, Orta Asya'da birçok kişiye “sömürgeci geçmişi” anımsattı. Hiç şaşırtıcı olmasa gerek, Taşkent'teki Özbek lider kadrosu, bu düzenlemeden pek hoşnut olmadı. Başkan Kerimov, 2009 yılında su ve enerji konulu bir bölgesel zirvede şu ifadeleri kullandı: “tartışmaya taraf olmayı isteyen üçüncü ülkeler, aslında kendi çıkarları-

nın izinden gidiyorlar.” Ancak, bu konudaki muhalif duruşunu tam olarak dillendiremedi, keza Özbekistan da Rusya'ya bağımlı bir ülke.

Ancak, kritik jeopolitik kuramının da bize öğrettiği gibi, uluslararası ilişkilerin sonuçları genellikle ulusal politikalarla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Nisan 2009 itibarıyla, Bakiyev, Moskova'nın gözünden düştü ve kredi musluğu kapatıldı. Bunun sebebi olarak, Manas'taki Amerikan hava üssünün kapatılmaması düşünülüyor. Amerika, söz konusu üsse dair müzakereleri yeniden başlattı; ve mevcut yıllık kiranın dört katını vermeyi önerdi. Her ne kadar Bakiyev söz konusu üssün kapatılmasının Rusya ile anlaşmalarının bir parçası olmadığı noktasında ısrarcı olsa da, Moskova bu konuda Bakiyev'in gözünün yaşına bakmadı. Bir yıl önce halk ayaklanması sonucunda Bakiyev'in devrilmesinin ardından ise, birçok kişi Kremlin'in elinin olduğuna inanır.

Yeni hükümetin ilk eylemlerinden biri ise, ilk uçakla Moskova'ya gidip, Kambara kredisini görüşmek oldu. Barajın kurulup kurulmayacağını ise, önümüzdeki günler gösterecek. Projeyi yürüten işletmenin genel müdürü, 2011 yılında kendisiyle yaptığım bir röportajda, bu barajın finansmanında alternatif yollar aradıklarını söylemişti: Rusya, Kazakistan ve Kırgızistan'dan sermaye yatırımları, Avrasya Kalkınma Bankası'ndan borç, ancak tercihen Çin Exim Bank'tan ucuz kredi. Çinliler, sınırın öteki yakasındaki enerji yoksunu Sincan eyaletine bir aktarım hattı kurulmasıyla ilgilenebilirler. Tüm bunlar, Orta Asya'daki su ve enerji politikaları üzerinde farklı etkiler doğurabilir. Şu an için proje askıda duruyor. Öte yandan, Moskova istemese de, Amerika Manas'taki hava üssünü elinde bulunduruyor. Kambarata'nın finansmanına dair jeopolitik, konvansiyonel standartlar uyarınca mantık-dışı görünen projelerin mantık çerçevesine yerleştirilmesinde Amerika, Rusya ve Çin gibi ülkelerin çıkarlarının Kırgız enerji elitleriyle nasıl uyumlaştırılabildiğini gösteriyor. Büyük barajların ardındaki mantık, çoğu zaman basit kar-maliyet analizlerinin ötesine çıkar; daha geniş çapta jeopolitik ve yerel elitlerin ticari çıkarları arasındaki etkileşim tarafından şekillendirilebilir.

BARAJ VE SU SAVAŞINA HAZIRLIK

Bu anlaşmazlığın sonuçları hayli büyük olabilir. Özbekistan ve Kırgızistan'da kamuoyu, uluslararası camianın sert güvenlikleştirme söylemlerini yeniden üretiyorlar. Su savaşlarının “eli kulağında olduğuna” dair haberler, yerel medya ve internet forumlarında yankısını buluyor. Buna karşın, her iki ülkenin diplomatları ise, soruna ihtiyatlı bir şekilde yaklaşıyorlar; su ve enerji meselelerini tartışmak üzere her fırsatta bir araya geliyorlar. Her ne kadar bu konuda resmi bir anlaşma henüz imzalanmamış olsa da, bol miktarda yağmur yağdığı yıllar herhangi bir sorun yaşanmıyor; su kıtlığının baş gösterdiği yıllarda da geçici çözümler bulunuyor. Bu da, halk jeopolitiği ile resmi jeopolitik arasındaki net ayrımı ortaya koyuyor.

Ancak, gerçeklik, halkın jeopolitiğe yaklaşımı kadar gaddarca değildir; bu tür mekansal tanımlamalar, elitler eliyle gerçekleştirilen nehir inşaatlarının ivedi sonucudur ve Kırgızistan ile Özbekistan arasında baraj inşasına dair yaşanan temel çıkar farklılıkları yaşanmaktadır. Özbekistan'a göre, Sır Derya'nın sularından faydalanmak, tarihsel bir hak olup, bu suyun pazarlanmasını önermek bile, talihsiz bir açıklamadır.

Her iki başat söylem de, ülkelerin yerel elitlerinin hedeflerine hizmet ediyor; ancak bölgesel çapta çelişkiler, ihtilaflar yaratıyor. Kambarata barajının, bir işbirliği alanı olmak yerine bir çatışma alanı olarak kurgulanması, endişe kaynağıdır. Ve bu durum, gücün Kırgız hidrolik çevrelerinin elinde yoğunlaşmasının ötesinde, bölgesel sonuçlar doğurabilir.

Kırgızistan'daki baraj programı, meşruiyetini tek başına kar-maliyet analizinden almıyor. Aslında, Kambarata-1 barajı için herhangi bir kar-maliyet analizi de bu zamana dek yapılmadı. Ülkenin enerji sektörünün durumuna dair mevcut endişeler, hegemonik nitelik arz eden “su yoluyla kalkınma” söylemiyle, elitlerin çıkarlarıyla ve proje finansmanına dair daha geniş çaplı jeopolitik ile birleşiyor. Dolayısıyla, son kertede baraj mantığının, kalkınmadan daha çok, “güç dağılımı” ve “rantlar” noktasında bir anlam ifade ettiğini söylemek gerekiyor.

Eelke P. Kraak, hidropolitik, su güvenliği ve barajlar konusunda uzman olup, Oxford Üniversitesi'nde Coğrafya ve Çevre Okulu'nda doktora araştırmalarını yürütmektedir. Kendisi, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan, Etiyopya ve Uganda'da araştırmalar yapmış; daha önceleri Moskova'da Hollanda büyükelçiliğinde ve Boston Consulting Group'ta çalışmıştır.

Kaynak: http://www.japanfocus.org/-Eelke_P.-Kraak/3737

di. Ancak Esad, Türkiye'nin bu önerisini geri çevirdi. Esad buna ilaveten, çevresinde Türkiye'ye geleneksel olarak yakın olan kişileri hedefli bir şekilde iktidardan indirdi ve bunun yerine, protestoculara karşı sert bir şekilde müdahale edilmesini öneren İran'ı dinlemeye karar verdi.

Türkiye'nin İmkânları Kısıtlı

Müslümanlar arasındaki belli bir dayanışmanın ve Batı'ya yönelik ortak bir düşmanlık dışında Türkiye ve İran, Orta Doğu'da hep iki büyük rakipti. İki ülke de bölgede dominant güç olma hırasına sahip. Erdoğan'ın daha sonra Esad rejiminin protestolara müdahalesi konusunda sergilediği yoğun tepkisi, bu nedenden dolayı da kırılan bir gurunun işaretiydi.

Ancak Türkiye'nin imkânları şu ana kadar kısıtlı. Ülkede, Suriye topraklarında bir tampon bölgenin oluşturulması konusunda açıkça spekülasyonlar yürütülmesine rağmen, Türkiye böyle bir adımı tek başına atmaya hazır değil. Bunlar kısmi olarak uygulamaya ilişkin düşünceler, çünkü getireceği lojistik külfet, başarısız olma korkusu kadar büyük. Ancak başarı dahi tehlikeler barındırabilir. Ankara'nın caddelerinde Osmanlı'yla ilgili nostaljik hatıraların kol gezdiği bir dönemde, uluslararası bir koalisyonun parçası olmayan ve bir zamanlar Osmanlı dönemine ait olan yere ayak basan Türk birlikleri, Arap komşularda alarm zillerinin çalmasına neden olabilir. Çünkü Suriyeliler, yeni bir Türk hegemonyası mevzu bahis olduğunda çok fazla coşku olmuyor.

Suriye konusunda, Türkiye ve Suriye'deki ulus-

lararası topluluğun karşı karşıya kaldığı başlıca sorun, muhalefetin dağılık olmasıdır. Asilere silah tedarik edilmesine karar verilse bile, tam olarak kimlerin desteklenmesi gerektiği konusunda karar vermek oldukça zor. Aynı şekilde de Esad'ın iktidarını bırakmaya zorlanması bile, Suriye'de gerçekten de istikrarlı ve demokratik bir devletin oluşacağının garantisi değil.

Ancak statükonun muhafaza edilmesi Türkiye açısından aynı şekilde zarar verici nitelikte. Bu sadece süregelen bir belirsizlik anlamına gelmiyor. Erdoğan'ın Esad'a karşı açık bir şekilde saf belirlenmesi ve ona karşı açıkça baskı uygulaması sonrasında, Esad'ın hâlâ iktidarda kalması, nihayetinde çaresizce bölgesel güç olmak için çabalayan Ankara'nın güçsüzlüğüne işaret ediyor. *(The European - 24 Nisan 2012)*

Türkiye'nin Brüksel ile AB'ye tam üye olmaya yönelik müzakerelere başlamasından bu yana altı yıldan fazla süre geçti. Müzakereler sonuçsuz kaldı, çoğunluğu Müslüman bir ülkenin halkının Avrupa'nın ayak sürmesinin dinleriyle ilgili olduğunu düşünmesi de çok normal. Ancak Anadolu'nun bağrındaki birçok kişi için Avrupa'da olmak birkaç yıl önce olduğundan daha az önemli. Bunun nedeni de ekonomik gerilemenin sarstığı Avrupa'ya yaptıkları ihracatlara yüksek oranda bağımlı İstanbul, İzmir ve Bursa gibi daha büyük ve Batılı kentlerin aksine, "Anadolu Kaplanları" olarak bilinen pek çok kentin, canlı küçük ve orta ölçekli işletmelerin Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da kazançlı yeni ihracat pazarları bulmaları nedeniyle ekonomik yönden gelişiyor olmaları.

Türkiye gayrisafi yurtiçi hâsılasının büyüme oranıyla (yüzde 8,5) geçen yıl manşetlere çıktı ve bu oranla Çin'den sonra dünya ikincisi konumuna yükseldi. Bunun ağırlıklı nedeni Kayseri, Konya ve Gaziantep gibi kentlerin üretiminin artması. Bu kentlerde tarım ekonomisi yerini yeni ve geniş endüstri bölgelerine, ticaret merkezlerine ve teknoparklara bıraktı. Yeni enerji kaynakları ve hızla büyüyen turizm endüstrisini de hesaba katınca bölgenin neden canlandığına şaşmamak gerek.

Yüzde 6'dan Yüzde 14'e

Arap baharının Tunus, Mısır ve Libya'da yeni İslami partileri iktidara getirmesinden önce dahi Orta Doğu'nun Türkiye'nin ticaretindeki payı artmaktaydı. Bu rakam 2002 yılında yüzde 6 iken, 2009 yılı sonunda yüzde 14'e ulaştı. Başbakan Erdoğan'ın geçtiğimiz eylül ayında Mısır'a yaptığı ve manşetlere çıktığı ziyaretinin ardından, Türkiye ikili ticaretinin birkaç yıl içinde üç katına, 5 milyar dolara çıkmasını bekliyor. Hâlbuki bu oran 2010 yılında 3,7 milyar dolardı. Turkcell, Akbank ve Taha gibi büyük şirketler ve Anadolu'nun küçük ve orta ölçekli işletmeleri, Mısır'da petrol ve doğal gaz projesiyle ayrıca sanayi, bilişim ve telekomünikasyon başta olmak üzere finansal hizmetler ve turizmle ilgileniyorlar.

140 kadar Türk firması Libya'daki yeni iş sahalarına girmeye çabalyor. Hükümet, eski Devlet Başkanı Kaddafi'ye karşı geçen yıl çıkan ayaklanmadan sonra askıya alınan sözleşme ve siparişlerle toplam 18,5 milyar dolarlık ticari ilişkiyi yeniden sürdürmeyi umut ediyor. Bunun çoğu Libya'nın petrol ve doğal gazının onarım ve bakım çalışmalarını ayrıca yeni okul, hastane, otel, konut ve fabrika inşaatını içerecek. Türkiye ile Libya arasındaki toplam ticaretin 2015 yılının ortalarında 10 milyar dolara çıkabileceği tahmin ediliyor.

Diğer büyük Türk firmaları Abu Dabi, Dubai, Katar ve Umman'da yeni havalimanları, demir yolları, limanlar ve ayrıca Irak'ta yeni bir enerji ve su altyapısı inşa etmekle meşguller. Anadolu'nun Konya, Kayseri ve Gaziantep gibi sanayi şehirlerinin önümüzdeki birkaç yıl içinde Irak'ın yapı malzemesi, yatırım ve tüketim malları, taze meyve-sebze, süt ürünleri ve et konusundaki henüz karşılanmamış dev talebini karşılamaktan büyük kazanç elde etmesi bekleniyor. Yalnızca Konya'nın Irak'a ihracatı 2005 yılında 57 milyon dolarken bu rakam geçen yıl 156 milyon dolara çıktı. Bunun nedeni büyük ölçüde Irak'ın Kürdistan bölgesiyle artan ticari bağlantılarıyla. Uzmanlar bu sözleşme ve siparişlerin Kuveyt, Katar ve Körfez'deki diğer Arap ülkelerine de yayılabileceğini söylüyorlar.

Nüfusun Yarıısı 29 Yaşın Altında

Doğan TV Holding A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Arzuhan Doğan Yalçındağ, Türkiye'nin geliştiğini, büyüdüğünü ve önemli bir dünya gücü hâline geldiğini belirtiyor. Çok genç bir nüfusa sahip olan bu ülkenin (nüfusun yarıısı 29 yaşın altında) bu genç nüfusla ve Anadolu'nun dinamikleriyle daha da gelişeceğini düşündüğünü söylüyor. Yalçındağ'a göre yerel kültürü, değerleri ve zenginlikleri, küresel bilgi, kaynak ve girişimci ruhla birleştirebilen Türkiye ve Orta Doğu ülkeleri, gerçek değer yaratma kabiliyetine sahipler.

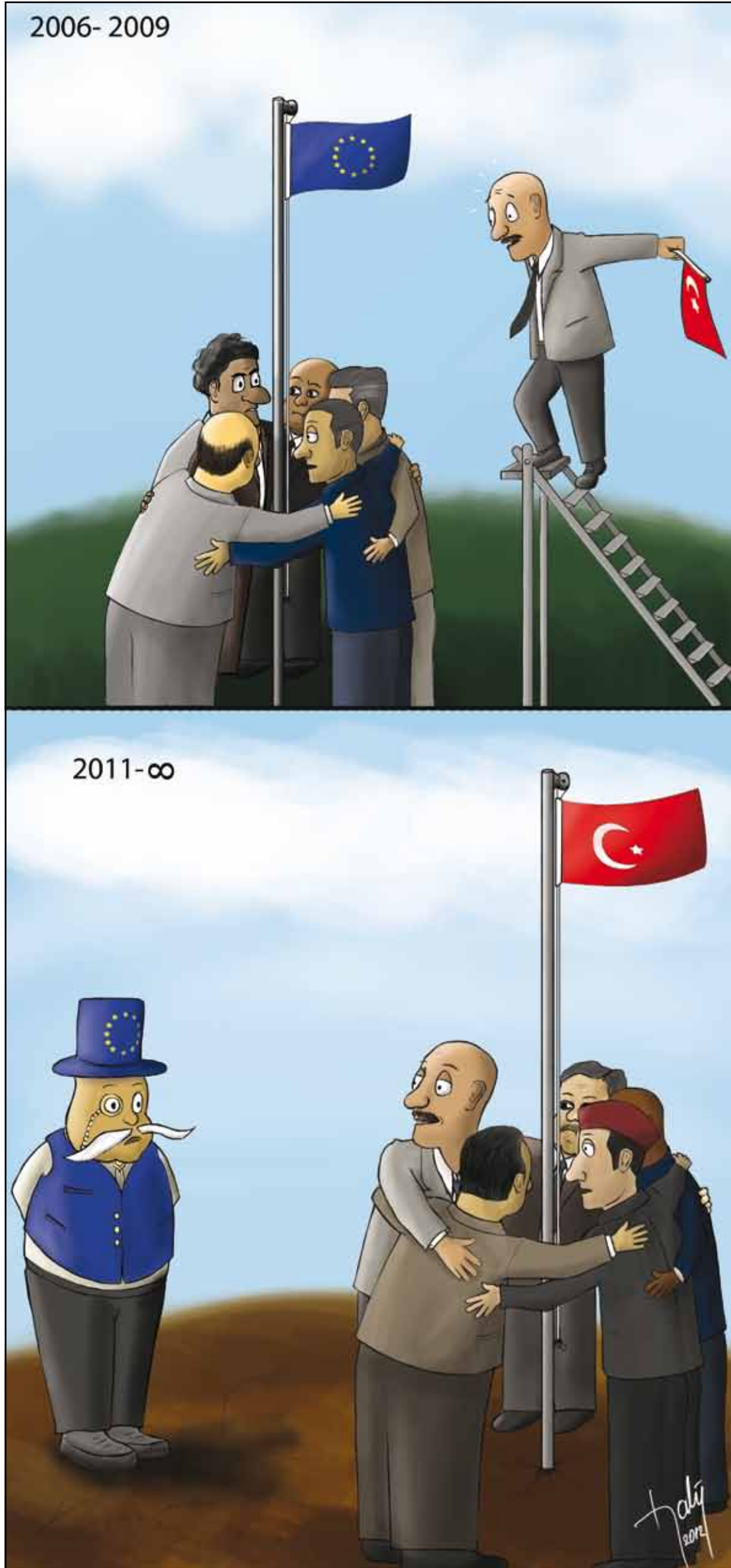
Anadolu'daki sanayi ve ticaret merkezlerindeki yetkililer de bu duyguyu taşıyorlar. Türkiye'nin tahıl ambarı olarak bilinen Konya'da, bölgedeki üniversiteler ve teknik enstitülerle iş birliği içerisinde dört ayrı sanayi bölgesi kuruldu. Bu sanayi bölgeleri Unilever gibi yeni çok uluslu şirketlerin yanı sıra daha büyük Türk şirketlerini de bölgeye çekiyor.

Bölgedeki diğer şirketler de ihracatlarını Arap dünyasına doğru genişletmeye çalışmaktalar. Örneğin Konya Şeker, çikolata, akide şekeri, krema, lokum ve helva üretimini artırmak için üretim tesislerini büyütmede. Şirketin ürünlerine Fas, Tunus, Cezayir, Lübnan, Filistin ve Suriye gibi ülkelere "yüksek talep" var. Onun ve diğer şirketlerin başarısının sonucunda Konya artık yılda 1,3 milyar dolar tutarında ihra-

ANADOLU'NUN KAPLANLARI: ORTA DOĞU VE KUZHEY AFRİKA'YA BAKMAK

Pamela Ann Smith

Avrupa'nın teknolojisi, pazarlama ve markalaştırma becerisi, insan hakları, kadın hakları ve özgür basın konusundaki tavsiyeleri, Türkiye'nin dünya pazarlarında daha rekabetçi bir oyuncu olması için hayati önem taşımaktadır.

cat gerçekleştirmekte. Bu rakam 1970'lerde tüm Türkiye'nin ihracatının toplamına eşit.

100'den Fazla Ülkeye İhracat

Anadolu'nun merkezindeki bir başka sanayi merkezi olan Kayseri ise Irak, İran ve Körfez'deki Arap ülkelere ve Doğu Akdeniz ile Kuzey Afrika'daki Arap ülkelerine yakınlığını bir avantaj olarak kullanmakta. Bir milyondan fazla nüfusu olan kent, 100'den fazla ülkeye, 1,5 milyar dolar değerinde mobilya, tekstil, deri, işlenmiş gıda, plastik, elektrikli ev aletleri, metal ve makine aksamı ihraç ediyor.

Berlin merkezli Avrupa İstikrar Girişim Derneğinden bir grup akademisyen, Kayseri'yi ziyaret edenlerin, epey dindar halkını mutlaka fark edeceklerini, buna karşın değişim ve modernleşmenin de kentte hevesle kucaklandığını belirtiyorlar.

Doğuda Erzurum ise hızla büyüyen bir başka Anadolu kenti. Bunun nedeniyse termik ve hidroelektrik enerji zenginliği ve Azerbaycan ile Gürcistan'a coğrafi yakınlığı. Bakü-Tiflis-Erzurum doğal gaz botu hattı, 2010 yılında 4,9 milyar metreküp gaz pompalandı. Bu rakam Hazar Denizi'nde daha çok rezerv geliştirildiği için her yıl artmakta. Azerbaycan'ın doğal gaz ihracatını Irak, muhtemelen Ürdün, Suriye ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaştırmaya yönelik planların Erzurum'a ve Anadolu'ya büyük fayda sağlayacağı düşünülüyor.

Türkiye ile dünyanın en hızlı büyüyen ülkelerinden Azerbaycan arasındaki ticaretin miktarı bu yıl tahminen 3 milyar doları aşacak. Bu rakam 2010 yılında 2,5 milyar dolardı. Erdoğan'ın geçen yıl Bakü'ye yaptığı ziyareti takiben yetkililer, bu rakamın 2020 yılı itibarıyla 10 milyar dolara ulaşacağını belirtmişlerdi.

Kayseri; Arap, Müslüman ve Avrupa ülkelerinden her gün daha çok sayıda gelen kişiye turizm merkezlerini ve toplantı salonlarını sunmakta. Erciyes Dağı'nın eteğinde bulunan kent, yerel iş adamlarıyla birlikte belediye, yeni otel (beş yıldızlı Hilton Kayseri gibi), lokanta, alışveriş alanları, sergi salonları ve toplantı merkezlerinin inşaatı, ayrıca kış sporları tesisleri ve tarihi yerler için bütçesinden 380 milyon dolar ayırıyor.

Türkiye'nin 11, 12 ve 13'ncü yüzyıldan kalmış en önemli camilerine ve anıtlarına sahip olan Konya özellikle de İran, Pakistan ve Yemen'den gelen Müslüman turistler için giderek önem kazanan bir odak noktası.

Daha Modern Bir Ulaşım Ağı Oluşturulmalı

Accenture adlı uluslararası danışmanlık şirketinin üst düzey yöneticisi Mark Spelman, Kuzey Irak'ın yakında Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı olacağını söylüyor ve geçen yıl Türkiye'nin önemli ticaret ortaklarından Almanya'ya yapılan ihracatın, Türkiye'nin toplam ticaretinin yüzde 10,4'üne gerilediğini belirtiyor. Buna karşılık ülkemiz 2011 yılında Irak'a 8,27 milyar dolarlık mal ve hizmet ihraç etti, bu da toplam ticaretin yüzde 6,1'ine tekabül etti.

Irak'a toplam ihracat 2000 ve 2010 yılları arasında yüzde 37 oranında arttı. Suudi Arabistan'a ihracat ise yüzde 38 oranında yükseldi.

Bugün Renault, Mercedes-Benz, Fiat, Ford ve Hyundai gibi Avrupalı, Amerikalı ve Japon otomobil üreticileri, Türkiye'nin en istekli ortakları arasında yer almakta. Bu şirketler İstanbul, Bursa ve İzmir'deki üretim operasyonlarını kuruyor ya da büyütüyorlar.

Konya merkezli İttifak Holding'in genel müdürü Mehmet Buğa, Türkiye'nin dersine iyi çalıştığı yorumunu yapıyor. Geçmişte Batılı hayat tarzlarını kabul etmiş olanların Türkiye'yi şekillendirdiğini ancak şimdi bunu Avrupa'nın üretim kültürünü kabul etmiş olanların yaptığını söylüyor.

Avrupa ile bütünleşme politikalarının yarattığı hayal kırıklığına ve geçmiş yıllarda Türkiye'nin Avrupa pazarlarındaki performansının geniş bir bölgeye yayılmasına karşın, sanayiciler ve yetkililer, bu gelişmelerin Avrupa ile siyasi ve ekonomik anlamda daha iyi ilişkiler istemedikleri anlamına gelmediğini dikkatle belirtiyorlar.

Bu kişilere göre AB ülkelerini ziyaret eden ya da orada çalışan Türkler için daha liberal bir vize politikası bunun için bir başlangıç olabilir. Ancak Türkiye'nin de Avrupa'nın gümrük düzenlemeleri ve prosedürüne uymak için daha fazla şey yapması ve Anadolu'da daha modern bir ulaşım ve lojistik ağı kurulmasına yardımcı olması gerekir. Bu da Avrupa'ya, Orta Doğu'ya ve Kuzey Afrika'ya ihracat maliyetini azaltacaktır.

Avrupa'nın teknolojisi, pazarlama ve markalaştırma becerisi, insan hakları, kadın hakları ve özgür basın konusundaki tavsiyeleri, Türkiye'nin dünya pazarlarında daha rekabetçi bir oyuncu olması için hayati önem taşımaktadır.

Tüm bunlar, İstanbul'un Avrupa'dan, ayrıca orada zenginleşmiş ve memleketlerinin ilerlediğini görmek isteyen binlerce Türk'ten, daha fazla dış yatırım çekme ihtimalini de doğuracaktır.

SAVAŞ, UZAYA KAYIYOR ÇİN, UZAY ÜSTÜNLÜĞÜNÜ ELE GEÇİRMENİN ÜZERE

Çin'in 60 ton ağırlığındaki Tiangong uzay laboratuvarı, ABD, Rusya, Avrupa, Kanada ve Japonya tarafından işletilen 400 tonluk Uluslararası Uzay İstasyonu'ndan çok daha küçük. Ancak Tiangong'un uzaydaki varlığı bile, büyük bir başarı olarak kabul ediliyor. Bir uzay programının oldukça yüksek bir sembolik değeri vardır. ABD'nin insanlı programa verdiği desteğin azalması ve ISS'in giderek işlevsiz hale gelmesiyle birlikte, Çin, uzayda önemli bir insani varlık sergileyen tek ülke olabilir. Çin'in uzayda bağımsız bir şekilde var olması, ulusal gurur açısından büyük bir öneme sahip.

Brendan O'Reilly

Çin'in insanlı Shenzhou-9 uzay aracının ülkenin Tiangong-1 uzay istasyonuna kenetlenmesi, yeni bir çağın kapısının aralandığını gösteriyor. Dünya düzeninde kapsamlı bir değişim, şimdi bizzat dünyanın “semalarında” gerçekleşiyor; çünkü Çin'in uzay programı, kapsamını giderek genişletirken, diğer ulusların bu alandaki çabalarını da gölgede bırakıyor.

Uzay aracının fırlatılacağı tarih, muhtemelen öngörülemeyen hava koşullarından dolayı son ana kadar açıklanmamıştı. Hükümetten isminin açıklanmasını istemeyen bir kaynak ise, en erken 16 Haziran tarihinde gönderilebileceğini söylemişti. Söylenen doğru çıktı; Shenzhou-9, Pekin saatıyla 18:37'de 16 Haziran günü göğe doğru yükselmeye başladı.

Uzaya gönderilecek ilk Çinli kadının kimliği de – Henan eyaletinden Liu Yang-, ancak son anda, olaydan bir gün önceki basın konferansında açıklandı. Bu pozisyona seçilmek için iki kadın arasında bir yarış yaşandı: Kaptan Wang Yaping ile Vali Liu Yang... Bu iki kadının seçilme kriterleri ise, Çin'in değerleri hakkında çok fazla şeyi açığa çıkarıyordu. Her ikisi de aslen askeri pilotlardı ve oldukça seçkin bir geçmişleri vardı. Liu, motoruna güvercin kaçınca acil bir durum oluştuğu için bir uçağı yere indirebilmiş; Wang ise 2008 Sichuan depremi sırasında kurtarma misyonlarını yönetmişti. Çin'de tüm astronotlarda arandığı gibi, kadınların güzel bir cilde sahip olması, teninin kokmaması, iç açıcı bir nefesinin olması ve burnunda herhangi bir kavitenin bulunmaması gerekiyor. Daha da ilginç olanı, her iki kadın da birer anne idi. Çin'in uzay uçuşunun kadınların doğurganlığı üzerindeki olası yıkıcı etkilerinden korkmasından dolayı bir çocuk sahibi olan kadınların seçilebileceğine dair dedikodular da cabası.

Shenzhou-9'dan önce üç adet başka insanlı misyon da gönderilmişti. 2005 yılında fırlatılan Shenzhou-5, Çin'in ilk mürettebatlı uzay uçuşuydu; ardından 2005 yılında Shenzhou-6, daha sonra 2008 yılında Shenzhou-7 fırlatıldı ve Çin'in ilk uzayda yürüyüş tatbikatı gerçekleşti. 2011 yılında fırlatılan Shenzhou 8 ise insansız bir uçuş gerçekleştirdi. Bununla birlikte, Çin'in ilk yörünge “laboratuvar modülü” olan ve kendisinden bir ay önce fırlatılan Tiangong 1 ile uzayda otomatik olarak kenetlendi.

Shenzhou-9'un görevi ise, Tiangong-1 ile kenetlenen Çin'in ilk insanlı uzay misyonunu gerçekleştirmek idi. Bu öylesine karmaşık bir prosedürdü ki yetkililer, ancak 18 Haziran günü Pekin saatıyla 14:00'ten sonra tamamlandığını teyit edebildiler.

Başarılı bir kenetlenme şu anlama geliyor: “Çin'in uzay aracı, uzay ve dünya arasında devasa bir insanlı mekik aracı olacak. İnsanları uzay istasyonlarına veya uzay laboratuvarlarına gönderebilecek,” diyor Çin'in insanlı uzay programının mimarı Zhou Jianping. Bu misyon, basit bir prosedürden ibaret değildi. Bir yandan dünyaya kenetlenirken bir yandan da birbirleriyle bağlantı kurmaları için bu iki hızla hareket eden

araca dair kapsamlı hesaplamalar yapılması ve ile ri bir teknoloji geliştirilmesi gerekiyordu. En küçük hata bile, misyonun başarısızlığına ve muhtemelen içindeki tüm astronotların ölümüne neden olabilirdi.

Çin İnsanlı Uzay Mühendisliği Ofisi'nin verilerine göre, Çin hükümeti, insanlı uzay programına ciddi kaynaklar ayırdı; 1992-2011 yılları arasında 35 milyar yuan para harcadı. Bu gün Çin, insanlı uzay misyonları, uzayda yürüme ve yörüngeye kenetlenme konularında gerekli teknolojiyi bağımsız olarak en iyi şekilde kullanabilen üç ulustan birisi... Çin'in uzaya yönelik kapsamlı mali, teknolojik ve siyasi yatırımları, büyük oranda, 2020 yılı itibarıyla daimi bir insanlı bağımsız uzay istasyonu inşa edilmesine yönelik... Halihazırda yörüngedeki Uluslararası Uzay İstasyonu ISS ise, ABD, Rusya, Japonya, Kanada ve Avrupa Uzay İstasyonu'nun ortak bir projesi.

ISS projesinin toplam maliyeti, yaklaşık 100 milyar dolar olup halihazırda birçok finansman sorunuyla karşı karşıya bulunuyor; keza bu projeye katılan ülkelerin ekonomileri de krizle boğuşuyor. Uzay istasyonu, yeterli finansman olsa bile, hiçbir zaman sonsuza dek varlığını sürdüremeyecek. İyimsiz değerlendirmelere göre, ISS, 2028 yılına dek hizmet sunabilir; ancak birçok uzman, bu projenin 2020 yılı civarında artık işlevini yitireceğini düşünüyor.

Avrupa Uzay Ajansı, Çin'in ISS projesinde işbirliğine gitme olasılığına açık bulunuyor; ancak bu konuda ABD aynı fikirde değil. ABD, Çin'in uzay programına yönelik teknoloji transferlerinin iki yönlü kullanılabilen askeri uygulamalar şeklinde olabileceğinden korkuyor. Çin'in uzay programı, halihazırda Rusya ve Almanya'nın teknolojileriyle güçleniyor. Buna karşılık Çin de uzay araçları üzerinde Rusya ve Almanya'nın deneyler yapmasına izin veriyor.

Çin'in uzay programı, 2020 yılı itibarıyla daimi bir insanlı uzay istasyonu kurmaya yönelik olarak tasarlanıyor. ABD, Avrupa veya Rusya'daki büyük siyasi değişimlerden muaf olan Çin, on yıl içinde uzayda kalıcı tek insan varlığına sahip olabilir. Çin'in lider kadrosunun, ülkenin uzay teknolojisine yönelik artan yatırımlarından başlıca dört beklentisi var:

1. Dünyanın yörüngesinde yer almanın ciddi bir askeri potansiyeli söz konusu. Birleşmiş Milletler'in Dış Uzayın Barışçıl Kullanımı Komitesi'nin bir üyesi olan Çin Halk Cumhuriyeti, aynı zamanda Dış Uzay Antlaşması'nın da imzacı taraflarından. Dolayısıyla, uzaya nükleer silah yerleştirmekle yükümlü tutu-

luyor. Bununla birlikte, Dış Uzay Antlaşması, uzaya konvansiyonel silahların konuşlandırılmasını yasaklamıyor. 2007 yılı itibarıyla Çin, uydusavar füze testinde başarılı bir sonuç elde etti. Çin, uzayda silahlanma yarışını önlemek konusundaki niyetini birçok kere ifade etti; ancak eğer Çin hükümeti kendisini yeterince tehdit altında hissederse, Çin'in uzay programı askeri amaçlarla kullanılabilir. Çin, Rusya ile birlikte, Amerika'nın anti-balistik füze yeteneklerini konuşlandırma çabalarından endişeli. Çin'in diğer büyük güçlerle karşılaştırıldığında çok fazla kıtalar-arası balistik füzesi bulunmuyor. Dolayısıyla, ABD'nin bu alanda sahip olduğu füze savunma sistemi, Çin'in stratejik nükleer caydırıcılığının önünde bir tehdit olarak görülüyor. Düşük Uzay Yörüngesi'nde askeri bir varlık, Amerika'nın füze savunma sistemine yönelik karşı tedbirlerin getirilmesi amacıyla kullanılabilir.

2. Araştırmalar, Çin'in süregelen uzay programı ve planlanan uzay istasyonu için kilit bir motivasyon teşkil ediyor. Düşük Uzay Yörüngesi'nde kalıcı bir insanlı varlık tesis etmek suretiyle Çinli bilim adamlarının biyolojik ve kimyasal araştırmalara yönelik ağırlıksız koşullara sürekli erişimleri olacak. Dahası, bu durum Evren'in uzay noktalarına dair uzun menzilli gözlemler için aracı bir erişim imkanı sunacak.

3. Çin'in uzay programı (Çin'in mevcut politikalarının çoğunda olduğu gibi) ekonomik teşviklerden güç alıyor. Dış uzayın henüz tam olarak kullanılamamış olan ekonomik potansiyeli, devasa boyutlarda olup, söz konusu potansiyel giderek daha fazla dikkat çekiyor. Ticari uzay uçuşları daha şimdiden bir gerçeklik halini aldı. Bu yılın Nisan ayında Google'ın milyarlarca dolarlık yatırımını, Planetary Resources Inc. adlı bir şirket kurdular ve bu şirketin misyonunun, gezegenlerden mineral çıkarıp, küresel üretime trilyonlarca dolar katkıda bulunmak olduğu belirtildi. NASA'nın yaptığı araştırmaya göre ise, 2,6 milyar dolarlık bir yatırımla, robot uzay araçlarının 500 tonluk bir gezegeni “ele geçirebileceği” ve onu ayın yörüngesine doğru ilerletebileceği iddia edildi. Maden çıkarma ve bu madenleri yeryüzüne taşıma konusunda daha fazla yatırım yapılması gerekebilir. Proje, on yıllık süre diliminde mevcut teknolojilerle gerçekleştirilebilir.

Planetary Resources Inc'in bir hayali, NASA'nın da ilgili araştırmaları olabilir. Ancak bu denklemde nakit paraya sahip olan Çin'in ta kendisidir. Çin'de devlet in sahip olduğu bazı girişimler, on milyarlarca do-

lara sahip; Çin hükümetinin elinde ise üç trilyon dolar kadar bir dış rezerv bulunuyor. Dahası Çin'in giderek büyüyen ekonomisi büyük oranda ithal minerallere bağımlı. Çin, uzayda maden çıkarma gibi bir projeye riskli (ve potansiyel olarak oldukça karlı) bir yatırım yapmak üzere gerekli teknolojiye, mali kaynaklara ve siyasi iradeye sahip olan dünya üzerindeki tek ülke olabilir.

4. Bir uzay programının oldukça yüksek bir sembolik değeri vardır. Amerika Birleşik Devletleri'nin insanlı programa verdiği desteğin azalması ve ISS'in giderek işlevsiz hale gelmesiyle birlikte, Çin, uzayda önemli bir insani varlık sergileyen tek ülke olabilir. Çin'in uzayda bağımsız bir şekilde var olması, ulusal gurur açısından oldukça büyük bir öneme sahip.

Çin'in uzay varlıklarının “isimlendirilmesi” de bu projenin taşıdığı sembolik değer in ilginç bir göstergesidir. Mao Zedong döneminde Çin'in uzay programının yavaş yavaş filizlendiği bir sırada taşıyıcı roketlerin isimleri “Uzun Yol” (Long March) [Çin Komünist Partisi'nin emrindeki Kızıl Ordu'nun gerçekleştirdiği askeri bir geri çekilme hareketi – Editör Notu] idi –yani Çin'in devrimsel mitolojisinde oldukça merkezi bir öneme sahip olan bir kavram... Çin'in çağdaş uzay programında ise devrimci yaftaların yerine mistik olanlar geçti. Roketlere “Shenzhou” ismi veriliyor. Bunu “tanrısal gemi” olarak çevirmek mümkün. Çin'in ayın yörüngesine gönderdiği ilk araç olan Chang'e-1 ise, Çin'de efsanevi bir ay tanrıçasına atfen isimlendirilmiş. Son olarak Çin'in halihazırda operasyonel olan yörünge laboratuvar modülünün ismi de –Tiangong-1-, “Cennet Gibi Yer” anlamına geliyor.

İnsanlı Uzay Mühendisliği Ofisi'nin direktörü Wang Wenbao'ya göre, “gelecekte kurulacak olan uzay istasyonunun ismi son derece çarpıcı ve motive edici olmalı. Bu büyük projenin ulusal prestijimizi güçlendireceği ve ulusal bütünlük ve gurur hissiyatına ivme kazandıracağını göz önünde bulundurursak, halkın isimler ve semboller düzeyinde süreçte katılması ve bir yakınlık kurması gerekmektedir.” Devrimci isimlerden mistik isimlere doğru bir kayma, Çin'in uzay programının cazibesini daha da artırmak üzere planlı bir politikanın sonucudur. Giderek daha sofistike uzay misyonları gerçekleştirildikçe, Çin'de birçok sosyal sınıf, etnik grup ve siyasi hizip, birlik beraberlik hissine kapılıyorlar ve uluslarının başarılarından gurur duyuyorlar. Çin hükümeti, uzay programına ciddi bir katkı sundu bu kararının da meyve vermesini canı gönülden istiyor. Askeri yetenekler, bilimsel ilerlemeler, ekonomik faydalar ve psikolojik zaferler, başarılı bir uzay programının potansiyel meyveleridir. Çin, teknolojik yeteneklere, siyasi iradeye ve bu yatırımların bir katkı sağlaması için gerekli sıcak paraya sahip olan tek ülke olabilir. Brendan P O'Reilly, Çin'de yaşayan bir yazar ve öğretim görevlisidir. “Transcendent Harmony” (Aşkın Uyum) adlı kitabın yazarıdır.

Afrika yoksul değil, sadece iyi yönetilmiyor

İngiltere’de yayımlanan bir raporda, toplumların sürdürülebilir bir yolda ilerleyebilmesi için, varlıklı ülkelerdeki aşırı tüketimciliğe ve hızlı nüfus artışına çözüm bulunması gerektiği kaydedildi.

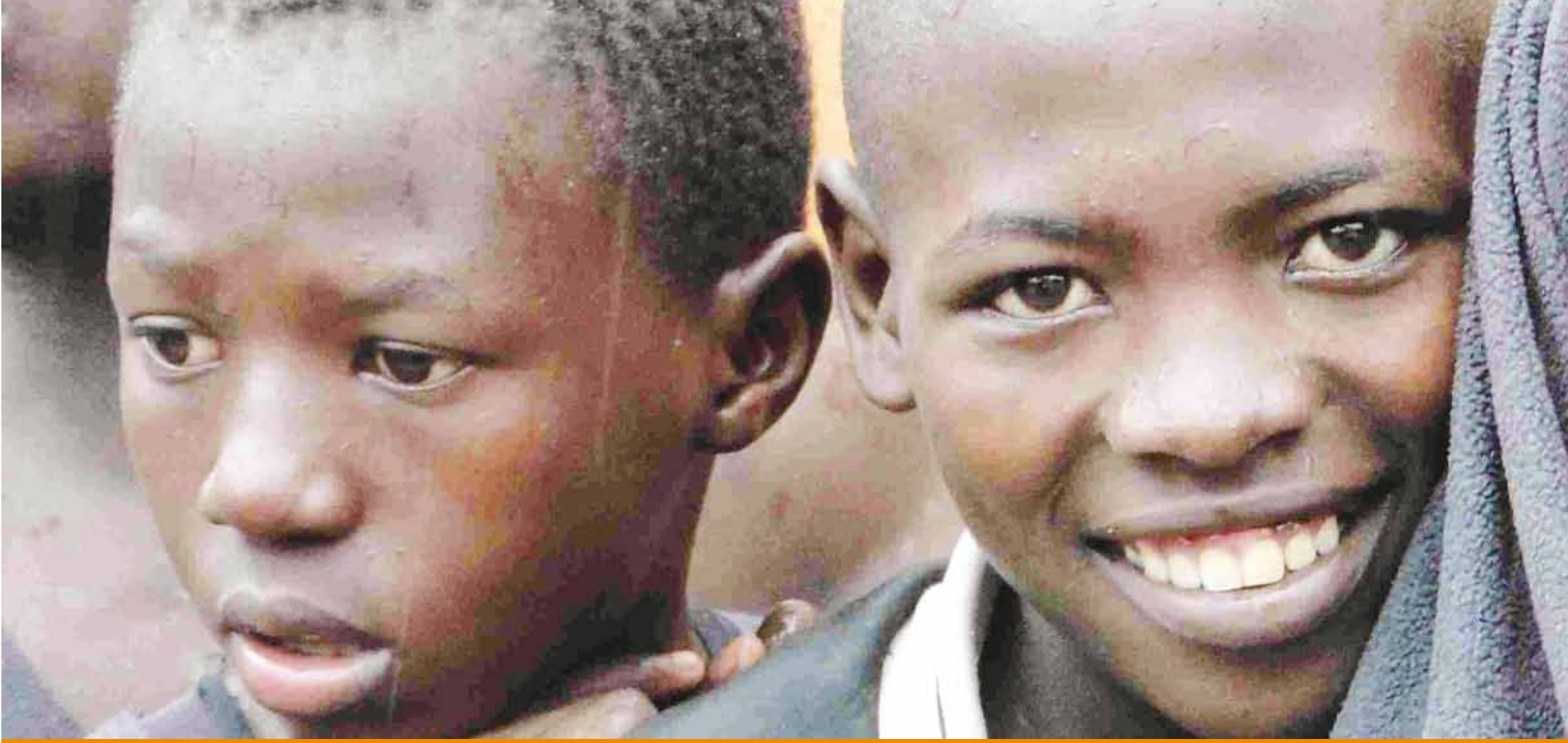
Royal Society of London bünyesinde bir araya getirilen uzmanlar grubu, yaklaşık iki yıl boyunca derledikleri veriler üzerinde bir rapor hazırladı. İngiliz hükümetine bilimsel danışmanlık yapan kurumun raporunda, dünyadaki tüm kadınlara aile planlama yöntemlerini kullanma olanağı sağlanması, sağlıklı ekonominin göstergesi olarak gayrisafi yurt içi hasıla verilerinin ötesine gidilmesi ve yiyecek savurganlığının önlenmesi önerileri yer alıyor. Rapor, Haziran ayındaki Rio+20 zirvesi için yapılan hazırlıklara da ışık tutacak. Raporun başkanı Sir John Sulston, “İnsanlık ve gezegenimiz bağlamında, insanın sağlığı ve refahı ile doğal çevre açısından köklü değişikliklerin olduğu, son derece kritik bir döneme geçiyoruz. Yaşanacaklar, insanlık dışında-

ki başka unsurların yaratacağı sonuçlar olmayacak; tamamen insanın kendisine bağlı olacak.” dedi. Sir John Sulston, Genom Projesinin İngiltere ayağına liderlik ettiği sırada tın kazanmış bir bilim adamı. 2002 yılında Nobel Tıp Ödülü’nü paylaşan Sir John, Manchester Üniversitesi’nde Bilim Etiği ve Buluşlar Enstitüsü’nün başkanlığını yapıyor.

Dünya nüfusu eskiden çevreyle ilgili tartışmaların başlıca unsurlarından biri olmakla birlikte, son yıllarda gündemin gerilerinde kalmıştı. Bunun bir nedeni Dünya’nın, tahmin edilenden daha fazla insanı barındırabildiğinin anlaşılması, diğer bir nedeni de, gelişmekte olan ülkelerin, nüfusun, Batı’daki aşırı tüketimciliğin gizlenmesi için bir paravana olarak kullanıldığını düşünmeleriydi. Ama şimdi nüfus sorunu, yeniden gündemde. Araştırmalar en yoksul ülkelerdeki kadınların aile planlama yöntemlerinden yararlanmak istediklerini; bunun diğer insanların da yararına olduğunu ortaya koyuyor.

Birleşmiş Milletler’in “orta erimli” tahminleri, halen tıkkayın 7 milyar olan dünya nüfusunun bu yılın sonu gelmeden 10 milyonu geçeceği ve daha sonra düşmeye başlayacağı yönünde. Merkezi Nairobi’de bulunan Afrika Kalkınma Siyaseti Enstitüsü genel müdürü Eliya Zulu, “Dünya nüfusuna eklenmesini beklediğimiz 3 milyar insanın büyük bölümü en az gelişmiş olan ülkelere doğacak. Tek başına Afrika’nın nüfusu 2 milyar artacak.” diyor ve ekliyor:

“Bu ülkelerde aile planlaması konusuna yatırım yapmamız, kadınlara güç kazandırmamız, çocuk ve anne sağlığını geliştirmemiz ve en yoksul durumdaki ülkelerin eğitime daha fazla kaynak ayırabilmesine olanak yaratmamız gerekiyor.”Royal Society of London raporunda, gelişmiş ülkelerin yılda 6 milyar dolara mal olduğu tahmin edilen aile planlamasına, evrensel düzeyde erişimin sağlanmasını desteklemeleri öneriliyor. En az gelişmiş olan ülkelerdeki doğurganlık düzeyinin dünyanın diğer bölgeleriyle aynı nokta-

GELECEĞİ BELİRLEYECEK İKİ UNSUR: NÜFUS VE TÜKETİM AFRİKA’NIN ‘ORTA SINIF’ POTANSİYELİ

James Melik - Richard Black

Afrika’nın milyarlık nüfusu kıtada gerçekten bir orta sınıf oluşup oluşmadığını anlamaya çalışan uluslararası şirketler tarafından mercek altına alındı. Potansiyel olarak Afrika’da gelişecek bir orta sınıf dünyanın en büyük pazarı olma-ya aday. Yeni gelişen pazarlara odaklanmaya başlayan içki ürünleri devi Diageo, Etiyopya’da daha önce devlet tarafından kontrol edilen bir üretim merkezini satın aldı. Eğer ülkenin başkenti Addis Ababa’da bir içki ısmarlamak isterseniz barlarda Diageo’nun ünlü markaları Johnny Walker ve Smirnoff’un yanında yerel Meta birasını da görebilirsiniz.

Ülkenin Diageo yöneticisi Francis Aghom Agbonlahor, “Bizim stratejimiz Meta markasına yatırım yapmak. Bu marka ülkenin simgelerinden biri. Biz onu eski ihtişamlı günlerine döndürmek istiyoruz. Yeni aldığımız üretim merkezini üç yıl içinde iki katı verimli hale getirmeyi planlıyoruz” dedi.

Agbonlahor, hükümetin özelleştirme kararından memnun olduğunu söylese de Etiyopya gibi bir ülkede iş yapmanın bir çok zorluğu var. Agbonlahor “Bürokrasi insanı zorlayabiliyor. Tek bir belgeyi onaylatmak için bir yere bazen iki bazen beş kere gitmek gerekebiliyor. İnsanın bu ülkede sabırlı olması gerek.” dedi. Addis Ababa’da Diageo ürünlerinin reklamını yapan bir çok reklam panosu bulunuyor. Firma yöneticisi “Biz bu pazara girmeden reklamcılık diye bir kavram neredeyse yoktu. Biz şehrin ilk 15 büyük reklam panosunu yerleştirdik, rekabet hem bu pazar için hem de tüketiciler için yararlı” dedi.

Afrika halkları yoksul olabilir ama Afrika, maden, toprak, işgücü ve güneş açısından çok zengin bir yer. Bu yüzden yabancılar kıtaya yüzlerce yıldır, işgal etmek, yağmalamak ve ticaret yapmak için gelmiş. Ancak, örneğin Güney Sudan’ın kaynakları hiçbir zaman düzgün bir şekilde geliştirilmemiş. Sömürge döneminde, Güney Sudan işgücü ve hammadde kaynağı olarak kullanılmış.

Sosyal Hareketlilik

Fakat uluslararası şirketlerin Afrika’ya yatırım yapıyor oluşu kıtada bir orta sınıfın ortaya çıkmakta olduğunun göstergesi mi? Diageo Afrika’nın yöneticisi Nick Blasquez, “Afrika söz konusu olduğunda orta sınıf ne anlama geliyor emin değilim” dedi.

Balsquez “Bu insanlar ilerlemeye çalışıyor, çocuklarına eğitim vermeye çalışıyor, kendilerini geliştirmeye çalışıyor. Bu anlamda tüm dünyada insanlar markalara neden ilgi duyuyorlarsa onlar da o yüzden ilgi duyuyorlar” dedi. İçecek devinin Afrika bölümü başkanı sözlerine “Artık tüketiciler yasal olmayan ve sağlıklı olmayan alkolü ürünleri tüketmekten vazgeçiyor ve marka ürün tüketimine yöneliyor. Markalar arasında da daha kaliteli markalara olan talep giderek artıyor” diyerek devam etti.

‘Gerçekler’

Balsquez alkolü içecek tüketiminin gayri safi milli hasılanın artışına bağlıyor; ancak bir çok kişi için bu artış bir orta sınıfın ortaya çıktığı anlamına gelmiyor. Global Pacific’den Duncan Clarke’a göre Afrikalıların %70’i günde 2 dolardan az kazanıyor. Bazı ülkelerde bu kazançla yaşayan kişilerin oranı %70’ten

bile fazla. Duncan “Afrika’da hem ortaçağda kalmış hem de modern ekonomiler mevcut fakat bu ekonomilerde orta sınıf varlığından söz etmek oldukça zor.” dedi. Peki eğer gerçek bir orta sınıf yoksa, Walmart ve Diageo gibi uluslararası şirketler bu kıtaya yatırım yapmakta hatalı mı?

Duncan, “Bu şirketler kendi kararlarını verebilirler. Fırsatları görmekte oldukça yetenekliler. Ben sadece Afrika’nın sözde orta sınıfının gerçekte nasıl olduğunu göstermek istiyorum, Afrika’da diğer ülkelerdeki orta sınıf kadar kazananların oranı %5’i geçmiyor. Bu, kıtada farklı ülkelere yayılmış elli milyon insan demek. Bu kişilerin çoğu da Güney Afrika ve Nijerya gibi zengin ülkelerde yoğunlaşmış.” diyor.

Clarke, Etiyopya ve Kenya’da bile zengin insanlar olduğunu kabul ediyor ancak zenginlerin varlığı bu ülkelerde gerçek bir orta sınıf olduğu anlamına gelmiyor. Clarke “Bu ülkelerde zenginler var ve bu kişiler son yıllarda yaşanan ekonomik büyümenin bir bedeli var. Herkes fiyatların sürekli artıyor olduğundan şikâyetçi. Tüketiciler yemek ve giysi ile benzin almak arasında seçim yapmak zorunda kalabiliyor. Clarke “Hükümetlerin enflasyon sorununu nasıl çözecekleri çok önemli. Bu konudaki başarıları ekonominin büyümeye devam edip etmeyeceğini gösterecek” dedi.

Afrika’daki Dış Yatırımlar Rekor Düzeyde

Bir araştırmaya göre Afrika, geçen yıl yapılan küresel doğrudan dış yatırımlardan en büyük payını aldı. Afrika’ya dışarıdan yatırım projeleri 2011’de yüzde 27 artarak bu kıtanın dünya yatırımlarındaki payını dörtte bir düzeyine çıkardı. Uluslararası danışmanlık şirketi Ernst & Young’a göre, bugün 80 milyar dolar düzeyinde olan Afrika’ya yapılan dış yatırımlar 2015’te 150 milyar dolara çıkacak. Şirket, 2012 yılı Afrika Araştırması’nda, yatırımların mali kriz öncesi seviyeye ulaşmak üzere olduğunu bildirdi. Yatırımlar özellikle imalat , altyapı ve hizmet sektörlerinde yoğunlaştı. ‘Afrika gelişme örneği’ Araştırma, Afrika’ya halihazırda yatırım yapmış olanların kıtayı algısı ile yapmamış olanların algısı arasında “çok büyük tezatlar” olduğunu ortaya koydu. Raporda, “Afrika’da iş yapmamış olanlar için bu kıta yatırımlar açısından dünyadaki en az cazip bölgeyi teşkil ediyor” denildi. Ernst & Young’ın Johannesburg’daki Afrika merkezinin başkanı Michael Lolar yaptığı açıklamada, “Evet, sorunlar var ama artık Afrika ile ilgili olumlu örnekler üzerinde yoğunlaşmak gerekir” dedi. Lolar, “Bizim açımızdan Afrika örneği gelişme, büyüme, ekonomik ve siyasi canlılık örneğidir” diye devam etti. Zambia’da yatırımlar son bir yıl içerisinde yüzde 93 arttı. Gana, Botswana, Tanzanya, Cape Verde ve Mauritius da önemli dış yatırımlar aldı. Afrika’nın da bu yatırımları artırmaya çalıştığını belirten Lolar, “Afrika ülkelerinin birbirine yaptığı yatırımlarda da son dört yıl içinde Güney Afrika, Kenya ve Nijerya’nın başı çektiği büyük gelişmeler kaydedildi” dedi.

ya getirilmemesi halinde, 2100 yılında dünya nüfusunun 22 milyara ulaşacağı, bu nüfusun 17 milyarını Afrikalıların oluşturacağı belirtiliyor.

Gezegenin sınırlarıRoyal Society of London raporunda, insanlığın gezegen üzerindeki “güvenli” sınırları çoktan aşmış olduğu, bunun da gelecekte ciddi tahribat yaratması tehlikesi bulunduğu belirtiliyor.

Kurum, aile planlaması ve evrensel düzeyde eğitimin önemini vurgulamanın yanı sıra, dünyadaki en yoksul durumda bulunan 1,3 milyar insanın bu durumdan kurtarılmasına öncelik verilmesi gerektiğine dikkat çekiyor. İngiliz uzmanlar, bu insanların daha fazla yiyecek, su ve diğer kaynakları kullanması gerekiyorsa, bunun sağlanması gerektiğini belirtiyor; ama aynı zamanda en varlıklı durumdaki toplulukların da tüketimlerini kısımları gerektiğini vurguluyor.

Raporda, gelişmiş ülkelerde halkın refah düzeyi etkilenmeden dünya üzerinde yaratılan olumsuz izlerin azaltılabilmesi için, yiyecek savurganlı-

ğının ortadan kaldırılması, fosil yakıtları kullanımının düşürülmesi ve ürüne dayalı ekonomilerin, hizmeti esas alan ekonomilere dönüştürülmesi öneriliyor. Sir John Sulston, “Gelişmiş ülkelerde yaşayan bir çocuk, gelişmekte olan ülkelerdeki çocuklardan 30-50 kat daha fazla su tüketiyor, enerji kullanımının ölçütü olarak kabul edilen karbon dioksiti 50 kat fazla üretiyor. Dünyanın, şu andaki ve ileride daha da artacak eşitsizlikle yoluna devam etmesi düşünülemez.” dedi. Gelişmekte olan ve orta gelirli ülkelerin bazılarında, obezite gibi, Batı’da görülen aşırı tüketimciliğin sonucu olgular yaşanmaya başladı. Royal Society of London, ekonominin sağlıklı olmasına hemen hemen tek gösterge olarak sadece gayrisafi yurt içi hasıla verilerinin kullanılmasına son verilmesi gerektiğini vurguluyor ve “doğal sermaye”ye, bir diğer deyişle doğanın parasız olarak sağladığı olanaklara değer veren diğer ölçütlerin de kullanılması gerektiğini kaydediyor.

FOTOĞRAF: http://www.retrak.org/news/Detail.aspx?id=44

GSYH’nin ötesine geçmeliyiz

Essex Üniversitesi Çevre ve Toplum Profesörü Jules Pretty, “GSYH’nin ötesine geçmeliyiz. Bunu kendiliğimizden yapabiliriz yoksa ilerde, sonu gelecek olan gezegenin mecbur kılması yüzünden yapmak zorunda kalacağız. Çevre, bir ölçüde ekonomidir. Ekonomileri, insanların yaşamlarını geliştirecek şekilde ve doğal sermayeye zarar vermeden, hatta zenginleştirerek yönetmek mümkün.” dedi. Haziran ayında yapılacak Rio+20 zirvesinde, gelişmekte olan ülkelerde sağlık

ve eğitim eksikliklerinin azaltılması için belirlenmiş olan “Binyıl Kalkınma Hedefleri”ni izlemek üzere, bir dizi “sürdürülebilir kalkınma hedefi” saptanması bekleniyor. “Sürdürülebilir kalkınma hedefleri”nin varlıklı ülkeleri tüketimlerini kısımaya yöneltip yöneltmeyeceği henüz belirsiz. Rio zirvesine katılacak hükümet temsilcilerinin, GSYH’den başka ekonomik göstergeler geliştirilmesi ve kullanılması üzerinde anlaşmaya varmaları da olası.

Yoksulluğun Kısır Döngüsü

“Hizmetçi Kız” kavramı Batılı ülkelerde artık pek kullanılmıyor. Ancak kalkınmakta olan ya da kalkınmanın eşiğindeki ülkelere her 10 kadından biri 12 yaşından itibaren evlerde hizmetçilik yapıyor. “Eğer okula gitmiş olsaydım bugün hizmetçilik yapıyor olmazdım.” “Hizmetçi olarak yemek yapmak, çamaşırları yıkamak ve tüm ev işlerini yapmak gibi görevlerim var.” “Her gün yaptığım işler değişiyor: Sürekli toz almak ve ortalığı süpürmek zorundayım. Ayrıca hizmetçilik yaptığım evin çocuklarına yemek pişirmek ve onlara bakmak da benim görevim.” “Hizmetçi olarak çalıştığımız evlerin sahipleri, bize sunulan akşam kurslarını finanse etmeye yanaşmıyor.” Deutsche Welle’ye konuşan bu hizmetçi kızlar Kamerunlu, Kolombiyalı, Çadlı ve Burkina Fasolu. Dünyada kaç hizmetçi kadın olduğu konusunda bir veri bulunmuyor. Bu kadınlara istatistiklerde de yer verilmiyor. Gözlerden ırak çalışıyorlar ve işverenlerin keyfi uygulamalarına maruz kalıyorlar.

Çocukları koruma örgütü Terre des Hommes, dünya çapında okula gidemeyen çok sayıda çocuğun evlerde hizmetçi olarak çalıştırılmasından şikâyetçi. Bu çocuklardan bazıları maddi imkansızlıklar nedeniyle okulu yarıda bırakıyor. Bunlardan biri de Kamerunlu Odette. Odette “Ben yoksul bir aileden geliyorum. Ailem beni okula gönderemedi, maddi imkanları yoktu. Ben tek çocuk değilim, biz toplam altı kardeşiz” şeklinde konuşuyor.

Hizmetçi çocuklar sorununu aslında ilgili ülkelerin politikacıları da biliyor. Çocukları koruma örgü-

tü Terre des Hommes’un çocuk hakları bölümü başkanı Alman Barbara Küppers “Neredeyse hiçbir hükümet öne çıkıp, geniş çaplı müdahalede bulunup, kızlara okula gidebilme imkanları sunmuyor” diyor. Kamerun’daki Kadın Hakları Bakanlığı hizmetçi kızların durumunu yakından takip ediyor. Bakanlık görevlisi Jean-Pierre Makang “Kamerun’un her eyaletinde temsil edilen bir kadın iletişim ağı kurduk. Bu iletişim ağı düzenli olarak insanları konuya duyarlı hale getirmek üzere kampanyalar düzenliyor ve hizmetçi kızların zor durumuna dikkatleri çekmeye çalışıyor. Biz ayrıca bu durumdaki kızların bir araya gelmesi ve kendi iletişim ağlarını oluşturmaları için çaba sarf ediyoruz” açıklamasını yapıyor.

Mali Yardım Yapıyorlar

Kamerun’daki Kadın Bakanlığı bunun ötesinde bu durumdaki kızlara kendi iş yerlerini açabilmeleri için mali yardımlarda bulunduğunu açıklıyor. Ancak Kamerunlu Odette’in bu konuda şüpheleri var: “Şahsen ben bu söylenenlere inanmıyorum. Ben hükümetin şimdiye kadar bizim için herhangi bir şey yaptığını hiç duymadım.” Uzmanlar hizmetçi kadınların çalıştırıldığı ülkelere hükümetlerin, bu duruma kayıtsız kaldığı ve kızların okula gitmeleri, eğitimden geçirilmeleri için gerekli önlemler alınmadığı süreçte tüm söylenenlerin kâğıt üzerinde kaldığı açıklamasını yapıyor. Bu yüzden de dünya çapında hâlâ milyonlarca kadının hizmetçi olarak dünyaya geldiği ve ölene kadar bu işi yapmak zorunda kaldığı vurgulanıyor. (bbc ve du)

BANKALARA BAĞIMLILIK RİSKİ

Zhang Danhong

Avrupa Birliği’ndeki işsizlerin sayısı 25 milyona dayandı. Resesyonla ve ağır borç yükü ile boğuşan Para Birliği’nin en büyük problemi ise bankalarla devlet arasındaki karşılıklı bağımlılık. İnternet balonunun söndüğü ve 11 Eylül saldırılarının dünyayı şoke ettiği 2000’li yılların başlarında merkez bankaları ucuz parayla resesyon tehlikesini savuşturmaya çalışmıştı. Piyasada bollaşan para yatırılacak yer arıyordu. Ucuz paranın büyük bölümü yaratıcı Amerikan yatırım araçlarına aktı. Alman bankaları da bu modaya uydu. İrlanda ve İspanya’da emlak satışları adeta patladı. Gayrimenkul fiyatları tırmanıyor, ev sahibi olan kendini zengin olmuş sayıyordu. ABD, İspanya ve Almanya’da riske girmekten korkmayan gözü pek bankaların başında kamu bankalarıyla kamunun ortak olduğu bankalar geliyordu.

Köln Üniversitesi Ekonomi Politikası Enstitüsü Başkanı Johann Eekhoff, mal sahibi devlet olunca risklere önem verilmediğini söylüyor. Eekhoff’a göre devlet garantör olunca bankalar finans piyasasında kumar oynamaktan çekinmiyor. Devlet, ortağı olduğu bankalara düşük sermayeyle büyük işlere girişme imkânı taniyordu. Bankalar da hükümetlerin borç tahvillerine yüklü para yatırmaya başladı. Basel II kuralları hazine bonolarını güvenli yatırım aracı sayıyor, bankalar da sermaye teminatı göstermeden tahvil alabiliyordu. Güney Avrupa ülkeleri de Almanya’nın yüksek kredi notuna güvenerek düşük faizle borçlarını ikiye katlayabiliyordu.

Böyle Gelmiş, Böyle Götmez

2008 yılında Amerikan yatırım bankası Lehman Brothers iflas edince herkes ayıldı. Amerikan yatırım sertifikaları zehir saçıyordu. Avrupa bankaları sallanmaya başladı. Almanya’da devlet sistemik bankaları kurtarmak için 39 milyar Euro harcadı. İrlanda bütün banka borçlarını üstlenerek 2010 yılında bütçe açığını milli gelirinin yüzde 32’sine çıkardı. İrlanda bankaları devleti iflasa sürüklerken Yunanistan’da bankalar devletin borç

yükü altında eziliyordu. 2010 yılında iskartaya çıkan Yunan devlet tahvillerini bankalar satın almıştı. Avrupa Merkez bankası imdada yetişerek bankalardan hazine bonolarını satın aldı. Alman ekonomistlerine göre merkez bankası bunu yapmakla büyük günah işlemiş oluyordu. Alman ve Fransız bankaları da bundan etkilendi. Lobiciler hükümetleri Yunanistan’ı kurtarmaya ikna ettiler. Böylece bankalar tehlikeli tahvillerden kurtarılmış ve bütün risk devlete, dolayısıyla da vergi mükellefine yüklenmiş oluyordu.

Euro Bölgesi merkez bankaları özel bankaların borçlanma şartlarını yumuşattı. Johann Eekhoff, devletin borç aldığı parayı ödeyecek durumda olmamasının bağımlılığı daha da artırdığını ve borçlu ülkelerdeki bankaları reyting kaybından kurtarmaya çalışmanın hata olduğunu söylüyor. İnterbank işlemleri durma noktasına gelirken para güneyden, güvenli bir liman olan Almanya’ya akmaya başladı.

Kredi darboğazı çıkmaması için bankaların 2012 Şubatına kadar Avrupa Merkez Bankası’na adeta bedava borçlanmasına imkân tanındı. Bunun karşılığında bankalardan, devlet tahvil alıp faizlerin yükselmesine mani olması ve borçlu devlet üzerindeki baskının azaltılması isteniyordu. İspanyol ve İtalyan bankaları bu tavsiyeye uydu.

Bankalar Vergi Mükellefine Emanet

Oxford Üniversitesi öğretim üyelerinden Clemens Fuest bu uygulamanın bağımlılığı artırdığı görüşünde. Fuest, “İspanyol bankalarının, Avrupa Merkez Bankası’na finanse ettirerek İspanyol devlet tahvili alması, Euro Bölgesi’nden aldığı parayı İspanyol devletine vermesiyle eş anlamlıdır”, diyor.

Bu durumda devlet ve bankalar anca beraber kanca beraber oluyor. Clemens Fuest bu kader ortaklığından kurtulmanın mümkün olduğunu ve kısa vadede bankaların çalışabilir duruma getirilmesi gerektiğini belirtiyor. Fuest’e göre, ya bankaların alacaklarıyla bonoya para yatırımlar zarar eder, ya da onların borcunu vergi mükellefi üstlenir.

‘İNSANSIZ UÇAKLARI ELE GEÇİRMEK ÇOK KOLAY’

Bin dolarlık ödülünü kazanmak için “korsanlığa” soyunan bilim insanları Amerikan İç Güvenlik Bakanlığı’na ait bir insansız savaş uçağının kontrolünü ele geçirmeyi başardı. Austin’deki Teksas Üniversitesi’nden araştırmacılar, insansız uçağı ele geçirmek için “spoofing” (aldatmaca) denilen bir yöntem kullandı. Yani araştırmacılar insansız uçağın kendilerinin yolladığı sinyallerin bakanlığa ait uydulardan geldiğini sanmasını sağladı. Aynı yöntem 2011 yılında bir Amerikan hava aracını düşürmek için İran tarafından kullanılmıştı.

Bazı uzmanlar bu denemenin insansız hava aracı kullanmanın potansiyel tehlikelerini gösterdiğini düşünüyor. İnsansız uçaklar çoğunlukla binlerce kilometre ötedeki bir merkezden kontrol ediliyor. Bu araçlar genelde ABD tarafından Afganistan gibi çatışma bölgelerinde kullanılıyor. Teksas Üniversitesi’nden Todd Humphreys ve ekibi İç Güvenlik Bakanlığı yetkililerine insansız uçakların kontrolünü nasıl kaybedebileceklerini bir statü kütük bir helikopter kullanarak gösterdi.

Humphreys “Ya biri posta taşıyan insansız uçakları bu şekilde ele geçirir ve onları füze atmak için kullanırsa? Bu 11 Eylül saldırılarının ardındaki fikrin aynısı” dedi. Potansiyel tehlikelerUzaktan komandalı silahların sınırlandırılması için kampanya yürüten ICRAC örgütünden Noel Sharkey “Böyle bir insansız uçağı ele geçirmek çok kolay. Az da olsa teknik bilgisi olan herkes bunu yapabilir. 1000 dolarlık bir harcamayla sivil kullanımdaki tüm insansız uçaklar ele geçirilebilir” dedi. Kontrolü ele geçirilen insansız uçağın GPS sinyallerinin şifresiz olduğunu belirten Sharkey sunları söyledi: “Bu çok tehlikeli. Kötü niyetli kişiler bir insansız uçağı ele geçirip bir binaya çarptırabilir. Ya da uçağı çalıp patlayıcılarla doldurup sonra bir hedefe yönlendirebilirler. Yine de en kaygı verici olan, çok yetenekli birinin orduya ait saldırı amaçlı uçakları ele geçirmesi.”

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları temsilcisi Navi

Pillay, ABD’nin Pakistan’daki insansız hava aracı (İHA) saldırılarının ciddi yasal sorunlar barındırdığını söyledi. Pakistan’da araştırma için bulunan Pillay yaptığı açıklamada, ABD’nin terörle mücadele operasyonlarında giderek daha merkezi bir rol alan İHA saldırılarının yasallığının tartışmalı olduğunu belirtti.

ABD yetkilileri hafta başında El Kaide lideri Ebu Yahya el Libi’nin öldürülmesinin ardından İHA politikasını savunan bir açıklama yapmıştı. ABD Savunma Bakanı Leon Panetta, ABD’nin “kendini korumaya devam edeceğini” söylemişti.

Salı günü Pakistan Dışişleri Bakanlığı, ABD büyükelçi yardımcısını çağırarak son saldırılar konusunda tepkilerini dile getirdi. Pillay, “İHA saldırılarının uluslararası hukuka, özellikle ayırt etme ve orantılılık ilkelerine uygunluğu oldukça tartışmalı” dedi.

Pillay, ayrıca, ordu emir komuta zincirinin dışında yapılan İHA saldırılarında uluslararası hukukun ihlal edilmesinin durumunda sorumluların açığa çıkarılmasının da güç olduğunu sözlerine ekledi. Pillay, İHA saldırılarının “sivil ve askeri denetimin dışında” yapılması ile ilgili kaygılarını dile getirdi. Pillay, Pakistan hükümetini, BM Yargısız İnfaz Temsilcisi’ni bazı olayları araştırması için ülkeye davet etmeye çağırdı.

ABD, Yemen, Somali ve Afganistan’daki askeri operasyonlarda da İHA kullanıyor. Muhabirlerimiz, İHA saldırılarının, hedef dışında bölgede bulunan masum insanların da öldürülmesi nedeniyle, çok tartışmalı olduğunu belirtiyor. ABD ve Pakistan arasındaki ilişkiler İHA saldırıları nedeniyle giderek kötüleşiyor. BBC’nin savunma muhabiri Jonathan Marcus’a göre, Pakistan’daki İHA saldırılarının sorunlu taraflarından biri, saldırıların silahlı çatışmalar konusunda uluslararası hukuka uymakla yükümlü ABD ordusu tarafından değil, operasyonları şeffaf olmayan Merkezi İstihbarat Teşkilatı tarafından yapılması. Marcus, ayrıca, “Pakistan, Afganistan gibi çatışma bölgesi olmadığı için, ülkedeki operasyonların yasallığı tartışmalı” dedi. (bbc)

İSTİKRARLI BÜYÜME DOĞU İLE BATI'NIN KİLİT NOKTASI: TÜRKİYE

Türkiye 2000'li yılların başında demokratikleşme alanında büyük başarı kaydetti. Uzun süre devam eden ordunun siyaset üzerindeki etkisini kaldırıp sivil yönetimi gerçekleştirmesiyle Arap baharı ile sembolize edilen siyasi reformları hedefleyen bölge ülkeleri için Türkiye, demokratikleşme modeli olarak ilgi görüyor. Dış politika açısından da Suriye sorunu, İran nükleer sorunu ile ilgili müzakerelere ev sahipliği yaparak Türkiye, Orta Doğu'daki liderliğini gitgide sağlamlaştırmaktadır.

Ryosuke Hanafusa - Toshihiro Nakanishi

Avrupa'daki borç kriziyle Avro Bölgesi ve çevredeki ülkelerin ekonomileri sarsılırken, Türkiye'nin 2012 yılı ekonomik büyüme oranının resmi tahminlere göre 2011 yılına kıyasla yüzde 4 artması bekleniyor. Eksi büyüme ihtimali olan Avro Bölgesiyle karşılaştırıldığında bu gelişme çok çarpıcı görünüyor.

Orta Sınıfın Yükselişi Ülkenin Güçlü Yarı

Orta sınıfın başı çekmesiyle bireysel tüketimin ekonomiyi desteklediği ve finansal kuruluşların mali yapısının sağlıklı olduğu söylenebilir. Ülkenin kuruluşunun 100. yılına denk gelen 2023 yılında ekonomi ölçeğinde dünyanın ilk 10 ülkesi arasında girmeyi hedefleyen Türkiye için cari açık ve enflasyon gibi risk unsurlarını azaltarak sürdürülebilir büyümenin sağlanması en önemli konu oluyor.

Türkiye'de, Avrupa'ya yönelik ihracat merkezi olarak çok sayıda yabancı otomobil ve elektrikli ev aletleri üreticisi ülkeye giriş yapmış durumda. İhracatının yarısını oluşturan Avrupa Birliği ile 1996 yılından bu yana Gümrük Birliği Anlaşması bulunuyor ve şirketler, Türkiye'nin ucuz ve kaliteli iş gücünü kullanarak ürün montajı yaparak Avrupa'ya ihrac ediyorlar.

Türk hükümeti, Arap ülkeleri ve diğer ülkelerle de serbest ticaret anlaşması müzakerelerini aktif bir şekilde yürütmekte olup Orta Doğu ve Asya gibi bölgelerle olan ticaret hacmini de artırıyor.

Son zamanlarda Türk iç piyasasına da yabancı firmaların ilgisi arttı. Nüfusun artması ve ekonomik büyümeyle birlikte kişi başına düşen gelir de yükseldi. İstanbul'un her yerinde büyük çaplı alışveriş merkezlerinin inşası hızlandı. 2011 yılında ki iç tüketim, 2010 yılına oranla yüzde 7,7 artarak ekonomik gelişmenin itici gücü oldu.

Cari Açığın Artmasından Endişe Ediliyor

Öte yandan cari açığın gidişatı konusunda da endişeler bulunuyor. GSYİH'nın yaklaşık yüzde 10'una tekabül eden cari açığın aşağılara çekilmesi hedefliyor. Türkiye'de üretim merkezleri oldukça fazla sayıda olsa da ülke parçalar gibi ara malların yurt dışından ithal edilmesine bağımlı bulunuyor. İthalatın yüzde 70'ini ara mallarının oluşturduğu söyleniyor. Doğal kaynak ithalatçısı bir ülke olarak Türkiye, petrol ve doğalgaz ithalinin artmasıyla cari açığın şiştiği bir ekonomik yapıya sahip. Enerji ithalinin artmasına ülke içi tüketim patlaması eklenince enflasyonun artması endişelerini de beraberinde getiriyor ve yolunda giden ekonominin gidişatına dair belirsizlikleri de arttırıyor.

Piyasanın bir bölümünde merkez bankasının parasal sıkılaştırmayla iç talebi soğuttuğu ve böylece cari açığı da düşürdüğü görüşü hâkim. Finansal kuruluşların kredi büyüme hızında yavaşlama gözleniyor ve sıkılaştırmanın etkisini gösterdiği yorumları yapılıyor. Ancak ana ihracat pazarı olan Avrupa'daki ekonomik krizle, yurt içi mal fiyatlarının gidişatının her ikisini de göz önünde bulundurması gereken Merkez Bankası bu konuda zor bir dengeleme yapmaya çalışıyor. Hükümet, nisan ayı başlarında ülkede ara malı üretim üssü kurulmasını hedef alan yeni teşvik sistemini açıkladı. Türkiye'nin yurt dışına bağımlı olduğu ürün ve ara mallarının ülkede üretilmesi durumunda gümrük ve vergi muafiyeti, faiz desteği gibi teşvikleri sunacak. Hedef yüksek katma değerli sanayinin yetiştirilmesi ve bununla ekonomik yapının değiştirilmesine hız verilmeye çalışılıyor.

Demokratik Model Oluşturuldu

Uluslararası toplumda Türkiye'nin önemi gittikçe artıyor. Yüksek büyüme oranı devam ederken sadece Avrupa'ya yönelik bir ihracat noktası olmanın dışında, iç tüketim pazarı için Türkiye'ye giriş yapan yabancı firmalar da artıyor. Devasa cari açık ve enflasyon baskısına dikkat etmek gerekli de olsa, Türkiye'nin ekonomisine olan güveni ülkenin dış politikasına yansıtıyor. Batı'ya endeksli politika, bölgeye önem veren ve özgün tutum alan bir çizgiye çevrildi. İran'ın nükleer sorununun tartışılması için gerçekleşen toplantıya ülkenin ev sahipliği yapması gibi aktif ara bulucu politikası dikkatleri çekiyor. Orta Doğu'da demokratikleşme hareketi sürerken, "demokratik Müslüman ülke" olarak

dikkati çekmekte olan Türkiye'nin hızla yükselmesi, bölgedeki güç dengelerini değiştiriyor.

Ara Buluculuk Diplomasisinde İlgi Odağı

Türkiye 2000'li yılların başında demokratikleşme alanında büyük başarı kaydetti. Uzun süre devam eden ordunun siyaset üzerindeki etkisini kaldırıp sivil yönetimi gerçekleştirmesiyle Arap baharı ile sembolize edilen siyasi reformları hedefleyen bölge ülkeleri için Türkiye, demokratikleşme modeli olarak ilgi görüyor. Dış politika açısından da Suriye sorunu, İran nükleer sorunu ile ilgili müzakerelere ev sahipliği yaparak Türkiye, Orta Doğu'daki liderliğini gitgide sağlamlaştırmaktadır. Türkiye'de geçmişte ordu, siyasette etkisini göstermekteydi. 1950 yılından itibaren yarım yüzyıl içinde ordu 4 kez hükümet devirdi ve demokrasinin sınırlarını gösterdi. Fakat ekonominin serbestleştirilmesi, orta kesimin genişlemesiyle birlikte yavaş yavaş sivil yönetim sistemine geçiş imkânı ortaya çıktı.

Önce 2001 yılında ülkenin en yüksek karar organı olan Millî Güvenlik Konseyi (MGK) üyelerinin yarısından çoğu Başbakan Yardımcısı, Adalet Bakanı gibi sivillerden oluşmaya başladı. "Hükümete tavsiye" adı altında, savunma dışında siyaset, sosyal sorunlar gibi geniş alanda ordunun müdahalesi için "araç" niteliğindeki MGK değişti. 2004 yılından itibaren genel sekreteri de sivillerden seçilerek ordunun siyaset hakkında söz söyleme alanı daraltıldı. Bu gelişmeler içinde büyük kitlelerin ilgisini toplayan ılımlı İslamcı parti olan Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP) iktidarı başladı. Cum-

sal değişimi gerçekleştirdiği analizini yapıyor.

Dış politika alanında İslami yönü kuvvetli olan hâlihazırdaki hükümet, "Doğu'ya Bakan" dış politikasıyla Avrupa'ya yönelen dikkatini, Suriye, Irak gibi çevre Arap ülkelerine çevirdi ve buralara yeni pazar arayışıyla yakınlıktı. Fakat Arap baharıyla beraber politikalarında düzeltme yaptı.

Son zamanlarda Suriye sorunuyla Avrupa ve ABD, ilgili Arap ülkelerini davet ederek toplantı düzenledi. İran nükleer sorunu konusunda ABD, İngiltere, Fransa, Rusya gibi ülkelerin katılımıyla 2 yıl üst üste Türkiye'de toplantı organize etmesi gibi girişimlerle bölge içindeki ve dışındaki büyük güçleri birbirine bağlayan bir rol oynamaya başladı. Orta Doğu denince nüfusunun çokluğu ve petrol parasıyla Arap dünyası aklı gelir ve bölge içi siyasetinde Mısır'ın merkezi rol oynadığı dönem vardır. Ancak bugün Orta Doğu büyük değişimlerin tam ortasında.

Türkiye gibi ciddi çabalar sonucunda siyasi ve ekonomik başarılar elde edip uluslararası kabul gören bir ülkenin ortaya çıkışını dünya dikkatle izliyor. Savaşlar ve terörden muzdarip çevre ülkelere ümit verip Orta Doğu

tasında olmasının getirdiği önemin farkında olduğumuz için trafik altyapısının inşaatına hep destek olduk." açıklamasında bulundu.

Türk hükümeti ülkenin kuruluşunun 100. yıl dönümüne denk gelen 2023 yılına yönelik elektrik santralleri, yollar, demir yolları, büyük çaplı altyapı projeleri planlıyor. Hazar Denizi'ne komşu ülkeler Türkiye üzerinden petrol, doğal gaz ihraç ediyor ve bundan sonra da boru hattı gibi büyük ölçekli planların gerçekleştirilmesi bekleniyor.

Shiseido, 2011 yılı sonbaharında Türkiye'de bir firmayla ortaklık oluşturdu ve 2012 yılından itibaren Shiseido Türkiye adıyla faaliyete başladı. Hedef ise hizmetin kalitesinin artırılması ve satışların hızlandırılması. Türkiye'de kozmetik ürün pazarı çift haneli rakamlarda seyrediyor ve Shiseido'ya göre coğrafi bağların da kuvvetli olduğu Batı markaları revaçta. Şirket, "Ortalama yaşın 29 olduğu genç nüfusa sahip Türkiye'de iç talep büyüyor. Bundan sonra da gelir düzeyinin artışıyla lüks kozmetik ürünler pazarının büyümesi bekleniyor." görüşünde.

Avrupa'ya Açılmak İçin Stratejik Üs

İtochu şirketinin Araştırma ve Geliştirme bölümünden Shunichi Ohara, "Alım gücü olan orta kesimin yükselişle, otomotiv piyasası da cazip hâle geldi. Ayrıca elektrikli ev aletlerine olan talebin artmasını da bekliyoruz." dedi. Japonya Dış Ticareti Geliştirme Teşkilatı JETRO'ya göre Türkiye'ye giriş yapan Japon firma sayısı 68, 2006 yılına kıyasla 11 firma artmış bulunuyor. Dai-kin Yönetim Kurulu Başkanı Noriyuki Inoue, Türkiye'yi, "Rusya, Orta Doğu, Afrika gibi bölgelerde pazar payımı-

zı arttırmamız için stratejik bir üs" olarak tanımlıyor. Daikin, 2011 yılında Türkiye'deki ikinci büyük klima üreticisi olan Airfel firmasını 20,8 milyar yene satın aldı.

AB ile gümrük birliği içinde olan Türkiye'yi Avrupa'ya açılmak için üs olarak kullanan firmaların sayısı oldukça fazla. Toyota station vagon araçları gibi modelleri Türkiye'de üreterek üretimin yaklaşık yüzde 80'ini bulan kısmını Avrupa'ya ihraç ediyor. 2013 yılına kadar Corolla'nın yeni modelinin üretimini de planlıyor. Japonya ve diğer yerlerden ihraç etmekten vazgeçilerek, Türkiye'de üretimle maliyet açısından rekabet gücünün artırılması hedefleniyor.

Honda, İstanbul'daki fabrikasında, 2011 yılında önemli sedan aracı olan "Civic" modelinden 12 bin adet üretti ve bunların yüzde 40'ını Rusya ve Doğu Avrupa'ya ihraç etti. Bu rakam ölçek olarak küçük olsa da Avrupa bölgesindeki üretimin bir bölümünü oluşturuyor.

Türkiye Yatırım, Destek ve Tanıtım Ajansı Başkanı İlker Aycı ile Mülakat

SORU: Yurt dışından doğrudan yatırımların durumu nedir?

■ **AYCI:** 2011 yılında Türkiye'ye doğrudan yabancı yatırım önceki yıla kıyasla yüzde 74 artarak 15,9 milyar dolar oldu. 2011-2017 yıllarında 100 milyar dolarlık doğrudan yatırım gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Nisan ayı başında yeni yatırım teşvik paketi açıklandı ve yatırım projesi daha kara geçmeden önce de teşviklerden yararlanılabilir hâle geldi. Şimdiye kadar yatırımın başlama aşamasında ödenen vergilerin bir kısmı kaldırıldı ve bu miktar yeniden yatırıma dönecek şekle getirildi. Yatırım teşvikleriyle Türkiye'nin dış ticaret açığının azaltılması hedefleniyor. Geçmişte teşvikler kalkınmanın geri kaldığı bölgelerde yoğunluğa ancak şimdi dış ticaret açığını azaltılacağı yetkililerce onaylanan projeler, bütün ülkede teşviklerden faydalanılabilir.

SORU: Niçin Türkiye'ye yatırım yapılmalı?

■ **AYCI:** 74 milyonluk büyük nüfusumuz var. 2030 yılına kadar her yıl nüfus 1 milyon kişi artacak. Ortalama yaş 29 ve oldukça genç bir nüfusa sahip olduğumuz için Japon firmaları için gelecek vadeden bir tüke-

tim pazarımız var. Avrupa Birliği'nin dışında Orta Doğu, Kuzey Afrika ülkeleri, Orta Asya, Rusya gibi yükselen ülkelere komşu olunması nedeniyle güçlü lojistik bir ağa sahibiz. Çevremizde 1,5 milyar nüfus ve 2,3 trilyon dolarlık GSYİH'ye ulaşan bir pazar bulunuyor.

SORU: Orta Doğu'daki demokratikleşme hareketi Arap baharının ekonomiye olan etkisi nasıl olmuştur?

■ **AYCI:** Geçen yıl bahar döneminden beri Orta Doğu'nun durumundaki istikrarsızlık gibi nedenler, ekonomik ve siyasi olarak istikrar içindeki Türkiye'nin cazibesine dikkatleri çekmektedir. Belli başlı ülkeler içinde Çin ve Arjantin'den sonra en yüksek büyüme kaydedildi ve küresel finans krizinin etkisi minimumda tutuldu. Ancak ihracat pazarımız olan Batı ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerin düşük büyüme oranı hangi ülke için olursa olsun önemli bir konu. Avrupa'daki borç krizi de Türk ekonomisini etkiliyor ancak Avrupa dışındaki firmalardan da Türkiye'ye yatırım olduğundan doğrudan yatırımlara etki sınırlı kaldı. Arap ülkeleriyle sadece bölgesel komşuluk değil, kültürel ve tarihi bağlar da güçlü. Türkiye'yi merkez alarak Arap ülkelerine giriş yapan şirket örnekleri de artacaktır.

FOTOGRAF: http://www.sigortahabergazete.com/2010/06/17/2011de-toparlama-olmasi-sartı

Japon Bankaları Proje Peşinde Japon Şirketlerinin Türkiye'ye Çekilmesine Destek Veriyorlar

Japon firmalarının Türkiye'ye aktif girişine uyumlu olarak, dev Japon bankaları da ardi ardına Türkiye'deki faaliyetlerini güçlendirme yoluna gidiyor. Mizuho Corporate Bankasının şubat sonunda İstanbul ofisini açmasıyla Japonya'nın 3 büyük bankasının büyüyen pazarda rekabet edeceği döneme girilmiş oldu. Bankalar Türkiye'yi çevre ülkelerdeki ticari girişimlerini geliştirirken geniş bir coğrafyadaki stratejik üs olarak konumlandırıyor. Finans sektöründe de Türkiye'nin ağırlığı artıyor.

Mizuho Corporate Bankasının şubat sonunda faaliyete geçmesinden önce Mitsui Sumitomo Bankası da aynı yerde şubat ortasında yeniden faaliyete girdi. 1999 yılında eski Sakura Bankası Türkiye'deki iştirakini sattığından beri yaklaşık 12 yıl aradan sonra grup tekrar Türkiye'de faaliyete başlamış oldu. Ofisin başına Türkiye'deki sanayinin durumuna hâkim bir Türk yetkili getirildi.

Mitsubishi Tokyo UFJ Bankası ise İstanbul ofisini 1986 yılında da

açtı. Açıldığı dönemde banka, Orta Doğu sorumlusunun gözetiminde kredi vermeyi Bahreyn'deki merkez ile irtibat hâlinde sürdürdü. 2008 yılında ise Avrupa Başkanlığına bağlanarak sermaye anlamında da Japon şirketleriyle işlemlerin yoğun olduğu Londra'daki merkezle irtibatlandırıldı. Bankanın ana faaliyeti şirketlere kredi vermek. Banka bu yıldan itibaren TürkTelekom'a 600 milyon dolarlık sendikasyon kredisi verilmesinde bazı Batılı bankalarla beraber aranjörlik görevini de üstlendi. İşlemin 2011 yılı sendikasyon kredileri içinde büyüklük olarak ilk 10 içinde olduğu söyleniyor. Yıl sonunda aynı bankanın Türkiye ofisinin, Türkiye'deki bir holdingin üretim sanayisinde faaliyet gösteren bir iştirakinin Rusya'daki şirketine kredi sağladığı örnekler bile var. Sadece özel sektör değil, kamu kuruluşlarıyla da iş ilişkilerini kuvvetlendirerek ülkedeki varlığını güçlendiriyor. Türkiye tarafında ise Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, Japon bankalarıyla iş birliği yaparak Japon şirketlerini Türkiye'ye çekmeyi amaçlıyor. Mitsubishi Tokyo UFJ Bankası, Yatırım Ajansı ile 2011 yılı Mart ayında iş birliği anlaşması imzaladı. Bu çerçevede yatırım seminerleri düzenleme gibi bilgi sağlama faaliyetlerini artırarak bankanın müşterilerinin Türkiye'ye giriş yapmasını destekliyor. Mitsui Sumitomo Bankasının Türkiye'de yeniden ofis açması vesilesiyle Bahreyn ve Doha şubelerinin fonksiyonlarını da güçlendirdi. Bütün bankalar Türkiye'yi üs olarak kullanarak çevre ülkelerdeki fa-

Asya'daki mevcudiyeti artırıyor. Türkiye Ekonomi Bakanlığının verilerine göre yurt dışında projelere başlanan 1972 yılından 2012 Mart ayı sonuna kadar 94 ülkede 6.481 proje gerçekleştirildi. Alınan ihale toplamı 209 milyar 200 milyon doları geçti. Japon inşaat firmaları ve dış ticaret şirketleriyle büyük projelerde ortaklık kurarak alınan ihalelerin sayısı da arttı ve bu iki ülkenin ekonomik ilişkilerinin kuvvetlenmesine de vesile oluyor. Son 40 yıl içinde Türk inşaat firmalarının yurt dışında üstlendiği projelerin maddi yönüne bakıldığında, yüzde 44 ile eski Sovyet ülkeleri başta olmak üzere, toplam miktar yaklaşık 92 milyar 200 milyon dolarlık iş alınmış. Orta Doğu'da yüzde 25 ile yaklaşık 52 milyar dolar, Afrika'da yüzde 20 ile 41 milyar dolarlık proje gerçekleştirilmiş. Ülkenin önde gelen holdinglerinden Çalık Holding bugüne kadar Irak'ta toplam 2000 megavat gücünde elektrik santrali inşa etti. Ayrıca Türkmenistan'da 100'ün üzerinde fabrika ve santral gibi projeler de hayata geçirildi.

Holdingin Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Çalık, "Sermaye ve teknolojiye sahip Japon firmaları, Orta Doğu, Orta Asya ile kültürel ortak paydalara sahip Türk firmalarıyla iş birliği yaparsa avantajlı bir şekilde iş geliştirebilir." açıklaması

Dubai'de yapı merkezi firması Obayashi ve Kajima ile ortaklaşa monoraylı sistem inşası ihalesi aldı. Söz konusu proje için dönemin Dışişleri Bakanı olan Abdullah Gül bizzat BAE'ye gitti ve üst düzey girişimle projenin alınmasına katkıda bulundu. Bundan sonra da üçüncü ülkelerdeki ortak faaliyetleri yürütme konusunda iki ülke arasında görüşmeler sürüyor.

Öte yandan, Türk inşaat firmalarının Orta Doğu'daki faaliyetlerini bundan sonra Arap baharının olumsuz yönde etkileme ihtimali bulunuyor. Geçen yıl şubat ayında iç savaşın patlak verdiği Libya'dan 10 gün içinde 20 binden fazla Türk, gemi ve uçaklarla bölgeden ayrıldı. Büyük çoğunluğu Türk inşaat firmalarında çalışanlardan oluşmaktaydı.

Türkiye Mühendisler Birliği Başkanı Emin Sazak, "İnşaat şirketlerimiz yılda ortalama 20 milyar dolar civarında yurt dışında proje üstleniyorlar ve 2011 yılında 19,3 milyar dolarlık iş alındı." diyor. Sazak, Arap ülkelerindeki ekonomik karmaşadan dolayı bu yıl yurt dışında üstlenilecek proje miktarının daha da düşmesi ihtimalini de belirtiyor.

Dünyanın Yedinci Büyük Turizm Ülkesi... Dünya Kültür Mirasları Ziyaretçilerle Dolup Taşıyor

Türkiye'nin turizm sektöründe işler yolunda. 2011 yılında yurt dışından gelen yabancı ziyaretçi sayısı 31 milyon 450 bin olup önceki yıla kıyasla yüzde 10 arttı ve turizm geliri de 23 milyar dolara ulaşarak yüzde 11 oranında arttı. Zengin turizm kaynaklarının yanı sıra turistlerin Orta Doğu'nun demokrasi hareketinde toplumsal kaosun sürdüğü çevre ülkelerden uzak durarak Türkiye'yi turizm destinasyonu olarak tercih ettiği görülüyor. Türkiye, yabancı turist sayısı bakımından dünyada 7. sırada bulunan büyük bir turizm ülkesi. Dünya kültür miraslarının 10'u Türkiye'de bulunuyor. İstanbul'da eski kentin uzandığı tarihî yarımada ve Yunan efsanelerine konu olan Truva kalıntıları Japonlar arasında da popüler.

Akdeniz'deki tatil köyleri Alman ve Rus turistlerle dolup taşıyor. 2011 yılında 4,8 milyon Alman, 3 milyon Rus turist Türkiye'yi ziyaret etti. Japon turistlerin ise 190 bin ile nispeten az olduğu görülse de 2005 yılına göre yüzde 60 artış gösterdi. Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği, 2012 yılında 33-34 milyon turist ve 34 milyar dolar turizm geliri elde edileceğini tahmin ediyor. Hükümet, ülkenin kuruluşunun 100. yıl dönümü olan 2023 yılında 50 milyon turist ve 50 milyar dolar turizm geliri hedefliyor. Arap turistlerin seyahat trendlerinde de değişim görülüyor. Basra Körfezi'nin petrol üreticisi ülkelerin zengin kesimi çoğunlukla Kahire'yi ziyaret etmekteydi. Ancak geçen yıl şubat ayında Mısır'daki rejim değişikliğinden beri Türkiye'yi ziyaret etme eğilimindeler. İstanbul'un alışveriş merkezlerinde tamamen siyah çarşafı Arap kadınlarıyla sıklıkla karşılaşıyor. Arap Seyahat Acenteleri Birliği'ne göre 2011 yılında Türkiye'yi ziyaret eden Arap turist sayısı önceki yıla kıyasla yüzde 80 arttı. Asayiş dışında aynı şekilde Müslüman bir ülke olması, Türkiye'nin tercih edilmesine neden olarak görülüyor.

(Nihon Keizai Shimbun - 23 Nisan 2012)

aliyetlerini artırıyor ve Avrupa ile Orta Doğu'daki ticari ilişkilerine bunu yansıtmayı hedefliyor.

Japon Şirketleriyle Ortaklaşa Projeler... Türk İnşaat Firmalarının Mevcudiyeti Artıyor

Türk inşaat firmalarının Orta Doğu ve Orta

yaptı. Çalık Holding, Mitsubishi Corporation ile iş birliğini güçlendiriyor.

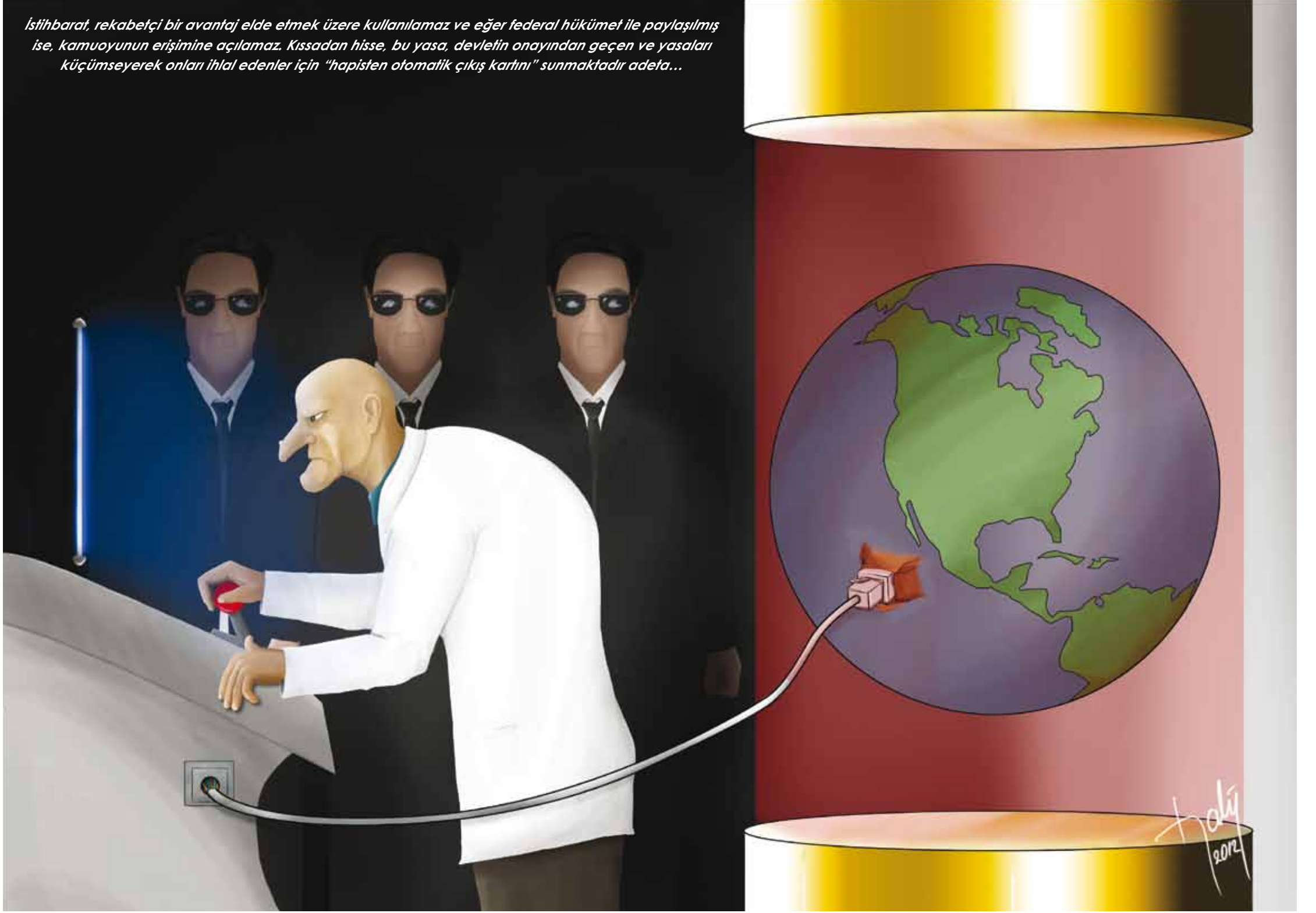
Katar'da Türkiye'nin büyük inşaat sektöründen TAV, Taisei ile birlikte havalimanı terminal binası,

SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN GERÇEKLEŞTİRİLEN CASUSLUK

Tom Burghardt

İstihbarat, rekabetçi bir avantaj elde etmek üzere kullanılamaz ve eğer federal hükümet ile paylaşılmış ise, kamuoyunun erişimine açılmaz. Kıssadan hisse, bu yasa, devletin onayından geçen ve yasaları küçümseyerek onları ihlal edenler için "hapisten otomatik çıkış kartını" sunmaktadır adeta...

Derin devletin zaten mükemmel düzeyde olan erişim alanını genişletmek üzere tasarlanan yeni çok-amaçlı umacı olan "Sanal Güvenlik" kisvesi altında, Obama yönetimi ve onun Kongre'deki müttefikleri, hükümetin çok daha yakından denetim sağlaması için yeni "arka kapıları" aralayacak olan bir mevzuat üzerinde çalışıyorlar. Böylelikle internet portalları hiçbir zaman kapatılmamacasına yaşantımıza müdahil olacaklar.

Daha önce bu site üzerinde birçok kez uyardığımız gibi, federal hükümet "Terörle Savaş" arka fonu üzerinden "istihbarat topluluğu" olarak bilinen 16 ajansı aracılığıyla dijital ortamda ne var ne yoksa her şeyi tespit edip depolayan devasa merkezi veritabanları inşa ediyor. Bu kayıtlar arasında; mali ve tıbbi kayıtlardan elektronik ortamda gerçekleştirilen tüm iletişime dek her şeyi bulmak mümkün. Ve tüm bunları yaparken herhangi bir sebeple gerekçelendirilmesine de gerek yok. Temsilciler Meclisi ve Senato'da incelenmekte olan bir dizi yasanın hükümleri gereğince federal yetkililere tahsis edilecek geniş çaplı yetkiler sonucunda, özel iletişim ağları yakından denetlenecek ve tüm bunlar sayesinde güvenlikten sorumlu kesimler "istihbarat paylaşımı" olarak adlandırılan süreç neticesinde bu bilgileri kurumsal yetkililer ve hükümet görevlileriyle paylaşacak.

Washington Post'un Şubat ayında aktardığına göre, Ulusal Güvenlik Ajansı "son bir yıldır özel sektörün bilgisayar ağlarını sanal saldırılardan korumak üzere mütemadiyen görev alanını genişletmeye yöneliyor; ancak büyük oranda mahremiyet endişeleri sebebiyle Beyaz Saray tarafından geri çevriliyor."

Washington Post muhabiri Ellen Nakashima'nın da yazdığı gibi, "en ihtilaflı mesele ise; geçtiğimiz sene gündeme getirilen bir yasa tasarısı uyarınca elektrik üretimi gibi kritik hizmetler sağlayan yüzlerce şirketin internet trafiklerinin bilgisayar tehdit verileri kullanılarak sürekli taranmasına izin vermesi oldu. Bu verileri sağlayacak olan da bir casusluk ajansıydı. Dolayısıyla, şirketlerin potansiyel sa-

nal saldırılara ilişkin kanıtları hükümetin eline teslim etmeleri bekleniyordu."

Post'un aktardığına bakılırsa, gerek Beyaz Saray gerekse Adalet Bakanlığı, "bu yasa tasarısının, rutin – sivil İnternet faaliyetlerinin daha önce eşi benzeri görülmemiş bir şekilde hükümet tarafından denetlenmesine olanak tanıyacağı iddiasında bulunmuştu." Ulusal Güvenlik Ajansı'nın başında bulunan General Keith Alexander – ki kendisi hem Ulusal Güvenlik Ajansı'nın hem de Amerikan Sanal Kumandanlığı'nın (USCYBERCOM) kumandanıdır, "ulusun sanal saldırılara karşı korunması için yasal otoritenin daha da artırılmasının gerekli olduğu yönündeki konuşmalarının ardından bu konuda kamuoyu önünde çok fazla yorum yapmaması konusunda uyarılmıştı".

Beyaz Saray'ın bu konudaki "itirazlarını" kuşkuyla karşılayabiliriz. Ancak, bu itirazlar, bir açıdan da şöyle bir durumu ortaya çıkarıyor: Derin devletin istihbarat ağı içinde en büyük çaplı olup en iyi finansmandan yararlanan Ulusal Güvenlik Ajansı, gücünü daha da artırmak için mükemmel düzeyde denetim imkanlarını kullanacak; bir yandan da gizli güvenlik şirketleriyle işbirliği içindeki ordu üzerindeki sivil denetimi sektöre uğratacak.

Araştırmacı gazeteci James Bamford'un Wired Magazine'de kısa süre önce dikkat çektiği gibi, "Ulusal Güvenlik Ajansı ve diğer istihbarat ajanslarının gizli dinleme sensörleriyle her gün üretilen istihbarat verilerinin hacmindeki muazzam artış, gerçek anlamda sarsıcıdır."

"İstihbarat Paylaşımı" mı Yoksa "Geniş Kapsamlı Bir Denetim" mi?

Gizli devletin Amerikalıların elektronik iletişimini denetlemek ve korsan faaliyetler karşısında yürütmekte olduğu mücadeleyi sürdürmek üzere yetkilerini artırmasında varılan son nokta, "sanal güvenlik" ve "altyapının korunması" oldu.

Halihazırda dikkat çeken dört yasa arasında sivil özgürlükler önünde en büyük tehdidi oluşturan; 2011 tarihli Sanal İstihbarat Paylaşımı ve Koruma Yasası (CISPA).

Cumhuriyetçilerden Mike Rogers ve Demokratlardan Dutch Ruppersberger tarafından gündeme getirilen söz konusu yasa, 1947 tarihli Ulusal Güvenlik Yasası'nı değiştiriyor; "sanal tehdit konusunda istihbarat ve bilgi paylaşımı" tanımlamasını ekliyor.

"Sanal tehdit konusunda istihbarat ile ifade edilmek istenen; bir hükümet birimi veya özel bir kuruluşun sistemine veya ağına yönelik doğrudan bir tehdit veya hassasiyet oluşturan bir bilgi olup, kapsamına bir sistemin veya bir ağına zarar vermek, yok etmek veya işleyişini sektöre uğrattırma dönük bir çaba; veya hırsızlık veya fikri mülkiyet kurallarının hiçe sayılmasına ilişkin bir girişime dair istihbarat da girmektedir."

Söz konusu yasa, Ulusal İstihbarat Direktörü tarafından, özel sektör kuruluşlarıyla sanal tehdit istihbaratının paylaşımını sağlayan; ve bu istihbaratın paylaşımını teşvik eden istihbarat unsurlarına ilişkin prosedürlerin ortaya konmasını gerektiriyor.

Ancak, bu tür tedbirler yine de organize sanal suçlular tarafından gerçekleştirilen saldırılardan halkın korunmasını tam anlamıyla sağlayamayacaktır. Keza, söz konusu istihbarat, sadece "yetkili kişiler ile veya uygun bir güvenlik sicili bulunan bir kimseyle paylaşılabilir". Bu kişiler, devletin verdiği yetkileri kullanarak, "istihbarata erişimin, Amerika'nın ulusal güvenliğini koruma gereksinimiyle tutarlı olup olmadığına" karar vermekle görevli olacaklar; bu istihbaratın izinsiz ifşasını önleyeceklerdir.

Yasa, "sanal güvenlik sağlayıcısının (yani, sanal güvenlik amacıyla kullanılmak üzere mal veya hizmet sağlayan hükümet-dışı bir birimin; dolayısıyla "sanal güvenlik" konusunda görev alan binlerce firmadan biri tarafından görevlendirilen bir taşeronun) koruma altındaki bir diğer kuruluşun hakları ve mülklerini güvence altına almak üzere sanal tehdit istihba-

ratını tespit edip elde etmek amacıyla sanal güvenlik sistemlerini kullanmasına, ve koruma altındaki kuruluşun belirlediği bir başka birim ile (buna federal hükümet de dahil) bu sanal tehdit bilgisini paylaşmasına izin vermektedir." Dahası, mevzuat gereği, "paylaşılan istihbaratın kullanımı ve korunması" da bir takım düzenlemelere tabi olmaktadır. Örneğin, bu istihbarat, rekabetçi bir avantaj elde etmek üzere kullanılamaz ve eğer federal hükümet ile paylaşılmış ise, kamuoyunun erişimine açılmaz.

Kıssadan hisse, bu yasa, devletin onayından geçen ve yasaları küçümseyerek onları ihlal edenler için "hapisten otomatik çıkış kartını" sunmaktadır adeta... Yasa, aynı zamanda, "işbu Yasa'nın onay verdiği herhangi bir faaliyeti düzenleyen ya da kısıtlayan herhangi bir eyalet kanununu da yok saymaktadır." Bir diğer deyişle, mahremiyet haklarının en üst seviyede korunduğu Kaliforniya gibi eyaletlerde, bu yasa gereği söz konusu haklar yok sayılmaktadır.

Resmi Sırlar Yasası

Özel şirketlerin "hasat topladığı" sosyal medya, CISPA yasasının hükümleri çerçevesinde olası sorunlar karşısında korumaya alınacak.

Electronic Frontier Foundation (EFF) tarafından tespit edildiği üzere, "kendisini veya diğer şirketleri "sanal güvenlik tehditleri" karşısında koruyan bir şirket, tehdit altındaki şirketin "hakları ve mülklerini korumak üzere sanal tehdit bilgilerini tespit edip elde eden sanal güvenlik sistemlerini kullanabilir." Ancak, sanal güvenlik sistemlerini "kullanmak" kelimesi oldukça muğlak olduğu için, bu kapsamda; e-maillerin denetlenmesi, içeriğin filtrelenmesi ve hatta bazı sitelere erişimin engellenmesi bile girebilir. Sanal güvenlik tehdidi konusunda çalışan bir şirket, "iyi niyetli" hareket ettiği sürece, mevcut tüm yasaları –hatta iletişim faaliyetlerinin rutin olarak denetlenmesini yasaklayan kanunları bile- baypas edebilir.

Sosyal medya eliyle yürütülen casusluk faaliyetleri

Peki, tüm bunlar gerçek hayatta yansımaları nasıl bulacak? Government Computer News adlı haber kuruluşunun aktardığı gibi, eli kulağında bekleyen “siber-armageddon” a ilişkin tehditler, Amerika’nın denetim-endüstriyel kompleksini süsleyen yeni aktörler doğurdu: sosyal medya analistleri.

“Şirketler ve ilgili hükümet ajansları, İnternet’i taramak üzere bir takım araçlar kullanıyorlar: bloglar, websiteleri ve Facebook, Twitter gibi sosyal medya araçları. Böylelikle insanların her konuda ne söyledikleri ortaya çıkıyor.” Geçtiğimiz yıl Jerry Brito ve Tate Watkins adlı araştırmacıların tespit ettiği gibi, “Soğuk Savaş”ı anımsatan bir endüstriyel kompleks, bugün sanal güvenlik alanında ortaya çıkabilir.”

Brito ve Watkins’in uyarılarına kulak verirse; “askeri-endüstriyel kompleks, abartılmış Sovyet tehditlerinden ortaya çıktı. Bu, ordu ve Savunma Bakanlığı ile yakından bağlantılı bir savunma endüstrisiydi. Politikacılar ise, seçmenlerine iş ve aş getirme derindiydi. Benzeri bir sanal-endüstriyel kompleks bugün de ortaya çıkabilir ve bu kompleksin oyuncuları, hükümetin sürece müdahil olmasını ve bu süreçten kendilerinin de rant sağlamasını bekliyorlar.”

GCN’den Patrick Marshall’ın da yazdığı gibi, “hiç şaşırtıcı olmasa gerek: istihbarat ajansları daha şimdiden sosyal medyaya bir istihbarat kaynağı gözüyle bakmaya başladılar. İç Güvenlik Bakanlığı, son üç yıldır sosyal ağlardaki haberleşmeyi analiz ediyor.” Ancak, İç Güvenlik Bakanlığı, Facebook ve Google + gibi sosyal medya sitelerini denetleyen tek ajans değil elbette...

Sitemizde 2009 yılında da aktardığımız gibi, New Scientist’e göre, Ulusal Güvenlik Ajansı, “insanların kendileri hakkında sosyal ağlara yazdıkları bilgileri toplayan araştırmaları fonluyor.”

Öte yandan, CIA’in sermaye yatırım kolu In-Q-Tel, Washington-merkezli Visible Technologies adlı şirkete milyon dolarlar akıttı. Söz konusu şirketin uzmanlık alanı ise, “entegre pazarlama, sosyal hizmetler, dijital deneyim idaresi ve tüketici istihbaratı.”

Söz konusu şirketin geliştirdiği TruCast

programı, sosyal medyanın yönetimine ilişkin bütüncül ve yenilikçi bir yaklaşım benimsiyor. Söz konusu program; tek bir web-temelli platform aracılığıyla sosyal medyanın izlenmesi, analizi ve karşılık verilmesini sağlayan, şirket-düzeyinde bir çözüm olarak tasarlanmış bulunuyor.

CIA, aynı zamanda Recorded Future adlı bir başka şirkete de büyük yatırımlarda bulundu. Bu şirket, web ortamından zaman ve etkinlik bilgileri topluyor ve kullanıcılarına geçmiş, bugünü ve öngörülebilir geleceği analiz etmenin yeni yollarını sunuyor.

Şirketin savunma ve istihbarat analitiği birimi, “büyük verilere ilişkin eğilimlerin anlaşılması ve geleceğin öngörülmesi” vaadinde bulunuyor analistlere... Çığır açan algoritmalar aracılığıyla, yapılandırılmamış bir metinden zamansal ve öngörülebilir sinyaller alınıyor. Şirket, bu bilgiyi organize ediyor; bazı sonuçlar çıkarıyor; geçmiş eğilimleri görselleştiriyor ve gelecekteki etkinlikleri haritalandırıyor. Tüm bunları yaparken ise, ilk kaynaklarına dek inme imkanı tanıyor. Recorded Future, yenilikçi ve geniş kapsamda ölçeklenebilir çözümler sunuyor.

Government Computer News’un aktardığına göre, ocak ayında FBI “satıcılara ilettiği bir talepte, sosyal medyanın denetlenmesi ve analizine ilişkin mevcut teknolojiler hakkında daha fazla bilgi sunulmasını” istedi. Bu bağlamda, FBI, şu noktalarda yetenek sahibi olmak istiyor:

- Spesifik, inandırıcı tehditleri tespit etmek veya muhalif durumları denetlemek;
- Kötücül aktörler veya grupları coğrafi olarak konumlandırmak; onların hareketlerini, kırılğan noktalarını, kısıtlamalarını ve olası düşmanca eylemlerini analiz etmek;
- Kötücül aktörlerin durumlarındaki veya geleceğe dair eylemlerindeki olası gelişmelerin öngörme (bunun için de eğilim, model, bileşke ve zamansallık analizleri yapmak) ;
- Kötücül aktörlerin, yasa koyucuları şaşırtmaya dönük niyet veya eylemlerindeki düzenbazlıkları tespit etmek;
- İlgi alanlarına yönelik alan değerlendirmeleri geliştirmek (rutin senaryolar ve özel olaylara yönelik).

EFF’den Rainey Reitman ve Lee Tien’in dikkat çektiği gibi, sanal güvenlik “tehdidi”nin ne olduğuna ilişkin kullanılan “muğlak dil”, aslında derin devletin ve özel sektör “ortaklarının”, bu kapsama “özel sektör veya hükümet bilgilerinin alınması, fikri mülkiyet haklarının ihlali” gibi durumları da eklemesi için adeta açık bir davetiyedir. Dil o denli muğlaktır ki, fikri mülkiyet haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle, ilgili kişilerin tüm iletişim faaliyetleri denetlenebilir; hesapları dondurulabilir; Pirate Bay benzeri websitelere erişimleri durdurulabilir ve sanal güvenlik endişesinin motive ettiği daha nice tedbirler alınabilir.

Daha da sarsıcı olanı ise; “hükümet ve İnternet şirketlerinin bu dili kullanarak, gizli bilgileri yayımlayan WikiLeaks ve NewYorkTimes.com gibi siteleri de bloke edebilmesidir.”

Yeni yasa gereği, “hükümetin, WikiLeaks’in veya mevcut söylemin aksine gizli bilgileri yayımlamak suretiyle Amerikan hükümetinin yalanlarını ayyuka çıkaran her kim ise onun izini sürmek konusunda yeni ve güçlü araçları bulunuyor.”

EFF’nin uyarısına bakılırsa, “WikiLeaks’in bir “sanal tehdit istihbaratı” oluşturduğu iddia edildiğinde, hükümet, hem kendisine ve diğer şirketlere bu siteyi izleme ve bloke etme yetkisi verebilecek.” Bu da şu anlama geliyor: WikiLeaks’i susturmak için daha önceden kullanılan taktiklerin (örneğin finansal blokaj ve online servis sağlayıcılarının hesapların kapatılması gibi) yerine çok daha doğrudan araçlar kullanılabilir. Hükümet, WikiLeaks’in bir sanal güvenlik tehdidi oluşturduğunu iddia edebilir ve yeni edindiği kapsamlı yetkiler sayesinde bu website üzerinden iletişimi filtreleyebilir veya bloke edebilir.”

Tom Burghardt, araştırmacı ve aktivisttir. Yazıları ayrıca, Covert Action Quarterly ve Global Research’te yayımlanmaktadır. Kendisi, Cyranos Journal Today’in de editörlüğünü gerçekleştirmektedir.

Kaynak: <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&id=30238>

YENİ ORTAYA ÇIKAN BİR EKSEN: YENİ BİR DÜŞMANLIK AMERİKA, HİNDİSTAN, PAKİSTAN VE ÇİN: SONRAKİ OYUN

Paul Rogers

Washington ile İslamabad arasında ABD’nin Pakistan’daki hedeflere yönelik casus uçak saldırıları üzerinden süregelen gerginlik giderek artıyor. Ancak, her iki ülkeyi ilgilendiren olası bir jeopolitik düşmanlığın aslında çok daha geniş bir yüzeye yayılan etkileri söz konusu.

Abu Yahya el-Libi’nin 4 Haziran 2012 tarihinde bir casus uçak saldırısı sonucunda öldüğüne dair haber, Washington nezdinde, kuzey-batı Pakistan’daki El Kaide hareketinden geriye kalanlara dair ciddi bir darbe olarak yorumlandı. Abu Yahya el-Libi’nin mevki tartışmaya açık; ancak Barack Obama yönetiminin halkına inandırmak istediğinden daha düşük rütbeli olabilir. Ancak, söz konusu olay, ABD’nin bölgedeki operasyonlarında silahlı casus uçaklarının ne denli asli bir rol üstlendiğinin bir kanıtı.

Obama’nın Ocak 2009’da başkan olmasının ardından Pakistan’daki casus uçak saldırılarında ciddi bir artış yaşandı. 2007 yılında 5, 2008 yılında ise 35 adet casus uçak saldırısı oldu. 2009 yılında söz konusu sayı 53’e yükselirken, 2010 yılında ise 117 oldu. 2011 yılında belli bir düşüş yaşanmasının sebebi ise, Pakistan halkının muhalefeti idi. 2012 yılı başında ise bir duraksama dönemine girildi; keza Kasım 2011 yılında sınır-ötesi bir saldırı sırasında 24 Pakistan askeri öldürülmüştü.

Washington, casus uçak kullanımını “başarılı bir politika” olarak değerlendirirken, İslamabad açısından bu durum ulusal egemenliğin ihlalinden başka bir şey değil. Pakistan hükümetinin bu konudaki eleştirilerinin temel sebebi, kamuoyunun sahip olduğu güç. Bu güç ise, aslında casus uçakların yarattığı doğrudan de- neyimle besleniyor. Bu uçakların sesleri sık sık işitiliyor; kendileri görülüyor; dolayısıyla halkı alenen aşağılamış gibi görünüyorlar.

Obama yönetimi, Mitt Romney’nin “zayıf ve mağlup başkan” fikri üzerinden kozlarını paylaştığı zorlu bir yeniden seçim kampanyası bağlamında, casus uçakların faaliyetlerini dizginleyeceğe pek benzemiyor. Tam aksine, Obama’nın casus uçak saldırı kararlarına doğrudan müdahil oluşu, kendisine yöneltilen bu zayıflık ve mağlubiyet iddialarını çürütmeye yönelik bilinçli bir girişim olarak okunmalı. Bunun sonucunda Pakistan ile ABD arasındaki ilişkiler daha da kötüleşebilir. Buna karşılık, söz konusu durum, casus uçaklarla pek ilgisi olmayan diğer iki etmen sonucunda daha da kızışabilir. Her iki etmen de, Hindistan ile ABD arasındaki ilişkiyi ilgilendiriyor ve önümüzdeki yıllarda (2012 Kasım’ında Beyaz Saray’da kimin Başkan olacağından bağımsız olarak) ciddi ve kalıcı bir etki doğuracağına benziyor.

Yeni Ortaya Çıkan Bir Eksen

Birinci etmen; Pentagon’un baskısı üzerine Hindistan’ın Afganistan’a yönelik askeri yardımını ciddi oranda artırması. Amerikan hükümetinden oldukça fazla sayıda yetkili, 17-18 Mayıs tarihlerinde Yeni Delhi’de bir takım toplantılarda bulundular. Amaçları, Hindistan’ın halihazırda Afganistan’a yönelik sağladığı sınırlı düzeydeki askeri eğitim, hukuk sistemine dair meslek-içi eğitim ve birçok mühendislik projesine katılımın ötesinde Hint hükümetinin bu ülkeye çok-katmanlı bir destek sağlaması...

ABD’nin “dilek listesi”nde neler yok neler! Afganistan’ın ulusal güvenlik güçleri ANSF için Hindistan’ın doğrudan mali yardım sunması, 25.000 ANSF personeline Hindistan’daki üslerde eğitim sağlanması ve tank, top, roket fırlatıcı, havan, iletişim ekipmanı ve diğer materyallerin tedarik edilmesi...

Tüm bunların etkisi ise; Hindistan ve Afganistan orduları arasında derin ve kalıcı bir ilişki tesisi anlamına geliyor. Böylesine bir sonuç ise, Pakistan’ın ciddi muhalefetiyle karşılaşacaktır; ancak Washington’un Afganistan’dan güçlerinin büyük bölümünü çekmesinin ardından söz konusu itiraz pek fazla etki doğurma-

yacaktır. Keza bundan sonra ABD’nin Pakistan ile işbirliğinden pek fazla beklentisi olmayacaktır.

Hindistan ile Afganistan arasında kurulacak olan bu yakın bağ, ABD’nin emriyle gerçekleşiyor ve İslamabad’da ne kadar nefret uyandırsa Yeni Delhi’de o kadar memnuniyetle karşılanıyor. Ancak, bu sadece hikayenin bir boyutu. İkinci etmen ise, çok daha geniş bir jeopolitik anlamı içinde barındırıyor: ABD ile Hindistan arasında giderek derinleşen askeri işbirliği. Her iki ülkenin endişeleri ise, Çin’in yükselişi noktasında kesişiyor.

Bu hafta Amerikan savunma bakanı Leon Panetta, Yeni Delhi’ye yaptığı üst düzey bir ziyarette, Hindistan başbakanı Mahomohan Singh, Savunma Bakanı AK Antony ve ulusal güvenlik danışmanı Shivshankar Menon ile önceden belirlenmiş toplantılara katıldı.

6 Haziran günü Savunma Araştırmaları ve Analizi Enstitüsü’nde konuşan Panetta, Yeni Delhi’nin “Asya odaklı yeni askeri stratejisinde bir “kilit taş” olduğunu ifade etti ve “son on yılda bu ülkeyle askeri bağların ciddi biçimde geliştiğinden” söz ettikten sonra, “Hint Okyanusu ve Batı Pasifik’e doğru genişleyen küresel ekonominin kesişme noktasını korumak üzere iki ülkenin çok daha fazla işbirliğine gitmesi gerektiğine” dikkat çekti. Yakın işbirliğine dair bu tür görüşler, kulağa “küstahca” gelebilir; hele ki Hindistan’ın dış politikasında bağımsızlık arayışı içinde olduğu düşünüldüğünde. Ancak aslında

Hindistan’ın askeri güçleri, bir modernizasyon sürecine girme arayışı içindeler ve ABD’den de bu süreci hızlandırmasını umuyorlar.

Hindistan’ın askeri açıdan geri kalmışlığı, Sovyet silahlarına geçmişteki bağımlılıklarını da açıklıyor. Ancak, halihazırda söz konusu silahların artık güvenilecek

bir yanı kalmadı. Örneğin MiG uçak filosu son otuz yılda 482 kaza geçirdi; 171 pilotun ve 34 sivilin ölümüne yol açtı. Hindistan’ın iç savunma anlamındaki en büyük sorunları arasında, yerli hafif savaş uçağı geliştirme noktasında kronik hale gelen gecikmelere vurgu yapmak gerekiyor.

Avrupalı ülkeler ise, Hindistan’daki potansiyel silah piyasalarıyla ilgileniyorlar; ancak bu anlamda ABD öncü konumda; bir dizi işbirliği programı sunuyor ve bu programların çoğu, “ileri teknoloji” boyutu barındırıyor. Bu durum ABD silah endüstrisi açısından da iyi bir haber sayılıyor; ancak ABD yönetiminin temel endişesi, Çin’in askeri yayılmasını durdurmada Hindistan’ın kilit bir rol oynaması.

Yeni Bir Düşmanlık

Bu iki etmenin bileşkesi, İslamabad’da siyasi bir paranoyaya doğru ilerlediğini gösteriyor. Burada iki seçenek mümkün: Birinci seçenek, Pakistan’ın Afganistan’daki müttefiklerinin -özellikle de Taliban’ın- ülkenin gelecekteki yönetiminde mümkün olduğunca daha büyük bir rol edinmesini sağlamak konusunda kararlılık göstermek. Bu seçenek, ABD’nin bu bölgeden çekilme arayışları içinde olduğu bir dönemde birçok sorunu da beraberinde getirecektir.

İkinci seçenek ise, Pakistan’ın Pekin ile mevcut bağlarını güçlendirmeye yönelik kararlı bir çaba göstermesi. Dolayısıyla, İslamabad’ın ABD-Hindistan ek-senini sistematik olarak bozma girişimlerinde bulunması beklenebilir; böylelikle Çin’in sadece Pakistan’da değil aynı zamanda Afganistan’da nüfuzunu artırması için altın bir fırsat yaratılmış olur. Halihazırda Asya boyunca kendisini gösteren bu yeni “büyük oyun”, ilginç gelişmelere tanıklık edeceğimizi gösteriyor.

** Paul Rogers, Bradford Üniversitesi’nde Barış Araştırmaları Departmanı’nda profesördür. Kendisi, 28 Eylül 2001’den bu yana OpenDemocracy’de küresel güvenlik konularında haftalık bir makale yazmaktadır. Aynı zamanda, Oxford Araştırma Grubu’nda uluslararası güvenlik konusunda aylık bir analiz kaleme almaktadır.

Kaynak: <http://www.opendemocracy.net/paul-rogers/america-india-pakistan-china-next-game>

ENERJİ VE MİLLİ GÜVENLİK RUSYA'NIN STRATEJİSİ

Rusya şimdiki konumuna YELTSİN'in devrim sonrasında aldığı ÇOK uzak bir noktadan geldi. Güvenlik Teşkilatı yine devletin kalbi durumunda ve Moskova ülkeyi yönetmeye başladı, Rusya, eski Sovyetler Birliği toprakları üzerinde hakim olmaya doğru hızlı bir yol alıyor. Esas düşmanı Birleşik Devletlerin dikkati dağılmış ve Avrupa, zayıf ve parçalanmış bir halde.

George FRIEDMAN

Sovyetler Birliğinin 1991 yılında çöküşü, Rus İmparatorluğun 17. Yüzyılda belirmeye başladığı zamandan beri devam eden süreci tersine çevirdi. Sovyetler Birliği'nin yapısı son kertede 4 unsur üzerine oturmaktaydı: Doğu Avrupa, Orta Asya, Kafkaslar ve Sibirya. Saint Petersburg ve Moskova ana eksen ve Rusya, Belorusya, ve Ukrayna çekim merkezi durumunda idiler. Sınırlar çoğunlukla genişleyen nitelikte daima dinamik, fakat sıklıkla uluslar arası sözleşmelere oturtularak teminata bağlanmış durumda idi. En uzun süreli genişleme 1945'den 1989'a kadar süren yıllar arasında görülmüş ve ülke toprakları İkinci Dünya Savaşında Orta Almanya'ya kadar ulaşmıştı. Rus İmparatorluğu da tıpkı diğer pek çok imparatorluk gibi, bazen bir direnişten kaynaklanan iç karışıklıkla (zaman zaman şiddet içerikli) ve bazen sınırındaki ülkeler tarafından topraklarına göz konulması veya yakın komşularının topraklarına göz dikmesi dolayısı ile asla barış içinde olamamıştı.

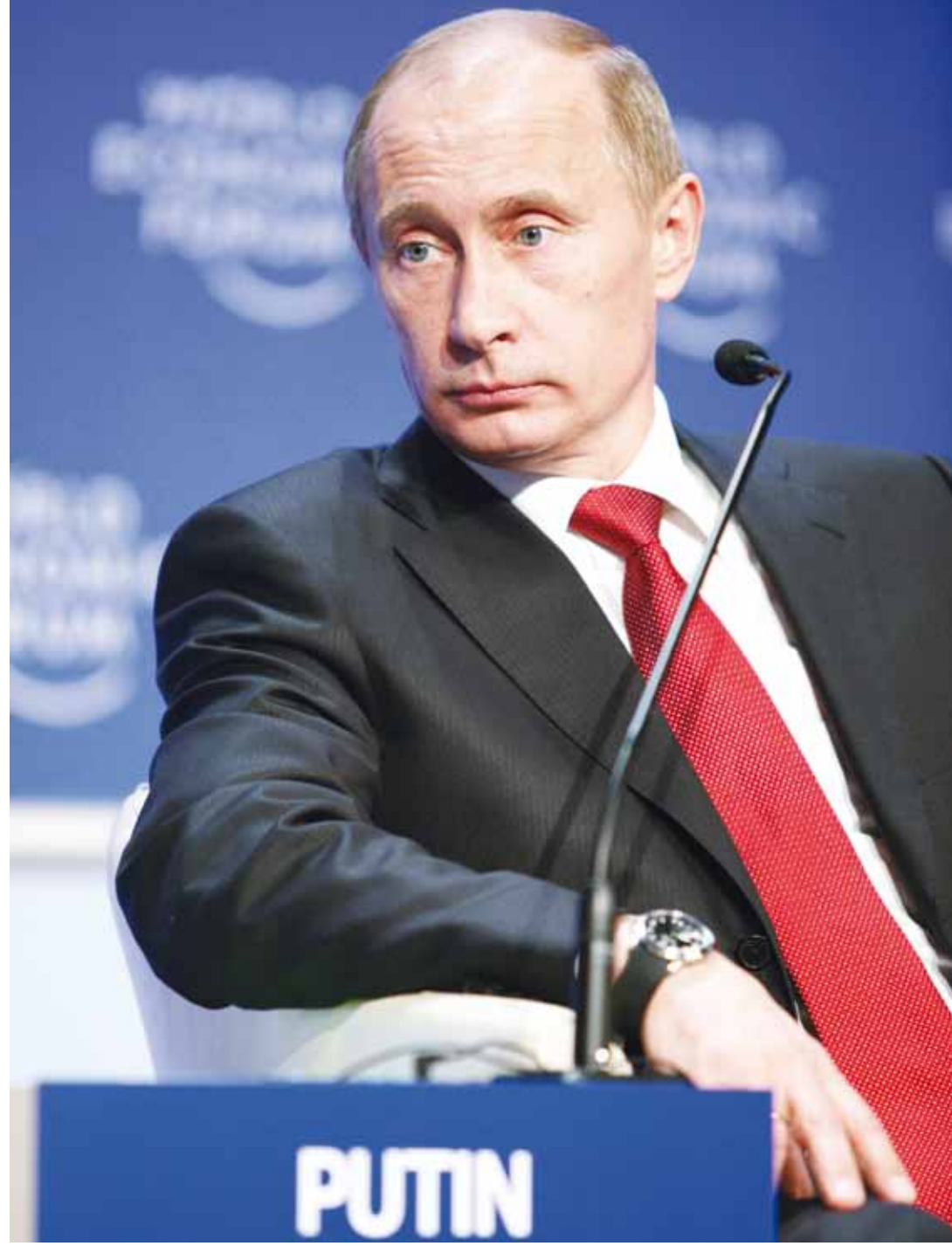
Rus İmparatorluğu, siyasi ve askeri güç; güçlü bir ekonomi gerektirir varsayımını çökertmiştir Rusya; hiçbir zaman asla müreffeh bir ülke olmamış, ancak çoğunlukla güçlü bir ülke olarak addedilmiştir. Napolyon ve Hitleri yendiler ve 40 yıldan fazla süren Soğuk Savaş süresince daha az gelişmiş ve daha az kalkınmış ekonomilerine rağmen, çok daha zengin olan Amerika ile karşı karşıya gelmekten çekinmediler. Zamanla ekonomik zayıflık askeri gücün altını oymuş olmakla birlikte, Rusya'yı anlamak için askeri ve ekonomik gücün basit şeyler olmadığını analiz ederek başlamak gerekli.

Ekonomi ve Güvenlik

Rusya'daki ekonominin işlevsizliğinin pek çok nedeni bulunmaktadır,buna ilişkin ilk açıklama; eğer tüm açıklama bu değilse, coğrafya ve ulaştırma sistemidir. Ruslar ve Ukraynalılar, Amerika'nın Orta Batısı ile mukayese edilebilecek düzeyde ve nereden ise; dünyanın en iyi tarım alanlarına sahip olageldiler. Tek fark, taşıma imkânları, yani, hasadın imparatorluğun geri kalanına ve uzaklarda bulunan nüfusun yoğun olduğu yerlere taşınmasındaki güçlükte. Amerika'nın Orta Batısında kalan Mississippi-Missouri-Ohio nehir sistemi Rocky ile Apalaş Dağları arasında kalan bölgeyi ülkeyle bütünleştirir. Rusya'da ise nehirler entegre taşıma imkanları sağlamaz ve uzak mesafelere diğer tür taşıma sistemlerinin olmaması nedeniyle de Rusya'nın demiryolları, kesintisiz olarak dökme tarım ürünü taşınması için yetersiz kalır.

Bu açıklama; "...imparatorluk ekonomisinde entegrasyon yoktu ve bu durum bir arada bulunmayı temin edecek bir unsur değildi..." demek için yapılmamıştır. Ekonominin bütünleştirilememiş olması ve özellikle tarımsal ürünlerin taşınmasındaki zayıflık, Rus imparatorluğun ve Sovyetler Birliğinde son derece sınırlı bir zenginlik oluşabilmesine neden olmuştur. Nispeten az gelişmiş olmak, hem İmparatorluğun ve hem de Birliğin Batı Avrupa ile başarılı bir şekilde rekabet edilebilmesini imkânsız kılmış, bundan dolayı da, gerek İmparatorluk ve gerekse Birlik zamanlarında ülkeyi oluşturan parçaların birbirine tutunması için ekonomik bir neden oluşmuştu. Daha az gelişmiş milletlerin bir arada durması bir sinerji yaratabilmiştir.

Ekonomi, Rus İmparatorluğunu ve Sovyetler Birliğini bir arada tutan faktörlerden biri ise; diğeri de güçlü bir ordu ve güvenlik teşkilatına sahip olma. Rusya güvenlik örgütü; özellikle, önce İmparatorluğun sonra da Birliğin bir arada tutulmasında önemli bir rol oynamıştır ki; güvenlik teşkilatı pek çok yönden en modern ve etkili kurum haline gelmişti. İmparatorluk veya Birlikten ayrılma cazibesine kapılmış cumhuriyet iç güvenlik güçleri tarafından düzenli bir şekilde baskılanır, muhalif olanlar sürekli olarak araştırılıp kendi merkezlerinde imha edilirdi. Rusya'da ordu ve bu ordunun gücü, İmparatorluğu yaratmıştır. İmparatorluğun yasanmış olduğu ekonomik nedenler zayıf olunca, güç; bir arada tutan unsur ve güvenlik teşkilatı da güçlü bir baskı aracına dönüşmüştü. İmparatorluk veya Birlik yaşamış olsaydı, ekonomik olarak güçlü bölgelerin ekonomik olarak zayıf olan bölgelere entegre edilmesi gerekcekti ki; bu zorunluluk da ancak yeteri kadar güçlü bir devlet tarafından yürürlüğe konulabilecek bir politika. Devletin bizzatı kendisinin pek çok ölçekte sınırlı kalmasından beri, güvenlik teşkilatı devletin diğer fonksiyonları ile ikame edilmişti. Birinci Dünya Savaşı sonrasında veya 1989-1991 arasında görüldüğü gibi güvenlik teşkilatı çökünce, rejimin varlığı sona ermiş, güvenlik teşkilatı işini iyi yaptığından toplulukları bir arada tutmak mümkün olabilmiştir.

FOTOGRAF: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vladimir_Putin_at_the_World_Economic_Forum_Annual_Meeting_2009_003.jpg

YÜKSELEN YENİ GÜÇ: HİNDİSTAN'IN İRAN'A MEYDAN OKUMASI

Amerika'nın Orta Doğu'da etkin bir liderlik ortaya koyamaması, Hindistan'ın İran'a yönelik tek-tarafı petrol yaptırımlarına muhalefet etmesi için yeterli teşviki sağlamış oldu. Bununla birlikte, bu muhalif duruşun kimi zorlukları ve sorunları da yok değil; bununla birlikte Hindistan'ın bağımsız bir dış politika izlemesinin maliyeti, tüm bunlara değer.

P. R. Kumaraswamy

Amerika'nın öfkesi ve rahatsızlığının büyük ölçüde sebebi, İran ile enerji bağlarının azaltılması değil. Şunu söyleyebiliriz ki Hintli siyaset-yapıcılar, İran ile ilgili bazı kritik olayların farkındalar. Uluslararası topluluk, İran'ın nükleer programının barışçıl niyetler beslediği konusunda ciddi endişeler içinde. Hindistan, İran'ın nükleer güç edinmesine karşı. Amerika'nın yaptırımları sonucunda, Hindistan, İran'dan petrol ithalatı karşısında ödeyeceği miktara ilişkin Asya Gümrük Birliği anlaşmasını Aralık 2010'da sonlandırmak zorunda kaldı.

Almanya, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri yoluyla tasarlanan alternatif ödeme düzenlemeleri ise başarısız oldu ve Hindistan ile İran'ı petrol ithalatına dair kısmi bir rupi ödemesi konusunda uzlaşmaya mecbur bıraktı. Söz konusu rupi ödemesi, sadece faturanın %45'ini kapsıyor; çünkü ticaret bilançosu, büyük ölçüde İran'ın lehinde. Devletin sahip olduğu Hindistan Denizcilik Nakliyat Şirketi, İran'dan ham petrol sevkiyatında bulunmayı reddetti; çünkü gerekli sigorta olanaklarını yaratamadı. İsrail'in İran'daki nükleer tesislere askeri bir saldırı düzenleme olasılığına dair endişeler artıyor.

Hindistan, Eylül 2005'te Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nda gerçekleşen oylamada ortaya çıkan fiyaskodan bazı dersler çıkardı. Hindistan, İran aleyhinde oy kullanacağına son dakikada karar vermekle

kalmadı; aynı zamanda bu oyun kullanma biçimi de, açıkça ortaya çıkardı ki Yeni Delhi Washington'un yoğun baskısı altında bulunuyor. Bu sürecin beceriksizce yönetilmesi, Tahrân'ı öfkeliendirdiği gibi Washington'un da canını sıktı.

İran elçiliğinin yayımladığı açıklamaya göre, ilgili taraflar, petrol ithalatına dair gerçeği yanlış bir şekilde ifade ediyorlardı. Ancak söz konusu açıklama, aslında, ekonomik işbirliğini güçlendirmek üzere İran'a ekonomik bir delegasyonun yaptığı ziyarete de ters düşüyor. 17 Mart'tan itibaren uluslararası finansal işlemleri yöneten SWIFT (Dünya Çapında Bankalar Arası Mali Telekomünikasyon Topluluğu), İran ile bağlarını yokuşa sürebilir; böylelikle 25 İran bankasından veya bu bankalara yönelik işlemleri bloke edebilir. Eğer tüm bunlar yetersiz kalırsa Delhi polisi, İranlı vatandaşlara yönelik olarak yakalama emirleri çıkarabilir ve bu kişiler 13 Şubat günü Yeni Delhi'deki İsrail elçilik binasına gerçekleştirilen terörist saldırıya karıştıklarından şüphelendiğini iddia edebilir. Tüm bu bariz gerçeklere karşın, Hindistan, Tahrân ile ekonomik ve enerji ilişkilerini sürdürüp, hatta güçlendireceğine dair kararlılığını bildiriyor. Peki bu kararlık aslında ne ifade ediyor?

Öncelikle; İran'da karmaşık bir dış politika kararı alma süreci söz konusu. Tahrân ile daha yakın ikili ilişkiler izlemek için, bir yandan da, Tahrân'a kar-

Rus İmparatorluğunda ekonomik güç ve güvenlik, kuşatan ideolojinin üstüne oturtulmuş ve bu sistem Rus Ortodoks Kilisesi tarafından rasyonelleştirilmiş, devlet güvenlik cihazı İmparatorluktaki diğer dinlere mensup ve muhalif görüşte olanlara karşı kilise ile birlikte hareket etmiştir. Sovyetler Birliği döneminde dini ideolojiye Marksizm-Leninizm'in laik ideolojisi ilave edilmiş ve böylece Sovyetler Birliği kendi güvenlik cihazını ekonominin dönüştürülmesi ve bu dönüşümün yüksek maliyetle yapılmasına sebep olacak muhaliflerin ezilmesinde kullanmıştır. Hatta bazı anlamlarda Ortodoksluk ülke içindeki diğer dinlere mensup insanlar ile dini farklılıklar yaratırken, Marksizm-Leninizm tüm dinlere düşman olması ve en azından teorik bazda pek çok köken ve millet arasında fark gözetmemesi itibarıyla çok daha etkin bir ideoloji olarak görünüyordu.

Sovyetler Birliğinin çöküşü gerçekte KGB -güvenlik cihazı, güvenlik teşkilatı- tarafından yaratılan bir ekonomik kriz ile başlamıştır. Bu dönemde, Yuri ANDROPOV KGB'nin başındaydı ve Sovyetler Birliğinde Brejnevli yıllar boyunca yiyciliğin varmış olduğu derece ve savunma harcamalarının karşılanamaz boyutlardaki hacminin ekonomiyi çökertmekte olduğunu fark etmişti. KGB, bu durumdan iki ders çıkarmıştı. Birincisi Rusya, ya yeniden yapılanacak (Perestroika) veya tümü ile çökecekti. İkincisi Sovyetler Birliğinin geleneksel tecrit politikasından vazgeçilerek, Sovyetler kendisini batı teknoloji si ve metotlarına açacaktı (Glasnost). Sovyet Lider Mihail GORBACHEV reformcu olmakla birlikte bir komünist olması itibarıyla, sistemi; partiyi koruyacak şekilde reforma tabi tutmak istiyordu. Böylelikle, KGB'nin modelini uygulamaya koydu. GORBACHEV ve ANDROPOV'un kumarı; Sovyetler Birliğinin yaşatılması, çöküntü yaşanmadan batıya açılma, Doğu Avrupa'ya tahakküm edilerek jeopolitik menfaatlerin takip edilmesi ve ekonomik ilişkilerde Sovyetler Birliğinin ezdirilmemesi üzerine otuyordu. Fakat bu kumarı kaybettiler.

Birliğin Yeniden Oluşturulması

PUTIN'in yürürlüğe koyduğu birliğin yeniden yaratılması, Rusya için stratejik bir gereklilik ve Sovyetler Birliği'nin çöküşü jeopolitik bir felakettir. Rusya, Sovyetler Birliği sonrası, özellikle yeni ekonomik gelişmeler çerçevesinde, ham maddelerin ve enerjinin ihraç edilebilmesi için yeni birlikliliklere

şii ciddi sorunları ve çekinceleri olan Orta Doğu'daki diğer birçok oyuncu ile Hindistan'ın dost olma arzusunun gözden kaçırılmamak gerekiyor. Hindistan'ın bu ülkelerin İran ile ikili sorunlarına müdahil olmama yönündeki istekliliği anlaşılır bir durum; ancak bu tür gerilimlerden tamamen muaf olduğu anlamına gelmiyor. Münferit bireylerin durumunda olduğu gibi devletler-arası ilişkiler de üçüncü masum tarafları mutlaka etkileyecektir.

İkinci olarak; İran, 1979 yılından beri Washington'daki çevrelerle takıntılı bir ilişki içinde. Ronald Reagan'ın döneminden beri hiçbir Amerikan başkanı yoktur ki İran İslam Cumhuriyeti'ne yönelik tutarlı ve işler bir politika geliştirmiş olsun. Demokratlar ve Cumhuriyetçiler, İran'ı çevreleme veya angaje etme arasında gidip gelmişler ancak politikalarını tutarlı veya etkin bir şekilde bir türlü uygulayamamışlardı. İran İslam devrimi günlerinden beri Cumhuriyetçiler ülkeyi 20 uzun yıl, Demokratlar da 12 yıl yönettiler. Bununla birlikte Amerikan başkanlık yarışı yaklaştıkça, tüm Cumhuriyetçiler Başkan Obama'yı İran'a karşı güçlü bir politika izlememekle suçlamaya başladılar. Obama'nın İran'a dair tutarlı bir politika izlememiş olması, Amerika'nın diğer aktörlerden açık bir politika izlemelerini talep etmesinin önüne geçmemiştir. Örneğin Amerika'nın eski Dışişleri Bakanı Nicholas Burns, Amerika'nın tek tarafı petrol yaptı-

SOVYETLERİN ÇÖKÜŞÜ

1990'lar eski Sovyetler Birliği için birkaç bölge dışında felaket yılları olarak geçmiştir. Sovyet Devletleri'nin ve güvenlik cihazının çöküşü bir kaosa yol açarak özelleştirme hızlı bir şekilde yağmaya dönüşmüş, şaşırtıcı olamayacak şekilde en özel ve en iyi organize olmuş devlet cihazı olan KGB kleptok-raside baş rolü oynamıştır. Süreç sonunda tüm kurumlardan çok daha fazla kurumsal kimliğini koruyarak ayakta kalmış ve zamanla ekonominin kontrolünü ele alıp, temsilcilerinden biri olan Vladimir PUTIN devletin yeni lideri olarak ortaya çıkıncaya kadar gayri resmi olarak iş başında kalmıştır.

PUTIN Başkan olur olmaz üç ilkesi olduğunu ilan etti. İlki devletin kalbini güvenlik sistemi oluşturmaktır. İkincisi Moskova Rusya'nın kalbidir. Üçüncüsü de Rusya Eski Sovyetler Birliği'nin kalbidir. Bu ilkeler aniden uygulamaya konulmuş ilkeler değildir ve KGB'nin -FSB ve SVR olarak yeniden isimlendirilmiştir- kleptokrasi yoluyla ülkeyi gayri resmi olarak kontrol etmesinden, aşama aşama eski modelin yeniden kurumsallaştırılarak ülkede kontrolü resmen ele almasından ibarettir. PUTIN valiler tayin etmek sureti ile Moskova dışındaki sanayilerin ve bölgesel hükümetlerin kontrolünü ele almış, en önemlisi de Rusya'yı, Sovyetler Birliği zamanında olduğu gibi Bağımsız Devlet Topluluğunda da eşitler arasında birinci konumuna geri döndürmüştür.

PUTIN iktidara Kosova'nın savaş ökceleri üzerinde gelmişti. Kosova savaşı sırasında Rusya; Batının, eski Yugoslavya bakiyesi Sırbistan ile savaş yapamayacağı konusunda ısrar ediyor, ancak Rusya'nın bu ısrarı görmezden gelinerek Kosova'ya müdahale ediliyor ve Rusya adına etkisiz kalan Başkan Boris YELTSIN aşağılanıyordu. Diğer taraftan da Ukrayna'da Turuncu Devrim'in gerçekleşmesi-

le, PUTIN'de var olan, "...YELTSIN gibi birinin ülkeyi yönetmesine izin verilirse Birleşik Devletlerin Rusya'yı parçalaması kaçınılmazdır.." kanaati-nin pekişmesine neden olmuştu. Ukrayna ekonomik ve coğrafi olarak Rusya'nın ulusal güvenliği konusunda esaslı bir yer işgal ediyor ve yaratılmaya çalışılan batı yanlısı hükümet şimdiden NATO'ya katılmayı talep ediyordu ki; CIA tarafından finanse edilen sivil toplum kuruluşları Rusya'yı ilelebet zayıf bırakacak rejim değişikliği denemelerine çoktan başlamışlardı. Turuncu Devrim başarılı olunca, PUTIN hamlesiyle durumu Rusya lehine düzeltmek üzere bir adım atmıştı.

Bu hamlenin birinci aşaması Rusya'nın gücünün önemli parçasını yeniden kazandığı ve bunu kullanmaya niyetli olduğunu açığa çıkarmaktır. İkinci aşama'da Amerika'nın vermiş olduğu garantilerin değersiz olduğunu göstermekti ki; 2008'de gerçekleşen Gürcü-Rus savaşı Rusya'nın gücünü yeniden kazandığının ve Amerikan garantilerinin geçersiz olduğunun aynı anda gösterilerek başarıya ulaştırıldığı fırsatı yaratmıştır. Ruslar bir hücum hareketi ile Gürcistan'a girerken Amerikalılar Afganistan ve Irak'ta batağa saplanmış olduklarından bu saldırıya cevap veremediler. Bu saldırıdan çıkarılacak ders yalnızca Gürcistan'a değildi elbette. Aynı zamanda Ukrayna'ya ve onun NATO üyeliği arayışına ve diğer eski Sovyetler Birliği üyesi ülkelere de idi ve böylelikle Rusya'nın yeniden Avrasya'nın kalbi olacağı gösteriliyordu. Hakikatte de, PUTIN'in son projelerinden biri, Rusya, Kazakistan ve Belarusya ile birlikte Sovyetler Birliğinin en geniş ekonomik ve askeri parçasını bir araya getirerek Avrasya Birliğini oluşturmaktı. Ukrayna'nın bu birliğe dahil olması ile eski Sovyetler Birliği daha büyük hale gelmiş olacaktı.

ihtiyaç duymaktadır. Kazakistan gibi ülkelerle enerji, Ukrayna gibi ülkelerle tahıl konularında yan yana gelmek dünyanın geri kalanında, özellikle Avrupa'da, yapılacak işlemler için Rusya'ya ciddi bir kaldıraç, önemli hususlarda stratejik bir derinlik sağlamaktadır. Dünyanın geri kalanı Rusya'nın işgal edilmesinin tahayyül bile edilemez olduğunu bilirken, Ruslar, Rusya'nın işgalini düşünebilir ve Almanya'nın 1932'deki kötürüm halinden 1938'de nasıl karşı konulamaz bir güç haline geldiğini hatırlarlar. Altı yıl çok da uzun bir süre değil ve şimdi böyle bir evrim belirtisi olmamakla birlikte, Rusya'nın bakış açısından bu risk uzun vadede ciddi bir tehdit olarak dik-kate alınmalı ve en kötüsü için plan yapılp en iyisini umut edilmelidir.

Bundan dolayı; Rus stratejisinin kalbi olan devlet gücünün ortaya çıkarılmasından sonra kendisine diğer milletlerin yerel politikalarının gerçekleştirilmesi

için sürdürülemez yükümlülükler yüklemeyecek ancak ekonomik birlik ve stratejik derinlik kazandıracak eski Sovyet Devletler içinde kurulacak ilişkiler için bir sistem yaratılmalıdır.

Bu amacın gerçekleştirilmesi için, Birleşik Devletlerin Afganistan ve Irak savaşları büyük bir fırsat yaratmıştır. 11 Eylül'e kadar, Birleşik Devletler, Baltık Ülkelerinde olduğu gibi eski Sovyetler Birliği ülkelerinin Birlikten sıyrılarak onları Batı Sistemi ile bütünleştirme işlerine derinlemesine yoğunlaşmışken, 11 Eylül sonrasında Birleşik Devletler, mücahitler ile savaşmayı takıntı haline getirerek Rusya'ya kendini istikrara kavuşturma ve bölgesinde gücünü artırma fırsatını verecek bir pencere açmıştır.

Birleşik Devletler Afganistan'dan geri çekilirken, Rusya; Washington'un dikkatinin yenilenmiş bir şekilde Rusya ve Çin üzerine olacağını göz önünde bulundurmalıdır. Irak ve Afganistan çatışmalarının muhtemel sonucu Rusya'yı çok da ilgilendirmediginden, Rusya'nın stratejisinin bir parçası, Birleşik Devletlerin İran takıntısının sürgit devam etmesi ihtimalini güçlendirmektedir. Mesela, Rusya ve İran Suriye'deki Başkan Beşar ESAD rejimini destekleyen dünyadaki yalnız iki ülkedir. Rusya, kendi uzun vadeli çıkarları böyle icap ettirdiği için değil, kısa vadede Birleşik Devletlerin Rusya üzerindeki muhtemel baskılarını üstüne çekerek kendisini rahatlatmak ve eski Sovyetler Birliğini düzene koymak üzere zaman kazandıracak bir gelişme olduğu için Suriye'nin İran yanlısı olarak kalmasını desteklemeye devam ediyor. Avrupa'daki kriz de benzer şekilde Rusya'nın işine yaramaktadır. Almanya'nın Avrupa Birliği ile sahip olduğu huzursuzluk sona ermemiş ve belki de hiç sona ermeyecek. Bu çerçevede Almanya'nın huzursuzluğu demek yeni bir ortak araması demektir ki; Almanya'nın hoşnut edilmesi,

rımlarına Hindistan'ın karşı çıkmasını, "Amerika'nın yüzüne indirilen bir şaplak" olarak adlandırılmış ve bu ülkenin bu süreçte liderlik rolü üstlenebileceğine dair soruları gündeme getirdiğini belirtmişti. Yani, Hindistan, Amerika'nın ardından İran konusunda dünyaya yol göstermeliydi!

Üçüncü olarak, İran, bölgede göz ardı edilebilecek bir ülke değil, keza son derece önemli bir konuma sahip. Ancak bir yandan da, dost olunası bir ülke de değil, keza çok fazla soruna boğulmuş durumda. Amerika, İran ile sorunları olan tek ülke değil. Rusya ise, İran'ı desteklemeye hazır olan bir avuç ülkeden biri olmaya devam ediyor; özellikle nükleer meselelerde... Rusya, Çin ile birlikte, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde İran aleyhindeki birçok karara destek vermiş olsa da, Rusya halen İran ile dost olduğunu iddia ediyor. Ancak, bu durum İran'ın Rusya'yı Uluslararası Adalet Divanı'na götürmesini engellemedi. Sebep ise, Rusya'nın S-300 hava savunma sistemini temin etmek konusunda gösterdiği "başarısızlık" idi. Dahası, Amerika'nın empoze ettiği bazı yaptırımları bozmak konusunda Birleşik Arap Emirlikleri'nin oynadığı asli rol, Tahran'ın 1971'de ele geçirdiği üç Emirlik adasına ilişkin pozisyonunu ilmlaştırmasıyla sonuçlandı. Hem Bahreyn hem Suudi Arabistan, İran'ı, Bahreyn'de ulusal ayaklanmaları azdırmakla suçluyor. İran aynı zamanda Şam'da eleştirilerin hedefindeki Esad rejiminin ardında duran tek Orta Doğu ülkesi olarak görülüyor.

Bu nahoş koşullar altında eğer Hindistan Tahran ile yakın ekonomik ve enerji bağlarını devam ettirmeye kararlıysa, tüm bunlar ne anlama geliyor? Ulus devletler, cansız nesnelerdir; dolayısıyla Hindistan'ın meydan okuması, duygusal bir karar olarak algılanamaz. Eğer bu karar ne duygusal ne de irrasyonel değilse, peki bu durumda Hindistan'ın tercihi nasıl okunabilir? İran'ın ham petrolünü kullanan Hintli rafinerilerin karşılaştıkları alternatif tedarikçi yoksluğu

ve teknolojik sıkıntılar... Bununla birlikte, söz konusu sıkıntılar doğrudan Amerika Birleşik Devletleri'ne söylenir ve bir çözüm yolu bulunabilirdi. 2005 yılında Uluslararası Adalet Divanı'ndaki oylama öncesi oluşan safca ortamı bir kenara bırakırsak, Hindistan'ın durumuna ilişkin iki olası gerekçe gösterilebilir:

1. İhracatını artırmak ve dolayısıyla ticari denge-sizliklerini azaltmak üzere Rupi üzerinden ödeme anlaşmasını kullanarak İran'ın ekonomik zorluklarının üzerinden kendisine pay çıkarmaya çalışıyor. Hindistan'ın İran'a ihracatı, Tahran'dan ithalatının %10'una karşılık geliyor. Dolayısıyla, meydan okumanın aslında bir ekonomik boyutu da var.

2. Bununla birlikte, Hindistan'ın bu denli bir meydan okumada bulunmasının ardında daha büyük bir

oyun planı olabilir. Amerika dünyanın en güçlü ülkesi olmaya devam ederken, Orta Doğu'daki etkisi son yıllarda oldukça azaldı. Irak ve Afganistan'ın gerçekleştirildiği iki maliyetli macera ve sürüncemede kalan Orta Doğu barış süreci, Amerika'nın nüfuzunun azalmasına yol açtı. Aslında iki durum da George W Bush'un döneminden kalma miras; ancak Obama da Arap Baharı karşısında Amerika'nın vrdığı karşılık yüzünden bölgede büyük oranda güvenilirliğini yitirdi. Protestolar düzenleyen halk üzüldü; çünkü Washington bu süreçte karşılık vermede son derece yavaş davrandı. Eleştiri oklarına maruz kalan yöneticiler üzüldü; çünkü Amerika'ya bağlılıklarına karşın bu ülke onlara gerektiğinde dostluk elini uzatmadı. Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in ansızın devrilmesi, birçok kesim tarafından zamanı geldiğinde benzeri bir kaderi paylaşacaklarının sinyali olarak okundu. Öte yandan, Hamad el-Halifa'nın Bahreyn'de halen iktidarda bulunmasının sebebi Başkan Obama'nın iyi niyeti değil; daha ziyade Suudi Kralı Abdullah'ın gösterdiği kararlılıktır. Kimilerinin iddia ettiği gibi en azından Orta Doğu'da Amerika'ya muhalif okumak ne zor ne de maliyetlidir. Amerika'nın Orta Doğu'da etkin bir liderlik ortaya koyamaması, Hindistan'ın İran'a yönelik tek-tarafı petrol yaptırımlarına muhalefet etmesi için yeterli teşviki sağlamış oldu. Bununla birlikte, bu muhalif duruşun kimi zorlukları ve sorunları da yok değil; bununla birlikte Hindistan'ın bağımsız bir dış politika izlemesinin maliyeti, tüm bunlara değer. Amerika'nın İran'daki adımlarının peşisıra ilerlemek, Hindistan'ı sadık bir takipçi yapar; ancak önemli bir oyuncu haline getirmez. Belki de Başkan Obama'nın eski kademli danışmanı Dennis Ross, "Yeni Delhi'nin uluslararası düzeyde bir rol oynamak istediğini, ancak bu oyunu kendi kurallarına göre oynamak istediğini" söylerken pek de haksız sayılmazdı. Yoksa İran konusunda Amerika'yı niçin karşısına almış olsun ki?

Kaynak: http://www.idsa.in/idsacomments/IndiasIranDefiance_prkumaraswamy_190312

Avrupa Birliği sisteminin zorlanmasını ve Almanya için yeni fırsatlar yaratılmasını icap ettirmektedir. Almanya, Rusya'ya enerji alanında bağımlı ve gelecek yıllarda bu bağımlılık azalacakken, Rusya daha yakın geleceğe oyun kurmaktadır. Almanya ekonomik potansiyeli olan başka ortaklar aramakta ve en önemlisi de Avrupa'nın kurtarılması Almanların üstünde olağanüstü bir baskı oluşturduğunda, Birleşik Devletlerin, Rus sınırını yeniden düzenleme denemelerine yakalanmak istemiyor. Rusya'yı tehdit etmeyen balistik füze savunma sistemi Avrupa'nın güvenliği için yeterli değil, fakat Birleşik Devletlerin bölgedeki varlığı Moskova'yı endişelendirmeye yetiyor. Rusya için, Almanya'da asker konuşlandırılması, Birleşik Devletlerin istikrarsızlaştıran güç olarak muazzam bir başarı kazandığını göstermekten başka işe yaramayacaktır.

Rusya için diğer konular daha tali konulardır. Çin ve Rusya arasında bazı konular var, fakat Çin'in Rusya'nın kabul etmeyeceği şekilde ona ait denizleri ele geçirmesi durumu hariç, Rusya'nın menfaatlerinin esas noktalarına önemli bir tehdit oluşturmaz. Ekonomik ve politik konular var kuşkusuz, fakat Çin Rusya'nın esas ilgi alanında değil.

Rusya'nın en belirgin stratejik ilgisi; eski Sovyetler Birliğine dâhil olan ülkeleri onların patronu olmaksızın yönetmektir. Ukrayna bu denklemde kayıp element konumunda ve Ukrayna'da uzun ve karmaşık bir ekonomik-politik oyun sahnelenmektedir. İkinci oyun; Rusya'nın gücünü sistematik olarak hissettirdiği Orta Asya'da kurgulanması ve üçüncü oyun, henüz bir hareketin başlamadığı Baltık ülkeleri üzerinde kurulacak. Son oyunda bitmez tükenmez çatışmaların yaşandığı ve Rusya'nın tekrar otorite kurabilmesi için güçlerinin Güney'e inmesine kapı açan Kuzey Kafkasya var. Rusya'nın dış politikası evrimini tamamlayacak zamanı satın alacak şekilde inşa edilmiş durumda. Evrim sürecini tamamlamak için Ruslar Birleşik Devletlerin dikkati dağılmış bir şekilde kalmasını sağlamak zorundalar ve Rusların hali hazırdaki Orta Doğu politikası bu amaca hizmet eder niteliktedir. İkinci bölümünde, Polonya'da bir direnç oluşturmayacak veya bir Amerikan baskısına maruz bırakmayacak şekilde Almanya'yı karşılıklı ekonomik menfaatler doğuracak bir ilişkinin içine çekerek, Batının itimadını sağlamak var. Bu politikanın başarılı olup olmaması, Rusya'nın İran konusunda uyguladığı politikaların başarılı olmasına bağlı.

Rusya şimdiki konumuna YELTSIN'in devrim sonrasında aldığı çok uzak bir noktadan geldi. Güvenlik Teşkilatı yine devletin kalbi durumunda ve Moskova ülkeyi yönetmeye başladı. Rusya, eski Sovyetler Birliği toprakları üzerinde hakim olmaya doğru hızlı bir yol alıyor. Esas düşmanı Birleşik Devletler'in dikkati dağılmış ve Avrupa, zayıf ve parçalanmış bir halde. Şüphesiz Rusya'da ekonomi halen işlevsiz durumda, fakat bu arazi durum her ülke için olası ve Rusya daima zayıf kalacak demek de değil. Rusya yakın ülkeler tarafından davet edildiği veya eski Sovyetler Birliği zamanında olduğu gibi güçlü olmaktan mutluymuştu. Şimdi; bu uzak noktaya ulaşmak için çözülmez problemleri çözmek için de uğraşmıyor ve kendine daha kestirme bir yol belirlemiş gibi görünüyor.

SURİYE KİLİDİ’NİN ALTINDA KATAR-TÜRKİYE ENERJİ HATTI PLANI VAR ABD’DEN ENERJİ GÜVENLİĞİ KONUSUNDA TÜRKİYE’YE DESTEK

Türkiye, Avrupa’ya giden enerji yollarının hayati kavşak noktasında. Petrol arzının haritası değişiyor. Bu durumda, beklentiler, piyasalar da değişecek. Buna bağlı olarak jeo-politik değişiklikler de olacak. Amerika’nın uzun zamandır güney koridorunu oluşturan doğal gaz boru hatlarına destek verdiğini hatırlatan Amerika Enerji Bakan Yardımcısı Daniel Poneman, bu koridorun amacının Avrupa’ya yeni doğal gaz kaynaklarını Türkiye üzerinden sunmak olduğunu belirtti. Bütün dünyada ispatlanmış doğal gaz rezervlerinin yüzde 24’ü Rusya’da. Azerbaycan’ın, Türkmenistan’ın çok daha az rezervi var. AB’nin yapmak istediği, bu gazın belki miktarını azaltmak ya da alternatif yollar aramak.

Turquie Diplomatique

Washington’da 31’incisi yapılan yıllık Türk Amerikan Konseyi (ATC) konferansının kapanışında konuşan Enerji Bakan Yardımcısı Poneman, enerji güvenliği konusunun tüm taraflar açısından önem taşıdığını, Türkiye’nin bu tarz enerji güvenliğini sağlama açısından üstlendiği önemli rolün farkında olduklarını söyledi. Amerika’nın uzun zamandır güney koridorunu oluşturan doğal gaz boru hatlarına destek verdiğini hatırlatan Poneman, bu koridorun amacının Avrupa’ya yeni doğal gaz kaynaklarını Türkiye üzerinden sunmak olduğunu belirtti. Amerika Enerji Bakan Yardımcısı Daniel Poneman, petrol ve doğal gazın ötesinde Türkiye’nin temiz enerji kaynaklarına da yatırım yapması gerektiğine inandıklarını söyledi. Temiz enerji sektörünün hızla büyüdüğüne dikkati çeken Amerikalı yetkili, Türkiye’nin bu fırsatı değerlendirebilecek konumda olduğunu, Türk hükümetinin 2023 yılına kadar enerji kaynaklarının yüzde 30’unu yenilenebilir yapma hedefini ise takdir ettiklerini kaydetti. Türkiye’nin rüzgar, güneş, hidroelektrik ve jeotermal enerji açısından olağanüstü yenilenebilir kaynaklara sahip olduğunun altını çizen Poneman, Amerika’nın Türk ortaklarla birlikte çalışma konusunda istekli olduğunu sözlerine ekledi.

İki ülkenin enerji alanında, fosil kaynaklara bağımlılık, enerji güvenliğinin güçlendirilmesi ve iklim değişikliği tehdidiyle mücadele gibi ortak zorlu konularla yüzleştiğini söyleyen Amerikalı yetkili, bu zorlukların beraberinde fırsatlar sunduğunu kaydetti. Poneman, Türk şirketlerle enerji verimliliği konusunda umut verici bir işbirliği olduğunu belirtti. Türkiye’nin nükleer enerji hedeflerine de değinen Amerika Enerji Bakan Yardımcısı Poneman, 2030’a kadar 20 nükleer reaktör kurma planlarının gelecek vadettiğini söylese de Japonya’daki Fukushima faciası’ndan ders çıkarılması gerektiğinin söydi. Nükleer silahlanma konusundaki tutumundan dolayı da Türkiye’yi öven Poneman, hassas nükleer malzemelerin korunması, nükleer kaçakçılıkla mücadele ve nükleer silahlanmayı önlemeyi amaçlayan diğer konularda Türkiye’yle birlikte çalışmak istediklerini söyledi. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın Nisan 2010’da Nükleer Zirve için Washington’a geldiğini ve burada iki hükümetin, sınırların nükleer ve radyolojik madde kaçakçılığına karşı izlenmesi yönünde ortaklık yapma kararı aldığını hatırlatan Poneman, iki ülkenin bu konularda daha fazla işbirliği yapabileceğini belirtti.

‘AB Doğalgaz Kaynaklarına Ulaşmak İstiyor’

Tarafların üç yıl önce görkemli bir törenle imzaladığı Nabucco doğal gaz boru hattı anlaşması, önemli bir işbirliğinin başlangıcı olarak görüldü. Avrupa son 20 yıldır artan doğal gaz ihtiyacını karşılamak ve Rusya’ya olan bağımlılığını azaltmak için, farklı kaynaklardan, farklı güzergahlardan enerji arayışlarına girdi. Bunlardan biri özellikle Türkiye üzerinden geçmesi planlanan Güney Enerji Koridoru’ydü. Mevcut projelere yönelik iyimserlik azalmadı ama zamanla alternatif arayışları genişledi. Siyasi dinamikler değişse de, Avrupa’nın enerji pazarını çeşitlendirme arayışları devam etti. Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkilerinin enerji boyutunu değerlendiren Finlandiya’daki Tampere Üniversitesi araştırmacısı Dicle Korkmaz-Temel Amerika’nın Sesi’ne şöyle konuştu: “Haritaya baktığınızda AB’nin doğal gaz ithalatı yapmadığı, Orta-doğu ve Kafkas bölgesini görüyorsunuz. Hepimiz biliyoruz ki Türkiye’nin güneyinde ve güneydoğusunda tüm dünya rezervlerinin yüzde 70’e yakını yatıyor. Tabi ki bu çok büyük bir kaynak ve AB de bu kaynaklara ulaşmak istiyor. Bu kaynaklara ulaşmak istemesi bence çok doğal ve sürdürülebilir bir amaç. Sürdürülmesi gereken de bir amaç AB perspektifinden. Bu anlamda samimi olduğunu düşünüyorum ben. Yeterli kaynak aktarıyor mu? Nabucco’nun sponsorlarından biri Avrupa Birliği. Fakat politik bazı sorunlar var. Her şey AB’ye kalmış değil. Gazın nereden geleceği, ne kadar gaz geleceği, bütün bunlar AB’nin dışında belirlenen dinamikler. Temel sorun AB’nin desteginden ziyade, hangi gazın ne zaman, ne kadar miktarda AB’ye geleceği. Bence temel mesele bu.”

Dicle Korkmaz-Temel’e göre Avrupa Birliği, Türkiye’nin geçiş yolu üzerinde olduğu Güney Enerji Koridoru’na destek verme konusunda samimi: “Türkiye’den geçebilecek iki boru hattı projesi var. Nabucco ve TANAP denilen Trans-Anatolian Gas Pipeline var. Görülen o ki TANAP, Nabucco’yla arasın-

daki rekabeti kazanabilir. Azerbaycan’la Türkiye’nin yaptığı anlaşmaya göre 2017 itibarıyla, 10 milyar metreküplük gaz Türkiye üzerinden Avrupa’ya gidecek. Ama hangi koridoru takip edecek, gaz Orta Avrupa’ya mı gidecek, güney Avrupa’ya mı gidecek, bu henüz müzakere aşamasında. Kim karar veriyor? Azerbaycan’daki Şahdeniz 2 konsorsiyumu karar veriyor ve bu konsorsiyumun toplantısının 2013 Haziranı’nı bulabileceği söyleniyor. AB’nin dışında dinamikler var, gaz AB’nin değil, Türkiye’nin de değil, gaza sahip ülkeler bazı dinamikleri belirliyorlar, AB bu süreçte kendine en olası seçenekleri desteklemeye çalışıyor.” Uzmana göre tüm bu beklentiler, doğal gazının yüzde 40’ını Rusya’dan alan Avrupa’nın bağımlılığını daha uzun bir süre azaltmayacak.

“Bütün dünyada ispatlanmış doğal gaz rezervlerinin yüzde 24’ü Rusya’da. Azerbaycan’ın, Türkmenistan’ın çok daha az rezervi var. Dolayısıyla zaten Rusya’dan belli miktarda gaz gelecek. AB’nin yapmak istediği, bu gazın belki miktarını azaltmak ya da alternatif yollar aramak. Bu alternatif yollardan biri sadece gaz değil, LNG formatından da gaz almak istiyor AB, ya da Akdeniz ülkeleriyle işbirliğine geçerek yenilenebilir enerjiye yatırım yapmak istiyor. Dolayısıyla farklı kollarıdan hem kaynak, hem rota, ama aynı zamanda enerji cinsi olarak farklılaşmaya gitmek istiyor. Sadece rota olarak düşünülmemesi gerekir.”

Avrupa Birliği içinde Türkiye’nin üyeliğine yönelik değişik sesler çıkması, enerji alanındaki ilişkileri olumsuz etkileyen unsurlardan biri. Birlik, 2005 yılında enerji piyasalarını güneydoğu Avrupa ve ötesine yaymak amacıyla, üçüncü ülkelerle birlikte Avrupa Enerji Topluluğu’nu kurdu. Avrupa Birliği Türkiye’nin Enerji Topluluğu’na dahil olmasını istiyor, ama Ankara buna karşı. Dicle Korkmaz-Temel “Türkiye tam üye olmak ve o mevzuatın karar mer-

ciinde olmak istiyor. Enerji Topluluğu’nun kararları bağlayıcı hükümler, bundan dolayı da Türkiye gözlemci statüsünü korumak istiyor,” diyor.

Bununla birlikte Güney Enerji Koridoru’nun kapsamı da genişliyor. Yani Türkiye bu enerji yolunun dışında da kalma tehlikesiyle karşı karşıya. Dicle Korkmaz-Temel Güney Kıbrıs’ın İsrail’le Akdeniz’de doğal gaz arama çalışmalarına dikkati çekiyor: “Yakın zamanda Kıbrıs açıklarında, İsrail’le birlikte bulunan gaz rezervleri var. Bunlar önemli miktarda görünüyor. Bu uzun vadede Türkiye’den de geçebilir, Kıbrıs sorunu çözülebilir. Ama bir taraftan da, Akdeniz’in altına kurulacak bir boru hattından yararlanarak, Yunanistan üzerinden Avrupa’ya dağılması söz konusu olabilir. Ya da LNG olarak gidebilir. Tüm bunlar Güney Koridoru’nun bir parçası, Türkiye’den geçme- se bile AB’nin bir parçası. Güney Koridoru geniş bir anlam. Türkiye’den geçebilecek boru hatlarını kapsamıyor... Bu çok ciddi bir gelişme bence. Şu an için AB sessiz kalmış durumda. Temmuz itibarıyla dengeler değişecekmiş gibi görünüyor. 1 Temmuz’da Kıbrıs AB dönem başkanlığını devralacak, bu konu sık sık gündeme gelecek ve biz Kıbrıs sorununu da epey sık duyacağız, hem AB’de, hem de Türkiye’de.”

Kıbrıs sorunu, Türkiye’nin AB üyeliğinin önündeki en büyük engellerden biri. Birlik, Türkiye’yle müzakerelerde enerji başlığını da açmayı reddediyor. Güney Kıbrıs’ın bu yılın ortasında Avrupa Birliği dönem başkanlığını devralmasıysa, Ankara-Brüksel ilişkilerini yalnızca siyasi olarak değil, aynı zamanda enerji işbirliği alanında da gereceğe benziyor.

“Türkiye Enerji Merkezi Olmaya Aday”

Dünya nüfusu hızla arttıkça enerjiye olan talep de artıyor. Uzmanlar, enerji üretiminde doruk noktaya

ulaşılacağı uyarısında bulunuyor. Geçtiğimiz yıllarda Brezilya’nın yeni petrol rezervleri keşfetmesiyle küresel enerji tablosu değişmeye başladı. Amerika’da yeni doğal gaz ve petrol kaynaklarına ulaşıldı. Kanada’nın Alberta bölgesinde petrol üretimine hız verildi. Kanada Doğal Kaynaklar Bakanı Joe Oliver, teknoloji sayesinde Kuzey Amerika’da enerji üretiminde çığır açıldığını söyledi: “Kanada’daki çalışmalar sayesinde Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü OPEC dışında enerji üretimi en hızlı kuzey Amerika’da büyüyor. Üretim önümüzdeki beş yıl içinde yüzde 10 artacak.”

Oliver, Kuzey Amerika’da üretimin artmasının OPEC ülkelerinin etkinliğini azaltacağını söylüyor. Oliver şöyle konuştu: “Petrol ve doğal kaynaklar konusunda OPEC ülkelerinin etkinliği aynı düzeyde devam etmeyecek.” Bu değişimi Daniel Yergin yeni kitabında kaleme aldı: “Arayış, Enerji Güvenliği ve Modern Dünyanın Yeniden Düzenlenmesi.” Yergin şunları söylüyor: “Petrol arzının haritası değişiyor. Bu durumda, beklentiler, piyasalar da değişecek. Buna bağlı olarak jeo-politik değişiklikler de olacak.”

IHS-CERA enerji danışmanlık şirketinin başkanı olan Yergin, teknolojik ilerlemenin şu aralar sadece petrol ve doğal gaz üretiminde sağlandığını ve bunun da küresel enerji piyasasını değiştirdiğini söylüyor. Ancak Yergin önümüzdeki yıllarda rüzgar, güneş enerjisi ve bio-yakıt alanında sağlanacak ilerlemenin ileride çok daha önemli yer tutacağı görüşünde. Yergin şöyle konuşuyor: “Elbette şu anda mevcut ihtiyacımızı karşılamak üzerinde duruyoruz ama önümüzdeki on yılın nasıl şekilleneceğini de düşünmek zorundayız. Yani her konuya eğilmemiz lazım.”

Türkiye, Arz ve Talebin Merkezinde

Türkiye bu noktada önemli bir örnek çünkü önümüzdeki 20 yıl içinde elektrik ihtiyacının yüzde 30’unu rüzgar enerjisiyle karşılamayı hedefliyor. Bunun yanında coğrafi konumu itibarıyla Türkiye bölgesel bir enerji merkezi olmak istiyor. Dünya Enerji Konseyi Genel Sekreteri Christoph Frei, bu tür planlamalar sayesinde küresel enerji piyasasının değiştiğini söylüyor: “Petrol ve doğal gaz koridorları oluşturduk. Bunu rüzgar enerjisi için de yapabiliriz. Önce Türkiye, daha sonra Avrupa ve ötesine gidebiliriz.” Frei, çevresel ve jeopolitik zorlukların enerji sektörü için yarattığı sorunlara rağmen heyecanlı bir dönemden geçildiğini söyledi: “Bir tarafta belirsizlik, bir tarafta yenilik var. Bence büyük bir devrimin eşiğindeyiz...” Dünya ekonomisi, gıda üretimi ve çevremiz hep bu devrimin sonuçlarına endekslidir.

Dünyada 1 milyar 300 milyon kişi hala elektriksiz yaşıyor. Bu kabul edilmez bir rakam. Enerji kaynaklarına talep olduğu gibi maliyet de artıyor. Daha fazla tüketim daha fazla çevresel felakete yol açıyor. Yeni, güvenli ve güvenilir enerji kaynaklarına ihtiyaç var. Ülkeler kendi konumlarına göre enerji politikalarını yeniden gözden geçirmek zorunda kalacak, ama çok büyük bir değişiklik şimdilik öngörülüyor. Yakın gelecekte alternatif enerji kaynaklarının fosil yakıtlarının yerini alması beklenmiyor. Fiyatı artsa da petrole ihtiyaç azalmayacak. Önümüzdeki yıllar doğal gaz açısından altın çağ olabilir. Hala talebin yoğun olduğu kömürün son on yılda ekonomik büyümeye katkısıysa, diğer enerji kaynaklarıyla karşılaştırıldığında yüzde 50 oldu. Bu da aynı zamanda küresel ısınmaya yol açan karbondioksit salımının artmaya devam edeceği anlamına geliyor.

Önümüzdeki 25 yılda en çok yatırım yapılan enerji kaynakları doğalgaz ve yenilenebilir enerji kaynakları olacak. Petrole talep doğalgazdan daha az olacak, talep artışı ulaştırma sektörü ve yeni gelişmekte olan ülkelerden kaynaklanacak. Göreceli olarak yeni bir alan sayılan yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım ağırlıklı olarak devlet destekli olmaya devam edecek. Japonya’daki depremle zarar gören Fukushima santalindeki radyasyon sızıntısı, bazı ülkeleri nükleer enerjiden tamamen vazgeçirirken, bazı ülkeler nükleer enerji politikalarına devam edecek. Kendi iç talebini baskı altına alan ve yeni standartlar uygulayan Amerika enerji güvenliğine daha az önem verecek. Amerika dışarıdan petrol ve doğal gaz ithalatını azaltacak ve iç üretimini arttıracak. Ancak Avrupa dışarıya daha fazla bağımlı olmaya devam edecek ve bu da piyasalardaki oynamalara karşı daha savunmasız hale gelmesine yol açacak. Rusya, doğal gaz üretimini yeni teknolojilerle verimli hale getirebilirse, bir gram fazla üretim yapmadan ihracatını iki katına çıkarabilecek.

ARTAN HISPANİK ETKİSİ ABD'DE BEYAZLAR AZINLIK OLURSA NE OLUR?

Uzmanlara göre yakın zaman da ortalama bir ABD'li melez beys bol oyun cusu De rek Jeter gibi görü ne cek. ABD'deki beyazlar doğum oranları bu şekilde devam ederse yakın da azınlık olacaklar. Hispanikler ABD nüfusunun görünüşünü değiştirdiği gibi Amerikan kültürünü de önemli ölçüde etkiliyor. ABD'de nüfus artışının yüzde 40'ı göçten kaynaklanıyor. 313 milyon nüfuslu Amerika Birleşik Devletleri'nde azınlıkların toplam nüfusa oranı ise yüzde 36,6.

Turquie Diplomatique

Amerika Birleşik Devletleri'nde azınlıkların bebek doğumları, beyazların bebek doğum sayısını geçti. ABD Nüfus Dairesi'nin Temmuz 2011 itibarıyla yayımladığı veriler siyah, Latin Amerika ve Asya kökenlilerin bebek doğum sayısının toplam doğumların yüzde 50,4'üne ulaştığına işaret ediyor. Bu veriler, beyazların bebek doğumlarının ilk kez azınlığa düştüğünü gösteriyor.

Nüfus artışı 1930'lardaki Büyük Buhrandan bu yana en düşük seviyesinde. ABD'nin güneyi ve batısında ise nüfus artışı hızını sürdürüyor. Her bir eyaletin nüfuslarındaki değişiklikler, bu eyaletlerin gelecek 10 yıllık süre içinde Amerikan Kongresi'ne gönderecekleri temsilci sayısının belirlenmesinde kullanılacak. Sosyologlara göre, ekonomik yavaşlama beyazlar arasındaki doğum oranlarının düşmesinde önemli bir rol oynadı. Nüfus Dairesi'ne göre, Temmuz 2010-Temmuz 2011 döneminde azınlıklara mensup 2,02 milyon bebek dünyaya geldi. Doğum oranları 1990'da azınlık doğumlarının oranı yüzde 37 idi. Uzmanlara göre Amerika Birleşik Devletleri'nde doğum oranları düşüyor. Düşüş, beyazlar arasında daha fazla. 2008'den bu yana beyazların doğum oranları yüzde 11,4 azaldı. New Hampshire Üniversitesi'nden sosyolog Kenneth Johnson'a göre azınlıklarda bu oran yüzde 3,2. Howard Üniversitesi'nden Roderrick Harrison, Asso-

rek koyulaşacak. Ortalama Amerikalı melez beyzbol oyuncumuz Derek Jeter gibi görecek" diyor. Ortalama Amerikalı'nın görünüşündeki değişim şimdiden ülkedeki reklamlarda kendini gösterdi.

New York Merkezli bir pazarlama ajansı olan Prime Access'in yöneticisi Howard Buford "Reklamların çoğu hedef kitlenin empati kurabileceği karakterler içerir. Artık Amerikan reklamlarında kullandığımız oyuncular daha koyu renk saçlı, daha koyu tenli. Eskiden olsa böyle aktörleri 'çok etnik' diye elerdik. Artık böyle birşey kalmadı" diyor. Buford örnek olarak Downy yumuşatıcılarının logosunu gösteriyor. Uzun yıllar boyunca marka logosunda mavi gözlü sarışın bir bebeğin fotoğrafını kullanmış. Artık logodaki bebek kahverengi gözlü ve koyu tenli.

Artan Hispanik etkisi

Afrika asıllı Amerikalıların kültürünün Amerikan kültürü ile bütünleşmiş olması gibi yakında İspanyol kültürünün de Amerikan

İngilizcesi'ni ve kültürünü belirgin bir biçimde etkileyeceği düşünülüyor. Çok kültürlü pazarlama araştırma şirketi Phoenix Multicultural'ın yöneticisi Raul Lopez, Hispanik nüfusun çok yoğun olduğu Miami eyaletinde oluşturulan bir ürün deneme grubunda beyaz kızların farkında bile olmaksızın İspanyol aksanlı bir İngilizce konuşuklarını gördüklerini söylüyor.

Amerikan pop müziğinin Afrikalı-Amerikalılar'ın müzik kültüründen yoğun olarak etkilendiği biliniyor. Bugün aynı etkiyi Hispanik melodiler yaratıyor. Meksika'nın ülke üzerindeki etkisini anlamak için yemek kültürüne bakmak yeterli. Tüm Amerikalılar taco be burrito yiyor. Hispanik kültür de evrim geçiriyor ABD'de doğan ikinci jenerasyon Hispanik çocukların bir kısmı İspanyolca bilmiyor. Aynı Amerikalı Yahudilerin tek kelime İbranice bilmemesi gibi. Lopez "Dili konuşmasalarda kültürlerini İngilizce olarak olsa da yaşamaya devam edecekler" diyor. Mesela bu Hispanik ailelerden gelen kızlar her zaman adet olduğu üzere 15 yaşına bastıklarında "Quinceanera" partileri verecekler.

Demokrat parti oyu artıyor

Azınlıklara ait çocuklar reşit olup oy kullanmaya başladıklarında genelde Demokrat partiyi destekliyorlar. Cumhuriyetçi partiye oy veren yaşlı beyazların sayısı ise giderek azalıyor. Ancak bu da Demokrat partinin önceliklerini değiştirmesi gerektiği anlamına geliyor. Amerika'da politik tartışmaların çoğu yaşlılara sunulan sosyal güvenlik ve sağlık programları çevresinde dönüyor.

Genç azınlıkların ilgilendiği konular ise kaliteli eğitim, ulaşım ve ucuz yaşam. Hispanik Başkan? Gelecek yıllarda Hispanik bir ABD'nin Beyaz Saray'a girmesi kaçınılmaz gibi görünüyor. 2008 yılında ilk siyah Başkanını seçen ABD'nin yakında Hispanik bir adaya şans tanıyacağı tahmin ediliyor. Gelişen bir ABD Araştırmacılar demografik değişimlere rağmen ABD'yi etnik ya da ırk bazlı bir kargaşanın beklediğini düşünmüyor. Yine de bütün bu tartışmaları en aza indirmenin yolunun insanlara ABD'nin bir göçmen ülkesi olduğunu hatırlatmak olduğu söyleniyor. ABD'deki nüfusun geçirdiği bu değişim biraz da yüksek doğum oranlarına bağlı. ABD'de her kadın ortalama 2.06 çocuk doğuruyor; İtalya'da bu rakam 1.4, Japonya'da ise 1.39.

'Zengin olmak için çok yaşlı'

Nüfusla başı dertte olan sadece ABD Değil. Çin'deki ekonomik patlamaya, büyük bir hızla yaşanan nüfus eşlik ediyor. Nüfusun çok hızlı yaşlanması Çin'in ekonomik başarısını durdurabilir mi? Çin Şangay'ı takip ediyor diyebiliriz. Şehir oldukça modern ancak yeryüzünde nüfusun en hızlı yaşlandığı yerlerden biri.

Bunu muazzam mobilya mağazası Ikea'a bakarak da anlayabilirsiniz. Yaşlı kalabalık, mobilyalara pek de ilgi göstermiyor. Ni 72 yaşında, bekar ve yün şapkası ile oldukça sık. "Burası insanlarla sohbet etmek için çok güzel bir yer" diyor. Mağazanın içindeki restoranda yeni ev kuran çiftlerin aklını çecek ucuz yemekler var. Ancak mağazanın bu tarafında daha çok, flörtleşen ve aşk arayan yaşlılar var. Ni, dul, tüm çocukları evden ayrıl-

mış. "Kocası vefat etmiş kadınlarla konuşmak benim için daha kolay. Ne kadar zor olduğunu biliyorum" diyor.

Yaşlanan metropol

Ikea yöneticileri yaşlı bekarlar için özel bir yer oluşturmuşlar. Şehrin her yanından Şangay'ın yaşlandığını görmek mümkün. 77 yaşındaki Zhang, ileri geri sallanan eşine bakarken "Düşmeden önce dans etmeyi çok sevdi" diyor. İki sene önce geçirdiği bir kazadan bu yana bunama başlamış. Çift, tek odalı bir evde yaşıyor. Zhang, eşinin tüm bakımını kendisinin üstlenmek zorunda olduğunu söylüyor.

Gökdelenlerle dolu Şangay rıhtımının parlıtısı uzaktan görülüyor. Ama gökdelenlerin arkasındaki sokaklarda bulunan yüzlerce bina yaşlı ve yoksul insanlarla dolu. Ülkeler geliştikçe, yaşam süresi arttığundan ve daha az çocuk yapmaya başladıklarından ortalama yaş da yükseliyor. Ancak Çin'deki tek çocuk politikası doğum oranını büyük oranda düşürdü.

Fudan Üniversitesi'nde önde gelen bir nüfus bilimci olan Profesör Peng Xizhe, "Çin'deki yaşlanma hızının emsalsiz" olduğunu söylüyor. Xizhe, Çin'in, İngiltere ve Fransa'nın 60 ya da 70 sene'de eriştiği yaş profiline sadece 20 senede ulaştığını söylüyor. Yeni istatistiklere göre Şangay sakinlerinin dörtte biri emekli. Çin'in geri kalanı da bu noktaya gelmek üzere. 2050 senesi itibarıyla, Çin nüfusunun üçte biri, yani 450 milyon kişi, 60 yaşının üzerinde olacak.

Refah sistemi yetersiz

Zhang, eşi şikayet ettiği zaman, gizlice ve gururlu bir edayla susmasını söylüyor. Zhang'ın eşi çalıştığı fabrikadan emekli olmuş ve haftada 40 sterlin ile geçiniyorlar. Zhang çiftinin tek çocuğu evden ayrılmış. Bayan Zhang bir fabrikada çalışmış ancak emekli maaşı almıyor. Belediyeden gönüllüler çifti arasına ziyaret ediyorlar, ancak bunun dışında pek de birşey yapılmıyor. Doktorlar ev ziyareti yapmıyorlar.

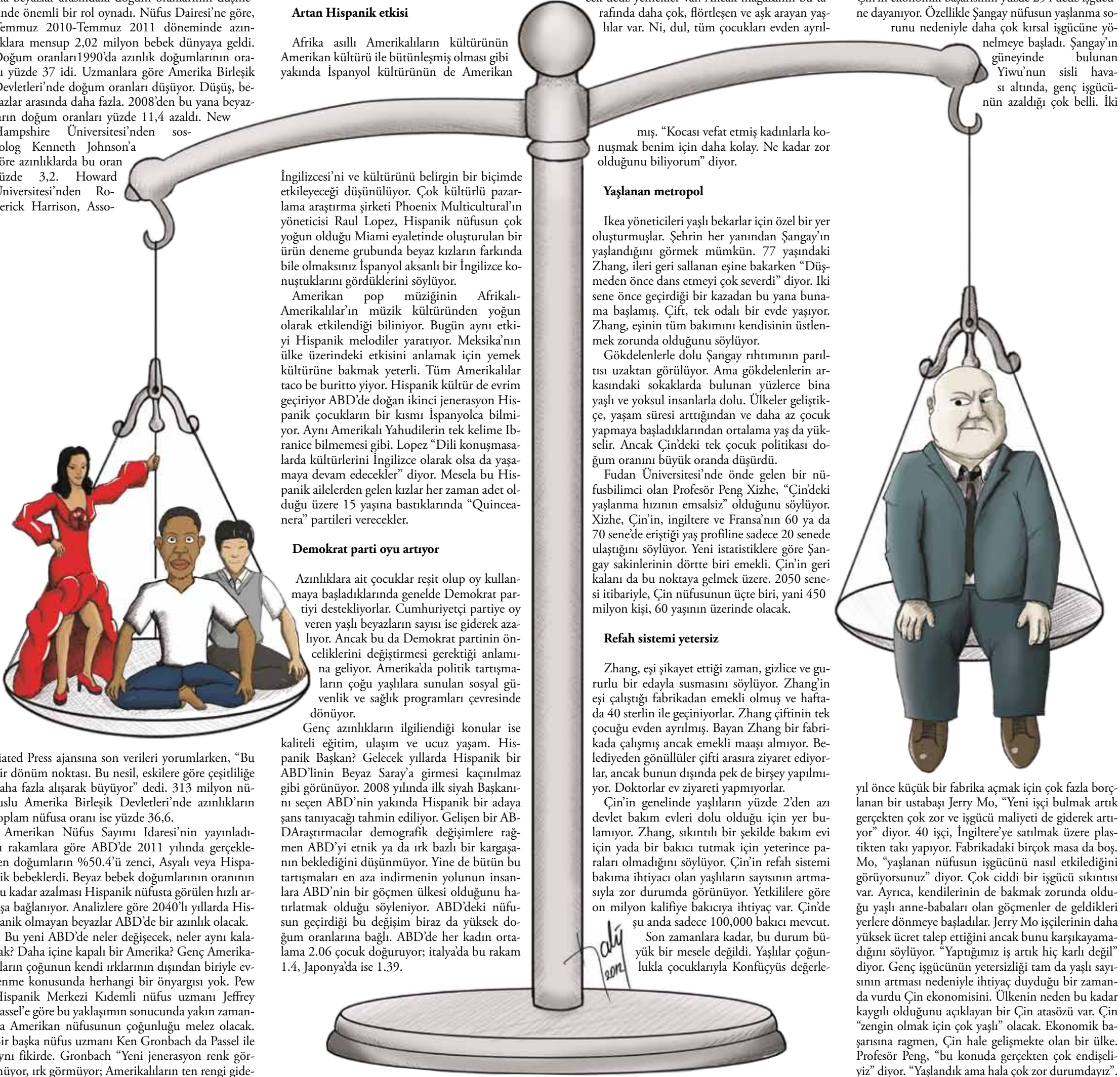
Çin'in genelinde yaşlıların yüzde 2'den azı devlet bakım evleri dolu olduğu için yer bulamıyor. Zhang, sıkıntılı bir şekilde bakım evi için yada bir bakıcı tutmak için yeterince paraları olmadığını söylüyor. Çin'in refah sistemi bakıma ihtiyacı olan yaşlıların sayısının artmasıyla zor durumda görünüyor. Yetkililere göre on milyon kalifiye bakıcıya ihtiyaç var. Çin'de şu anda sadece 100,000 bakıcı mevcut.

Son zamanlara kadar, bu durum büyük bir mesele değildi. Yaşlılar çoğunlukla çocuklarıyla Konfüçyüs değerle-

rine göre "çok sayıda kuşak aynı çatı" altında yaşarlardı. Sıkı doğum kontrolleri nedeniyle, çoğu emeklinin bir çocuğu var dolayısıyla bu da bir seçenek değil. Zhang çiftinin tek kızı eşinin ailesi ile yaşıyor. Haftada birkaç gün onları ziyaret edip yardım ediyor. Profesör Xizhe, Çin emeklilik ve sosyal güvenlik sistemini yeterince geliştiremedi diyor. "İnsanlar endişeli".

İşgücü sıkıntısı

Çin'in liderleri de yaşlanma oranından endişeli ama başka bir nedenle. Çin'in ekonomik modelinin sarsılabileceğinden endişe ediyor. Çin'in ihracata dayalı sistemi, hiç bitmeyecek gibi görünen genç, ucuz işgücüne dayanıyor. Yapılan bir araştırmaya göre Çin'in ekonomik başarısının yüzde 25'i ucuz işgücüne dayanıyor. Özellikle Şangay nüfusun yaşlanma sorunu nedeniyle daha çok kırsal işgücüne yönelmeye başladı. Şangay'ın güneyinde bulunan Yiwu'nun sisli havası altında, genç işgücünün azaldığı çok belli. İki

BİRLİĞİN GÜCÜ: AVRUPA, KOMŞULARI VE DÜNYA İNANDIRICI OLMAK İÇİN TUTARLI OLMAK GEREKİYOR

Dünya son 25 yıldır büsbütün değişti. Yükselen yeni güçler ortaya son derece çarpıcı bir tablo koyuyor. 200 yıldan beri ekonomik ve siyasi alanda sahip olduğumuz bazı tekeller elimizden kayıp gidiyor. Kayda değer bir ağırlığa, "Birlik" olmamız sayesinde sahibiz, Euro bölgesinin istikrarının tesis edilmesi, küresel sahnede tüm ağırlığımızı koymamız için elzem

Herman Van Rompuy - AB Konseyi Başkanı

Avrupa'da sıradışı dönemlerden geçiyoruz. Bugün İrlanda'da referandum oldu; İspanya'daki bankaların durumu ve Yunanistan'daki kamuoyu yoklamaları cabası. Her gün manşetlere yeni yeni haberler çıkıyor. Avrupalı liderler, küresel meselelerle ilgilenmeye tüm enerjileriyle devam ediyorlar. Camp David'deki G-8 zirvesi ve Chicago'daki NATO zirvesi bunun en yakın örnekleri. Avrupa'nın dış politikasının kamu borcu krizlerinden etkilendiği yolunda bazı uzmanların dillendirdikleri endişeleri abartılı buluyorum; ancak krizden bir nebze etkilendiğimizi de inkar edemem. Ancak, bu beklentilerin orantısız olduğu kanısındayım. Avrupa'nın bir anda yeni bir süpergüce dönüşmesini bekleyemeyiz. Tüm kariyerimi beklentileri düşürmek üzerine inşa etmiş biriyim! Ancak, tam aksi tuzağa da düşmemeliyiz: Avrupa, sorumsuz bir izleyiciye de dönüşmüyor. 27 üye devletin her biri dünyada bir değişim yaratmayı hedefliyor ve bunu ya kendi eylemleriyle ya da ortak olarak gerçekleştiriyor.

Öncelikle mevcut sahneyi betimlemek isterim. Dünya son 25 yıldır büsbütün değişti. Bu süreçte üç temel eğilim olduğunu düşünüyorum.

1. Sahne giderek kalabalık bir hal alıyor.
2. Halk, hiç olmadığı kadar bu sahne yaklaşmış durumda; öyle ki kendisi artık bir aktör oluverdi.
3. Oyunun doğası değişiyor.

Bugün dış işlerinde politikanın doğasını mükemmel bir şekilde anlatmak için, "sıfır toplam", "kazan-kazan" veya "kayan tektonik zeminler" şeklindeki ifadeleri kullanmak oldukça yerinde olacaktır. Burada, William Shakespeare'in Londra'sında "Tüm dünya tek bir sahnedir" ifadesinden daha uygun düşecek başka bir ifade bulmak ise zor.

Birinci eğilim: Küresel sahne giderek kalabalıklaşıyor. Yükselen güçler ortaya son derece çarpıcı bir tablo koyuyor. Bu arada söz konusu güçler, sadece "yükselen ekonomi" değil; her ne kadar her iki eğilim de bazı noktalarda kesişse de. Sembolik dönüm noktası; 2008 yılı sonunda G-20'nin zirve düzeyinde kurulması oldu. Diğer onlarca "yükselen güç", artık onların ardında durarak sıralarını bekliyorlar. Bu derinden ilerleyen değişimi tam olarak henüz sindiremedik.

Kimileri bunu "Batısızlaştırma" olarak adlandırıyor; ben ise iki yüzyıldan beri ekonomik ve siyasi olarak sahip olduğumuz bazı tekellerin yitimi olarak tanımlamayı daha uygun görüyorum. Her ne kadar Batı'da homojen bir "biz" duygusu bulunmasa da! Bu göreceli bir azalış anlamına geliyor ve reddedilmesi son derece anlamsız olacak. İnsanlık adına bu pek de kötü haber demek değil. Yüz milyonlarca insan bu şekilde yoksulluktan kurtuldu. Ve bir farkla: tekelin yitimi, tüm gücün yitimi anlamına gelmiyor. Batı'nın elinde halen çok fazla varlık var. Yeni oyuncular, iddia ettiklerinden daha az birlik halindeler ve içsel olarak birçok büyük sorunla –siyasi ve ekonomik- başa çıkmak zorundalar.

İkinci eğilim: Halk, sahneye giderek daha yakın konumlanıyor. Burada belirleyici boyutlardan biri, iletişim devrimi. Tıpkı Fransız Devrimi'nin kalem ve mürekkeple gerçekleştirilmesi gibi, tıpkı Doğu Avrupa'da Demir Perde'nin radyo ve televizyon yardımıyla düşmesi gibi, bugün de bazı rejimler İnternet'in, sosyal ağların ve mobil telefonların harekete geçirici gücünden korkuyorlar.

Elbette bir iletişim aracı, mücadelenin sonucunu belirlemez. Tıpkı Arap Baharı ve Çin'in yolsuzlukla mücadeleye yönelik protestoları gibi, bireyle ve sivil toplumu güçlendirebiliyor. Seyirciler yuhalamaya bir başladı mı, en güçlü aktör bile karşılarında dimdik duramaz!

Dünyanın her yerinde insanlar iş ve adalet arıyorlar ve bu arayışlarını ülkelerinin siyasi çerçevesi içinde gerçekleştiriyorlar. Bu demokratik dalga devam edecek; henüz sonucunu görmedik. Bu geri dönüşü olmayan bir süreç. İletişim devrimi yükselen güçler arasında bazı rejimlerin sırtına ağır bir yük ekleyecek. Rusya ve Çin'in Suriye'deki ayaklanmalar sırasındaki konumu, bu ülkelerin geçmişlerine sadık kaldıklarını gösteriyor. Tarih, demokrasinin yanında. Radikal İslam korkusu, demokratik devrimleri desteklemeyi ve Mısır dahil olmak üzere yeni Arap hükümetleriyle temas içinde olmamızı engellemeli.

Bu da beni üçüncü eğilime getiriyor: Oyunun doğası değişiyor. Dünya çapında güç ve etki, giderek bir ekonomi meselesi haline geliyor ve silahlarla

ilgili bir konu olmaktan günbegün uzaklaşıyor. Çin başta olmak üzere BRICS ülkeleri, ordularının boyutundan ziyade üretim performansları ve trilyonlarca dış rezervleri sayesinde öncü konumda olmayı sürdürüyorlar. Amerikan tarafında ise, hem Irak hem de Afganistan'ın yarattığı deneyim, askeri gücün de bir sınırı olduğunu gösterdi. Amerika da bu durumu bizzat kabul etti. Piyasalar ve kaynaklara yönelik küresel düzeyde sürdürülen ekonomik mücadele halen çekişme ve rekabet düzleminden ilerliyor. Ve tüm bunlar Clausewitz'in "siyasetin diğer yollardan devam ettirilmesi" düşüncesini çürütme pahasına gerçekleşiyor. Bu anlamda, rekabetin "eski oyunu" halen devam ediyor. Bununla birlikte, temel bir farkla: bugün küresel düzeyde bir ekonomik karşılıklı bağımlılık söz konusu. Büyük güçler, birbirlerinin ayaklarını kaydırarak refaha ulaşamazlar. İşte bu yeni bir durum.

Bu üç güçlü eğilimden yola çıkarak, AB üye ülkelere dair üç sonuca varıyorum: Kalabalık bir küresel düzlemde bir kulüp olarak birlikte çalışmak çok daha anlamlı. Keza, bu şekilde önceliklerimizi titizlikle belirleme zorunluluğunu hissediyoruz. Bana göre öncelikle kendi komşu bölgemize ve ortaklarımızla işbirliği içinde ortak refahımıza yönelik bir güvenlik vurgusu anlamına geliyor tüm bunlar.

İkinci olarak, halkın görüşünün ve denetiminin giderek güçlü bir rol üstlendiği bir dünyada demokratik değerlerimizi savunmak zorundayız. Dolayısıyla, inandırıcı olmak için tutarlı olmamız gerekiyor.

Üçüncü olarak; küresel düzeyde karşılıklı bağımlılık ve küresel yönetiminde yeni bir sayfanın açıldığı bu günlerde, dünyada tüm bölgelerde varlık sergilemeye ihtiyacımız var. Avrupa, bir Pasifik

gücü değil ve öyle de olmayacak. Dolayısıyla, coğrafyanın önemi inkar edilemez. Bununla birlikte, en büyük Doğu Asya ekonomilerinin yegane ticaret ortağı olarak, sadece bölgenin istikrarıyla ilgilenmiyoruz; ayrıca bu bölgeye katkıda bulunmamız da gerekiyor. İşte bu yüzden Avrupa'nın küresel olarak "angaje" olması lazım.

Avrupa'nın oynaması gereken bir rol var ve bu rol hem siyasi, hem ekonomik hem de askeri. Ve birçok durumda Avrupa ülkelerinin birlikte çalışmadan sağlayacakları faydalar daha fazla. Doğal olarak Birleşik Krallık, mükemmel bir diplomasiye, üst düzey bir orduya ve büyük bir strateji düşünme geleceğine sahip bir ülke. Avrupa'da eşi benzeri yok – veya nere-

deyse yok.

Dolayısıyla, Londra'dan bakışınızda merak edebilirsiniz Avrupa'da neler olup bitiyor diye... Niçin diğer 26 üye ülkeyle gizli bilgiler paylaşıyoruz? Hedeflerimizin çatısını indirmenin risklerinin üstesinden nasıl gelebiliriz? Olaylara hızla yanıt vermek yerine içsel koordinasyona vakit harcamanın önüne nasıl geçebiliriz? Sonuca daha hızlı nasıl ulaşabiliriz?

Bir yandan bakıldığında aslında ortada son derece haklı sorular var. Ancak, öte yandan, Avrupa'da bizler aynı temel endişeleri ve aşağı yukarı aynı çıkarları paylaşıyoruz. Yurttaşlarımızın güvenliği ve refahını ve bazı değerleri el üstünde tutmayı önemsiyoruz. Avrupa Birliği, etkin-

ÇİN LATİN AMERİKA'YA KREDİ AÇIYOR

Çin ile Brezilya, Arjantin, Uruguay ve Paraguay'dan oluşan Güney Amerika ticaret bloğu Mercosur arasında serbest ticaret anlaşması oluşturulmasını önerdi. Çin bir süredir Latin Amerika ülkeleriyle ticaretini artırmaya gayret ediyor. Reuters Haber Ajansının bildirdiğine göre, Başbakan

Wen, "Çin hükümeti bölgedeki ilgilenen ülkelere ekonomik destek sunmaya devam edecek" dedi. Latin Amerika ülkelerinin birçoğu hâlâ kalkınma aşamasında ve ekonomilerinde büyüme sağlanmak amacıyla yeni altyapılar oluşturma çabasında. Çifte yararDünyadaki en büyük döviz rezervine sahip ülke olan Çin

de, elindeki nakit parayla yatırım yapacak yeni bölgeler arıyor. Çin'deki altyapı geliştirme konusunda uzman şirketler de, faaliyet alanlarını genişletmek için yeni pazarlara girebilmek istiyor. Gözlemciler, Çin'in Latin Amerika'ya kredi önerisinin her iki taraf için de kazançlı bir durum yaratacağını; bölge ülkeleri Çin'in

‘Amerika’nın Desteğine İhtiyacımız Var’

Güvenlik açısından söyleyeceklerimi sonlandırmadan transatlantik ilişkilere yönelik iki tespitte bulunmak isterim. Öncelikli olarak Libya müdahalesi, yeni bir külfet paylaşımına işaret etti.

Avrupa’nın kendi yakın çevresinde öncü rol üstlenmesi anlamında son derece mantıklıydı. Elbette halen Amerika’nın desteğine ihtiyaç duyduğumuzu görmüş olduk. Bu destek savaş kazanmamız için gerekli olmasa da, en azından savaşçı ezici güçle kazanmamız için elzem idi. Bu adeta bir uyandırma çağrısı oldu bizler için. Avrupa’nın askeri yeteneklerinin ortak bir havuzda toplanması ve paylaşılması anlamın-

da o dönemden beri bazı somut ilerlemeler kaydedildi. Ancak, NATO zirvesinde de altını çizdiğim gibi bu konuda daha yapılması gereken çok iş var. İkinci olarak, Amerika bir Pasifik gücü olarak rolünü vurguluyor ve transatlantik ilişkiler her iki taraf için de önemini koruyor.

Gördüğüm kadarıyla, Amerikalılar artık ana eksenin, Avrupa’ya veya NATO’ya yönelik bir alternatif olmadığını anlıyorlar. Tam aksine, güçlü bir transatlantik ilişki, Amerika’nın Asya’ya odaklanması anlamında da bir ön-koşul. Bu anlamda, Batı halen varlığını sürdürüyor!

lik, maliyet ve meşruiyet anlamında bir katma değer sunuyor. Birlik, pozisyonlarımızı aynı düzleme taşıyarak, kaynakları tek bir havuzda toplayarak, dünya üzerinde tek bir kulüp gibi hareket ederek ve giderek bir “ekip” görüntüsü çizerek gücümüzü artırmayı önemsiyor. Her ne kadar kendisine özel bir ordu olmasa da, Avrupa Birliği temel olarak yumuşak araçlar kullanıyor ve bu şekilde sert hedefleri gerçekleştirmeye yöneliyor. Güvenlik bağlamında size birkaç örnek vermek isterim. Birlik’in en temel görevi, kıtamıza istikrar getirmek şeklinde oldu. Bunu genişleme yoluyla, diktatörlük süreçlerinin ardından ilham verici bir perspektif sunarak (Güney Avrupa’da olduğu gibi), Sovyet yönetiminden kurtulan ülkelere kucak açarak (Orta Avrupa) veya sivil savaştan çıkan ülkelere yol göstererek (Balkanlar) gerçekleştirdi. Batı Balkanların geleceğinin Avrupa’da olduğunu temin etmek, görevimin ikinci yarısındaki önceliklerimden biri olacak.

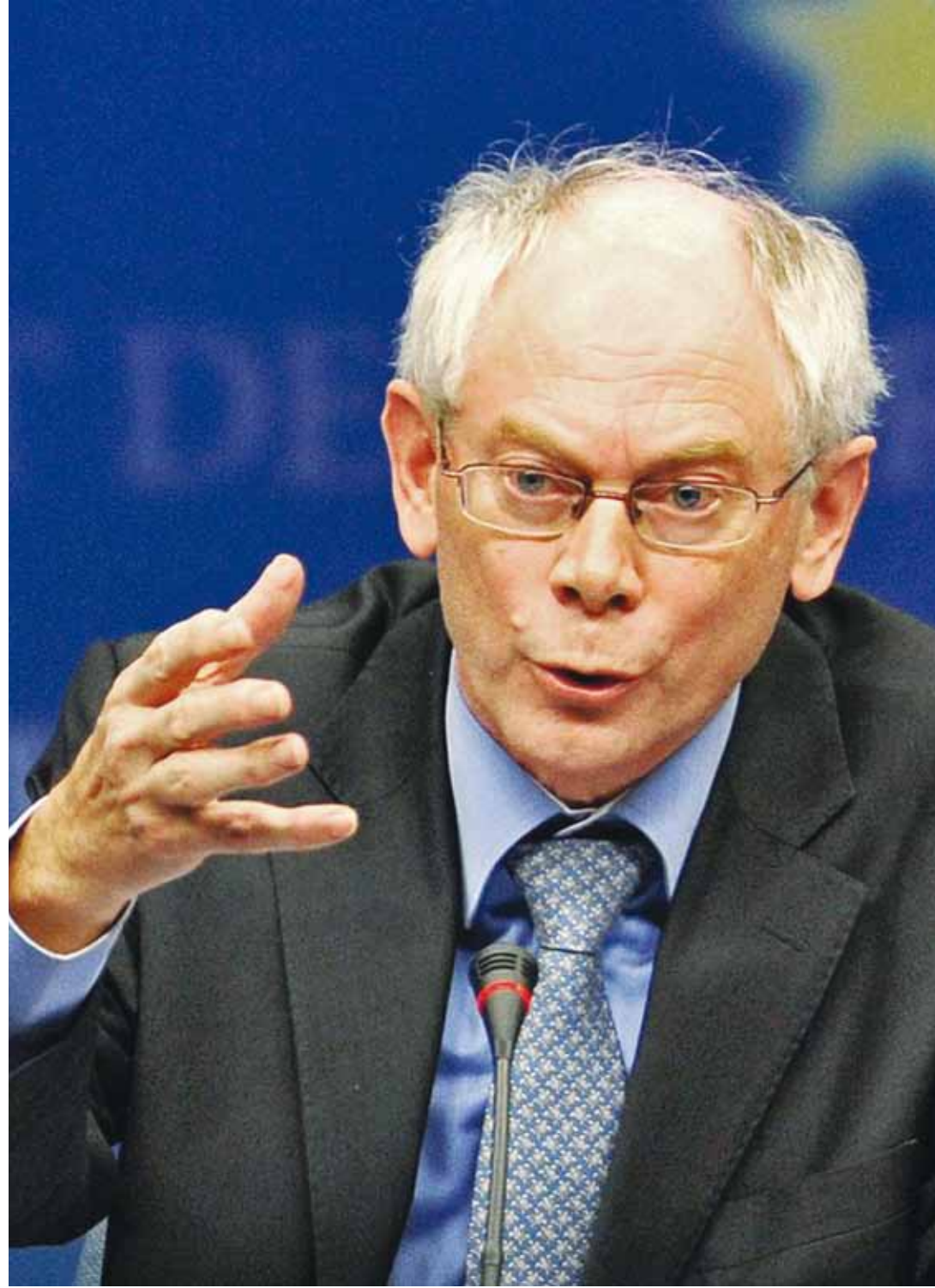
Avrupa Birliği, komşu bölgelerinde en meşru aktördür. 2008 yılındaki Gürcistan Savaşı bunun net bir örneğini sundu. O dönemde AB Dönem Başkanlığı’nı yürütmekte olan Fransa’nın eski cumhurbaşkanı Sarkozy, bir arabuluculuk anlaşmasına gidilmesi için Avrupa kartını oynamıştı. Bu anlaşma sağlandığında, Gürcistan-Rusya sınırının gözlemlenmesi için AB tarafından bir barış misyonu gönderildi. Siyasi açıdan konuşmak gerekirse, NATO bunu bu şekilde gerçekleştiremezdi.

Bir başka durum ise; geçtiğimiz yıl Libya’ya yönelik müdahale sırasında ortaya çıktı. Burada sadece kıtamızdaki barışın değil Avrupa değerlerinin korunması söz konusuydu. Avrupalı liderler, Akdeniz’in öte yakasında kan akmasını önlemek için ellerinden gelenin en iyisini yapmak zorundaydılar. Acil bir zirve topladık ve böylelikle bir hafta sonra uluslararası müdahalenin yolunu açmış olduk. Söz konusu müdahale, Arap Ligi tarafından desteklendi ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin ilgili kararını temel aldı.

Şimdiyse kabul edilemez düzeylere ulaşan şiddeti durdurmak üzere Suriye rejimine baskı yapmamız gerekiyor. Avrupa Birliği, her açıdan Annan planının gerisinde tam bütünlük şeklinde durmakta ve bu planın kabulü için tarafları teşvik etmektedir. Güvenlik hedeflerine erişmek için aynı zamanda ekonomik ve siyasi araçları da kullanıyoruz. AB’nin İran’ın nükleer askeri programına yönelik dayattığı yaptırımların ardından dünyada birçok ülke de benzer yaptırımlar benimsemeye başlayınca İran müzakere masasında geri adım atmak zorunda kaldı. Halihazırda bu konudaki çabalar devam ediyor ve Catherine Ashton’ın [AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası’ndan sorumlu Yüksek Temsilci] Tahran ve altı ülke arasındaki görüşmeleri maharetle sürdürdüğünü biliyoruz.

Bazı ekonomik meselelere geri dönelim. Ortak pazarımıza erişim –ki dünyanın en büyük pazarıdır kendisi- oldukça rağbette bir mesele. Bizim tarafımızdan bakıldığında, dünyanın geri kalanıyla ticaret büyümenin kilit motorlarından biri. Bazı ticaret anlaşmalarımız ya yeni yürürlüğe girdi (Güney Kore), ya da yürürlüğe girmek üzere (Japonya, Hindistan, Endonezya örneklerinde olduğu gibi) ve ABD ile ticari ilişkilerimizi artırmanın yollarını araştırıyoruz. Ticaret, halen Avrupalıların güçlü bir ortak yaklaşımına ne kadar büyük bir ağırlık kazanabileceklerinin en iyi örneğini sunmaya devam ediyor.

Ticaret sadece büyümenin bir motoru değil, aynı zamanda değişimin de bir aracı. Doğu komşularımızla (Ukrayna, Gürcistan, Moldova gibi) ilişkilerimizde de gördüğümüz gibi AB’nin çekim gücü göz ardı edilmemeli. Bu ülkelerin reform yönündeki taahhütleri ne kadar güçlü olursa, AB’ye o kadar çok güvenebilirler. Ve Ukrayna’nın lider kadro-

FOTOGRAF: <http://www.dewerdmorgen.be/blog/damhert/2010/12/05/wikileaks-van-rompuy-ziet-geen-het-vn-klimaat-onderhandelingen>

suna kısa süre önce söylediğim gibi, bu süreç her iki yönde de işliyor: daha fazla reforma daha fazla destek olacağı gibi, daha az reforma da daha az destek verecektir.

Ticaret ve hukukun üstünlüğü, Rusya ile ilişkilerimizde de gündemde önemli bir yer işgal ediyor. Rusya’nın modernizasyonu, sadece ekonomik açıdan önemli değil. Aynı zamanda Rus toplumunda da demokratik dönüşümleri artırması açısından önem taşıyor ve tüm komşu ülkeler açısından jeostratejik çıkar unsuru teşkil ediyor. Elbette ticaretin iki yönlü olması gerek. Tüm oyuncuların kendilerini aynı kurallara bağlı hissetmesi ve anlaşmazlıkların çözülebilmesi elbette önemli. Avrupa, bu anlamda elindeki uygulama mekanizmalarını sonuna kadar kullanmaya hazır durumda. Kısa süre önce Çin’e karşı Dünya Ticaret Örgütü’ne AB, ABD ve Japonya’nın birlikte yaptıkları şikayeti anımsayın. Pekin’in bu kurallara uyacağına eminim.

Kısa süre önce bazı üye ülkeler diplomatik ilişkilerin ticari boyutunu vurgulamışlardı. Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde bu anlaşılır bir durum. Bununla birlikte, iyi polis – kötü polis gibi

bir görev ayırımına gitmemeliyiz; ekonomik oyunun kurallarına ve insan haklarına uyulmasında AB kurumlarının rolünü göz ardı etmemeliyiz. Meslektaşlarına birçok kez söylediğim gibi, bunun aksi bir senaryoda hepimiz kaybederiz. Elimizdeki kartları belli taktikler doğrultusunda kullanmalıyız.

Daha şimdiden dünyada bir devletler “kulübü” örneği olarak gösterildiğimizi vurgulamak isterim. İnsanlar bizi bu şekilde algılıyorlar. Avrupalılar ortak bir vizyon ve yaklaşım paylaşıyorlar ve bu tavır, Ruslardan, Çinlilerden, Japonlardan ve Amerikalılardan farklı. Peki bu ortak fikir ve uygulamaları nasıl açıklayabiliriz? Tarih kitaplarına gömülüp emperyal gurur, sömürge-sonrası temkinlilik gibi duygu alışmalarına kendinizi kaptırabilirsiniz. Bununla birlikte, bizim içsel diplomatik işbirliğimizin yoğunluğunun önemini de yadsınamalıyız. Kırk yıldır üye ülkelerimizin diplomatik becerileri birlikte kullanıldı. Şu anda ise bu kullanım bir refleks haline geldi ve Avrupa düzeyinde farklı bir yöntem ve öğreti üretti. Avrupalı bir diplomasi servisinin kurulması, dolayısıyla, devrimsel bir adım olarak algılanamaz; mevcut düzenlemeler üzerine temellenmektedir.

‘Dünya Bize Bakıyor’

Öte yandan elbette tüm üye ülkeler her konuda aynı pozisyonu paylaşmıyorlar. Ancak, münferit anlaşmazlıklar -örneğin Filistin sorununa dair- Avrupa’nın ortak bir dış politikasının olmadığını bir kanıtı olarak okunmamalı. Bugün en tehlikeli savaş noktalarında -örneğin Suriye’de, İran’da veya İsrail-Filistin arasında, 27 üye ülke çok kolaylıkla ortak pozisyonlar bulabilirler ve bunu bazen birkaç saat içinde bile gerçekleştirebilirler. İklim değişikliğiyle mücadele konferanslarında, kalkınma yardımında, Afganistan’dan Somali’ye kriz misyonlarında birlikte çalışıyoruz. Ulusal diplomasi ile Brüksel kurumları arasındaki sinerji, mali kriz ve değişen dış dünyanın çifte baskısı altında daha da hız kazanıyor. Çok daha az ile çok daha fazla iş başarmalıyız.

Bununla birlikte, Washington’a, Pekin’e veya Pretorya’ya seyahat ettiğimde, sahada bazı ilerlemelerin olduğuna tanıklık ediyorum. Bilgi paylaşımı giderek yoğunlaşıyor; karşılıklı güven artıyor. Şimdi bu güveni daha da artırma zamanıdır.

‘Olgun Ekonomilerin Yükselen Ekonomilerden Yavaş Büyümesi Dormal’

Avrupa’nın dış politikası, 27 üye ülke için günlük bir gerçeklik haline geldi. Mali ve ekonomik kriz, ne kadar derin olsa da, bunu durduramayacak. Bununla birlikte, krizin üstesinden gelinmesi de, her alanda ilerleme sağlamak için mutlak bir öncelik haline geldi. Euro bölgesinin istikrarının tesis edilmesi, küresel sahnede tüm ağırlığımızı koymamız için elzem haline geldi. Ekonomik büyümemizi de yapısal olarak artırmamız gerekiyor. “Olgun” ekonomilerin yükselen ekonomilerden çok daha yavaş büyümesi normal bir durum olsa da, yılda %1,5’luk bir potansiyel büyüme de çok düşük bir büyümeye karşılık geliyor. Dolayısıyla, istikrara olduğu kadar içsel büyümeye de odaklanmalıyız.

Dünya bize bakıyor. Krizin üstesinden gelme çabalarımız, uluslararası ortaklarla anlaşmalarımızda kilit bir mesele haline geldi. Halihazırda dış politika önceliklerimiz arasında üst sırayı şunlar kapsıyor: eylemlerimizin yönelimini, üstesinden gelmek zorunda olduğumuz siyasi kısıtlamaları açıklamak, ortaklarımıza ilerlemeye devam etme yönündeki çabalarımız konusunda güvene vermek.

Ayrıca, Euro bölgesinin sadece “içsel dengelerini” düzeltmeye çalışan bir bölge olduğu yönündeki algıyı da yok etmemiz gerekiyor. Keza bu sırada Amerika ve Çin gibi diğer ülkelerin, oldukça önemli “dışsal dengesizliklerle” başa çıkmak için çırpındığı bir durum söz konusu. Uluslararası ortaklarla güçlü ilişkileri ve karşılıklı güveni sürdürmek, ekonomilerimizin düzeltilmesi açısından kilit önem arz etmektedir. Bu tür zamanlarda güçlü bir diplomasi bir lüks olarak algılanmamalı; mutlak bir gereksinim olarak görülmeli. Bu tür bir diplomasi, her üye ülkeyi ilgilendirir zira... 1950’li yıllardan beri Üye Ülkeler belli fikir ve idealler doğrultusunda işbirliklerini yoğunlaştırdılar; finansal ve küresel olayların baskısı altında bazı tercihlerde bulundular.

AB’nin içinden baktığımızda, küçüklü büyüklü Avrupalı ülkeler görürsünüz. Ancak, Washington veya Pekin’den baktığınızda, küçük ülkeler görürsünüz. Bu bir mübalağa olabilir; ancak pek kolay kabullenilmeyen bir gerçeklik payını da barındırır. Bununla birlikte son tahlilde hepimiz bu kıtada birlikte yaşıyoruz ve aynı sorunlarla karşı karşıya bulunuyoruz. Ve kaderlerimiz ortak. Birlikte kayda değer bir ağırlığa sahibiz ve çok daha müreffeh ve özgür bir dünya kurulması için bir güç teşkil edebiliriz. Bugünün kalabalık evreninde, Avrupa’nın rolü işte bu şekilde açıklanabilir.

Kaynak: <http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Meetings/Meeting%20Transcripts/310512vanrompuy.pdf>

uzmanlığından yararlanırken, Çin şirketlerinin de kalkınma projelerinin geliştirilmesinde önemli rol oynayabileceğini belirtiyorlar.

China Knowledge Consulting adlı danışma kuruluşundan Charles Chaw, BBC’ye yaptığı açıklamada, “Çin’de, dev boyutlarda altyapı projeleri için gereken insan gücü ve teknik beceriler mevcut. Ayrıca cepleri de, bu projelerin maliyeti karşılayacak parayla dolu. Kendi ülkelerinde de bu konudaki başarılarını kanıtladılar” diyor. İthalatta artışLatin Amerika ülke-

leri ayrıca, doğal kaynaklar bakımından da zengin ve Çin, dünyada bu kaynakların en büyük tüketicilerinden biri. Çin, Latin Amerika ülkelerinden demir cevheri, bakır ve mısır ithal ediyor. Düşük maliyetli ürün imalatıyla tanınan Çin, kendisi için önem taşıyan ABD ve Avrupa piyasalarının durgunlaşmasının ardından, bu bölgede ihracatını artırmak istiyor.

Başbakan Wen, Çin’in bölge ülkeleriyle ticareti gelecek 5 yılda 400 milyar dolara çıkarmak istediğini açıkladı. Ancak Wen, bunun gerçekleşebilmesi için,

her iki tarafın, ticari engellerini azaltmaları ve himayecilikle mücadele edilmesi gerektiğini vurguladı. Çin Başbakanı Wen, Latin Amerika ülkeleriyle döviz takas anlaşması yapılmasını da önerdi. Bu çerçevede ülkelerin merkez bankaları döviz takası yapabilecek; şirketler de ticari işlemlerini Amerikan doları yerine, yerel para birimleriyle gerçekleştirebilecek.

Pekin yönetimi, Çin para birimi yuanın küresel düzeyde daha etkin bir rol oynaması amacıyla çeşitli ülkelerle bu tür anlaşmalara gidiyor. (BBC)

“Türkiye’nin Tercihî”